

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)

Asemakaavan muutos

Etu-Jyränkö

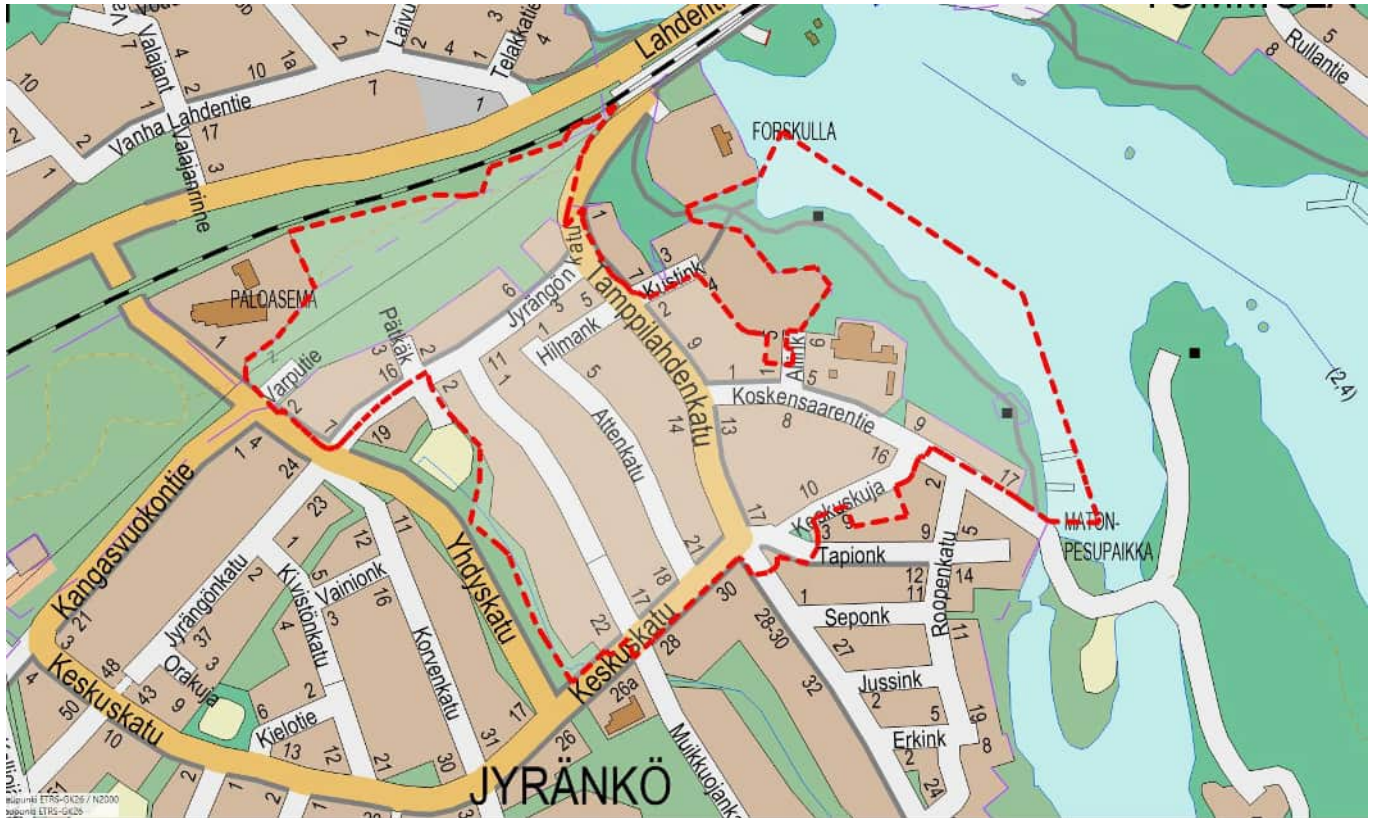
696/AKM

31.03.2021, 9.8.2022, 15.8.2024

1 Suunnittelualue

Asemakaavan muutos koskee Jyrängön (20.) kaupunginosan kortteleita (tai osia kortteleista) 2, 3, 4, 6, 7, 10, 21, 22, 24, 27, 82 sekä katu- ja puistoalueita. Kaavamuutosalueen pinta-ala on noin 29 ha.

Kaavamuutosalue sijaitsee keskimäärin 1 kilometrin päässä keskustasta. Suunnittelualue on pientalovaltaista asuinaluetta.

2 Suunnittelun tarve ja tavoitteet

Asemakaavan muutos perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 60 §:ään, jonka mukaan kunnan tulee tarvittaessa uudistaa vanhentuneet asemakaavat. Asemakaavan muutosalueella on voimassa asemakaavoja vuosilta 1965-1996. Asemakaavan muutoksen tarkoituksena on tarkistaa, täydentää, yhtenäistää ja ajanmukaistaa asemakaavamääräykset siltä osin, kun ne eivät ohjaa alueen rakentamista riittävällä tarkkuudella tai poikkeavat alueen nykyisestä käytöstä ja tavoitteista. Tavoitteena on myös turhien rajoitteiden purkaminen ja toiminnoiltaan sekoittuneen alueiden käytön ja lisärakentamisen mahdollistaminen.

Asemakaavan muutoksessa otetaan huomioon alueelle tehdyissä kulttuuriympäristöinventoinneissa esiin nostetut yhtenäiset kokonaisuudet,

yksittäiset arvokkaat kohteet. Tavoitteena on kulttuuriympäristön rakenteen ja kaupunkikuvan arvokkaiden piirteiden turvaaminen.

Kaavamuutoksen yhteydessä tarkastellaan lisäksi Jyrängön alueen liikenneympäristön tarpeita ja huomioidaan turvallisuuteen, kestävään liikkumiseen, reittien yhtenäisyyteen ja yleisten alueiden viihtyisyyteen liittyvät tarpeet niiltä osin, kun ne ovat asemakaavalla ratkaistavissa. Tavoitteena on mahdollistaa entistä monitoimintoisempien julkisten tilojen muodostuminen.

Kansallisen kaupunkipuiston alueella huomioidaan hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteet ja esitetyt toimenpiteet sekä luontoarvot.

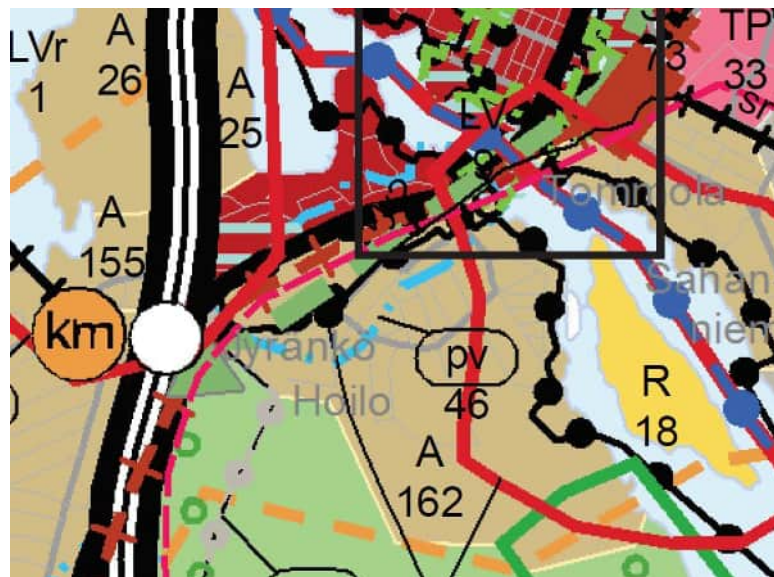
Alueen maanomistajien tekemät kaavamuutoshakemukset otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan.

3 Suunnittelun lähtökohdat

3.1 Aluetta koskevat kaavat ja suunnitelmat:

Maakuntavaltuuston 2.12.2016 hyväksymä Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014.

- Maakuntakaavassa alue on taajamatoimintojen aluetta (A). Koskensaaren kehittämisen kohdealue on osoitettu punaisella rajauksella.

Ote maakuntakaavasta.

Heinolan strateginen yleiskaava 2035 (hyväksytty 14.4.2014).

- Suunnittelualue sijoittuu olevan taaja-asutuksen alueelle. Alueelle voidaan sijoittaa asumistoimintoja ja ympäristöhäiriötä aiheuttamattomia työpaikkoja sekä muita toimintoja. Aluemerkintä sisältää myös lähivirkistysalueita, palveluita yms. Aluetta suunniteltaessa ja täydennysrakennettaessa tulee sen arvokkaita ominaispiirteitä kunnioittaa.

Ote strategisesta yleiskaavasta.

Aluetta koskevat asemakaavat:

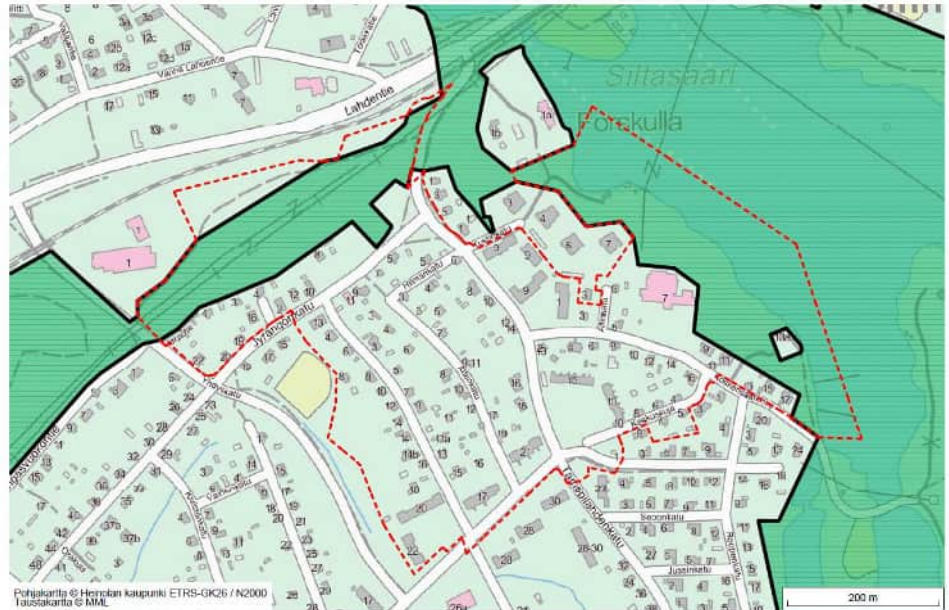
- Alueen vanhin voimassa oleva asemakaava Ak 84 (vahvistettu 17.3.1965) koskee Tamppilahdenkadun kerrostalokorttelia.
- Asemakaava Ak 87 (vahvistettu 17.7.1965) koskee Koskensaarentien pohjoispuolta sekä joitakin tontteja Muikkuojankadulla.
- Lisäksi alueella on voimassa seuraavat asemakaavat tai osia asemakaavoista:
 - o Ak 181 – Muikkuojankatu 20-22 kerrostalotontti
 - o Ak 195 - Keskuskujan ja Koskensaarentien välinen alue
 - o Ak 243- Tamppilahdenkadun ja Koskensaarentien kulma
 - o Ak 286 – Paasikivenpuisto
 - o Ak 289 – Iso osa Jyrängönkadun, Muikkuojankadun, Attenkadun ja Tamppilahdenkadun pientalotonteista
 - o Ak 322- Jyrängönkatu 6
 - o Ak 332- Muikkuojankatu 14b-16
 - o Ak 386 - Jyrängönkatu 2
 - o Ak 419 – Harjun virkistysalue
 - o Ak 454- Jyrängönkatu 11
 - o Ak 445- Tamppilahdenkadun ja Jyrängönkadun risteys (katualue)
 - o Ak 468- Varputien pohjoispuoli harjun virkistysalueesta
 - o Ak 469- Tamppilahdenkatu 16-20
 - o Ak 472- Keskuskujan alue
 - o Ak 517- Keskuskujan ja Tamppilahdenkadun kulma
 - o Ak 527- Jyrängön koulu

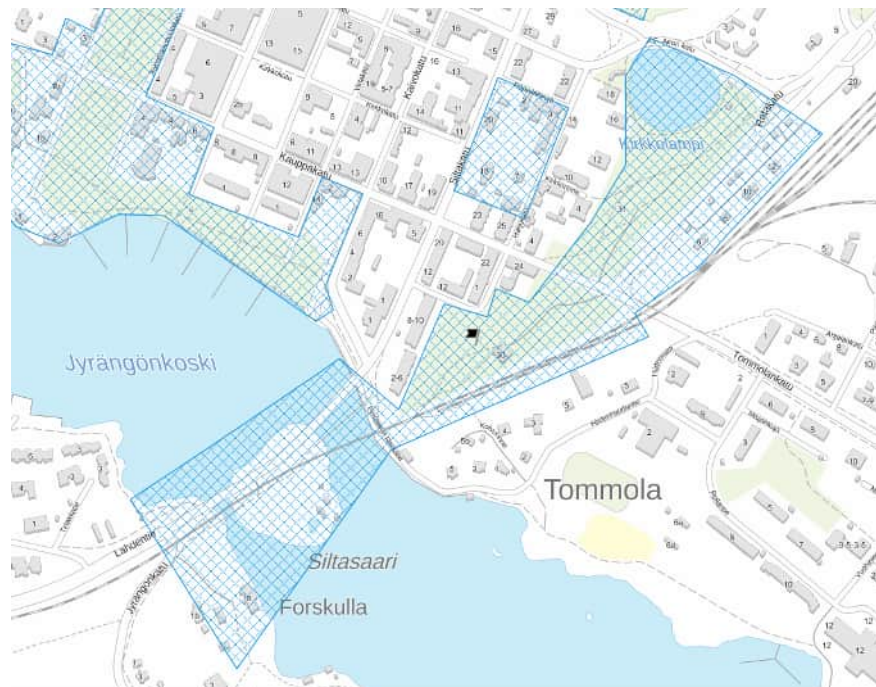
Ote ajantasa-asemakaavasta.

Aluetta koskevat muut suunnitelmat ja päätökset:

- Osa suunnittelualueesta kuuluu Heinolan kansalliseen kaupunkipuistoon. Aluetta koskee Ympäristöministeriön Heinolan kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätös, joka on annettu 6.5.2002. Päätöksen mukaisesti alueen hoidon ja käytön kannalta muut tarpeelliset määräykset on annettu hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Tavoitteena on Jyrängönvirran rannan vihannan yleisilmeen säilyttäminen ja kehittäminen, harjun siluettin säilyminen yhtenäisenä, tärkeiden näkymien avaaminen, kulttuurihistoriallisen ympäristön ja rakennuskannan käyttö uudenaikaisissa toiminnallisissa yhteyksissä.

Heinolan kansallisen kaupunkipuiston aluerajaus.

- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat Harjupuiston valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (RKY), joka sivuaa suunnittelualuetta.
- Kaava-alueen pohjoisosa on pohjavesialuetta, Jyränkö 0608802.

3.2 Selvitykset

Laaditut selvitykset, jotka koskevat suunnittelualuetta:

- Heinolan rakennetun kulttuuriympäristön selvitys KUKUSE, 2005

- Heinolan rakennusinventointi - päivitys ja täydennyssuunnitelma, Selvitystyö Ahola 2014

Kaavatyön yhteydessä tehdään kaava-aluetta koskeva kulttuuriympäristöselvitys sekä luontoselvitys Paasikivenpuiston ja Toppalanrannan alueelle.

Muiden selvitysten tarvetta arvioidaan kaavoituksen edetessä yhteistyössä viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa.

4 Asemamaavan vaikutusten arviointi

Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä kaavan mukaisen rakentamisen välittömiä ja välillisiä vaikutuksia. Kaavan vaikutuksia arvioidaan kaavaselistuksessa asiantuntija-arviointina seuraavien vaikutusten osalta:

- Ihmisen elinoloihin ja elinympäristöön kohdistuvat vaikutukset
- Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon kohdistuvat vaikutukset
- Kasvillisuuteen, eläimistöön, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin kohdistuvat vaikutukset
- Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen kohdistuvat vaikutukset
- Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön kohdistuvat vaikutukset

5 Osallistuminen ja vuorovaikutus

5.1 Osalliset

Kaavan osallisia ovat ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

Osalliset alustavan tarkastelun perusteella:

Viranomaiset:

- Ympäristöministeriö (Kansallinen kaupunkipuisto)
- Hämeen ELY-keskus
- Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo
- Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, ympäristöterveyskeskus
- Päijät-Hämeen pelastuslaitos

Kaava-alue ja sen ympäristö:

- Kaava-alueen maanomistajat, asukkaat ja yritykset
- Kaava-alueeseen rajoittuvien kiinteistöjen maanomistajat, asukkaat ja yritykset

Muut:

- Heinolan kaupungin tekniikkatoimiala
- Heinolan kaupungin lupa- ja valvontatoimiala
- Heinolan kaupungin hyvinvointitoimiala
- Kaukolämpöverkkoyhtiöt
- Sähköverkkoyhtiöt
- Tietoliikenneverkkoyhtiöt

5.2 Osallistuminen ja vuorovaikutuksen järjestäminen

Asemakaavoituksen lähtökohdat ja tavoitteet on esitetty tässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS). OAS on nähtävillä koko kaavahankkeen ajan ja siihen voidaan tehdä työn kuluessa tarvittaessa muutoksia ja täydennyksiä.

Kaavamuutoksen osallisille ilmoitetaan kirjeitse kaavan vireille tulosta. Kaavahankkeeseen vaikuttavia tietoja ja lähtökohtia on tärkeä saada osallisilta heti kaavoituksen alkuvaiheessa.

Luvussa 6 on esitetty osallistumismahdollisuudet kaavoituksen eri vaiheissa. Saatu palaute kirjataan kaavaselostukseen, jossa myös kerrotaan, miten palaute on otettu huomioon kaavan laadinnassa.

Kaavaa koskevat kuulutukset julkaistaan kaupungintalon ilmoitustaululla ja Itä-Häme -lehdessä. Asiakirjat (osallistumis- ja arviointisuunnitelma, kaavaluonnos ja kaavaehdotus) ovat valmistuttuaan nähtävänä Asiakaspalvelupiste Spotissa, Torikatu 8 ja Kirkonkylän Kyläpirtillä, Vanhatie 34 sekä kaupungin verkkosivuilla.

<https://www.heinola.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/nahtavilla/>

5.3 Viranomaisyhteistyö

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma lähetetään tiedoksi Hämeen ELY-keskukseen ja sen riittävydestä keskustellaan tarvittaessa ELY:n edustajien kanssa kuukausikokouksessa.

Asemakaavan muutosluonnoksesta sekä kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot asianosaisilta viranomaisilta.

6 Kaavoituksen kulku, tavoitteellinen aikataulu ja päätöksenteko

Kaavoitusta voi seurata Heinolan kaupungin verkkosivuilla

<https://www.heinola.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/nahtavilla/>

Nähtävilläoloajan ulkopuolella:

<https://www.heinola.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/vireilla-olevat-asemakaavat/>

Kaavamuutoksen käsittelyn aikana saadut huomautukset ja muistutukset huomioidaan ja katsotaan, aiheuttavatko ne mahdollisesti muutoksia ja tarkennuksia kaavaan. Kaavoituksen kulku, alustava aikataulu ja osallisten osallistumismahdollisuudet:

Vaihe	Ajankohta	Osallistuminen
OAS / nähtävillä ehdotukseen asti* / Elinvoimalautakunta	kevät 2021	Mielipiteen esittäminen kirjallisesti tai suullisesti
Asukastilaisuus tai -tapahtuma (Terveisiä Jyrängöstä)	kesä 2020	Kaavoituksen tavoitteista ja lähtökohdista keskustelu
Valmisteluvaiheen materiaali / nähtävillä 30 pv*	syksy 2024	Mielipiteen esittäminen kirjallisesti tai suullisesti
Kaavaehdotus / nähtävillä 30 pv*	kevät 2025	Muistutuksen esittäminen*
Valtuuston hyväksymispäätös	syksy 2025	Osalliset ja kunnan jäsenet voivat valittaa kaavan hyväksymispäätöksestä Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen 30 päivän valitusaikana.

*Muistutukset tulee toimittaa nähtävillä olon aikana osoitteella Heinolan kaupunki, PL 1001, 18101 Heinola tai sähköpostilla: kirjaamo@heinola.fi. Samalla pyydämme ilmoittamaan nimenne, osoitteenne ja kaavan käsittelynumeron 696.

7 Yhteystiedot

Katri Kuivalainen, asemakaava-arkkitehti, 044 769 4370

etunimi.sukunimi@heinola.fi

Heinolan kaupunki
Elinvoima / Kaupunkisuunnittelu
Rauhankatu 3, 18100 Heinola
Puh. (03) 849 30 (vaihte), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9
www.heinola.fi

Heinolassa 15.8.2024

Heinolan Jyränkö

Osa I
Etu-Jyrängön
asemakaavan muutos

Rakennetun kulttuuriympäristön inventointi

RAPORTTI 6.5.2021

Selvitystyö Ahola, Mikkeli

Tilaaaja: Heinolan kaupunki, Kaavoitus

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	4
2	Kaavat ja selvitykset.....	5
3	Jyrängön kaupunkiympäristön kehitys	12
4	Jyrängön kaupunginosan osa-aluejako	22
5	Etu-Jyrängön kaupunkikuva 2021.....	23
5.1	Asemakaavoitettu alue	23
5.2	Aluerakenne ja rakeisuus	24
5.3	Rakennusten ikäjakauma	25
5.4	Rakennusten kerrosluvut	26
5.5	Rakennusten kattomuodot	26
5.6	Rakennusten pääasiallinen runkomateriaali	27
6	Etu-Jyrängön osa-aluekuvaukset.....	27
6.1	Vanha Jyränkö I.....	28
6.2	Koskensaarentie	33
6.3	Jyrängön ranta	36
7	Rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteet ja arvot	39

Viitteet

- Liitteet
1. Suojelutavoitteet
 2. Kaavoitushistoria: asemakaavoitettu alue
 3. Rakennusten ikäjakauma
 4. Rakennusten kerrosluvut
 5. Rakennusten kattomuodot
 6. Rakennusten pääasiallinen runkomateriaali
 7. Etu-Jyrängön kaupunkiympäristön ominaispiirteet
 8. Etu-Jyrängön rakennusinventointi

Kansikuva:

Teija Ahola 2021

HANKKEEN PERUSTIEDOT

Nimi	Heinolan Jyrängön kulttuuriympäristöinventointi Etu-Jyrängön asemakaavan muutos
Kaupunginosa	Jyrängö 20. kaupunginosa
Ympäristö	Pientalovaltainen asuinalue
Asemakaavat	Asemakaavoja vuosilta 1965-2012
Muu	Rannat kuuluvat Heinolan kansalliseen kaupunkipuistoon
Työ	Rakennusinventoinnin päivitys ja täydentäminen Kaupunkikuva-analyysi
Käyttö 1	696 Etu-Jyrängö, asemakaavan ajanmukaistaminen
Suunnittelualue	Radan, virran, Keskuskujan, Keskuskadun ja Yhdyskadun rajaama alue, joka on liitetty Heinolan maalaiskunnasta Heinolan kaupunkiin 1951.
Käyttö 2	Asemakaavan ajantasaistaminen ”Eteläisen Jyrängön” alueella
Tilaja	Heinolan kaupunki, Kaavoitus
Yhteyshenkilöt	Kaavoitusarkkitehti Katri Kuivalainen
Pääkonsultti	Selvitystyö Ahola, Mikkeli FM Teija Ahola
Aineistot	Raportti 6.5.2021 (pdf.) Valokuvat ja karttaliitteet (jpg.)
Valokuvien käyttöoikeudet	Valokuvien käyttö tilaajan omissa julkaisuissa ja raporteissa. Valokuviin liitettävä tieto: Valokuvat Selvitystyö Ahola 2021

Kuva: Karttaan rajattu asemakaavan suunnittelualan rajausta punaisella.

1 Johdanto

Kulttuuriympäristötietoa asemakaavan ajantasaistamistyöhön

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Etu-Jyrängön asemakaavan muutoksen tarkoituksena on tarkistaa, täydentää, yhtenäistää ja ajanmukaistaa asemakaavamääräykset siltä osin, kun ne eivät ohjaa alueen rakentamista riittävällä tarkkuudella tai poikkeavat alueen nykyisestä käytöstä ja tavoitteista. Tavoitteena on myös turhien rajoitteiden purkamisen ja toiminnoiltaan sekoittuneen alueiden käytön ja lisärakentamisen mahdollistaminen. Asemakaavan muutoksessa otetaan huomioon kulttuuriympäristöinventoinneissa esiin nostetut yhtenäiset kokonaisuudet ja yksittäiset arvokkaat kohteet. Tavoitteena on kulttuuriympäristön rakenteen ja kaupunkikuvan arvokkaiden piirteiden turvaaminen.

Kohdealue

Etu-Jyrängö käsittää XX kaupunginosan pohjoisosan, jossa sijaitsee pääosa entisestä Jyrängön esikaupunkialueesta. Heinolan pitäjän puolelle, kaupungin välittömään tuntumaan, oli 1800-luvun jälkipuolella alkanut keskittyä läheisten teollisuuslaitosten työntekijöiden asutusta, joka seuravan puolen vuosisadan aikana laajentuessaan ja tihentyessään muodosti esikaupungiksi luokiteltavan asuinalueen.

Jyrängön asutus muodostui alkuun järjestäytymättömästi, mutta ainoalla maanomistajalla näyttäisi olleen jonkinlainen palstasuunnitelma, jonka mukaan on rakennuspaikkoja vuokrattu. Jyrängön alkuperäinen hahmo on vielä miljöössä hahmotettavissa, samoin erittäin hyvin E. Kaalamon rakennussuunnitelma ja O. Laisaaren laatima 1. asemakaava.

Työmenetelmät

Työohjelma perustui kaupungin rakennusinventoinnin täydennyssuunnitelmaan, joka on laadittu Heinolan kaupungin rakennusinventoinnin yhteydessä 2014. Etu-Jyrängön asemakaavan muutoksen suunnittelualueelta tehtiin myös kaupunkikuvaa analysoiva

kulttuuriympäristöinventointi. Selvityksen käyttötarkoituksesta johtuen inventoinnin painotus oli alueen kaupunkikuvan ja osakokonaisuuksien ominaisuuteen määrittelyssä ja dokumentoinnissa.

Työ aloitettiin lähtötilannekartoituksella, jolla selkeytettiin alueelle kohdentuvia maisemien ja kulttuuriympäristöjen olemassa olevia suojelutavoitteita. Kaupunginosan maankäytön historialliset taustat selvitettiin vanhojen karttojen ja kaavojen sekä kaupunkihistorioiden pohjalta.

Rakennusinventointia varten tehtiin maastokäyntejä, joiden yhteydessä kaupunkiympäristöä ja rakennuksia dokumentointiin valokuvaamalla. Alueelta inventoidut rakennukset ja rakennusryhmät ovat asuinrakennuksia, joilla ennemminkin, kuin yksittäisinä rakennusperintökohteina, on kaupunkikuvallista merkittävyyttä osana laajempaa kokonaisuutta, korttelia tai katunäkymää. Alueelta oli jo aikaisemmin inventointi Jyrängön koulu ja Forskullaan kuulunut rantamökki, sauna ja uimakoppi.

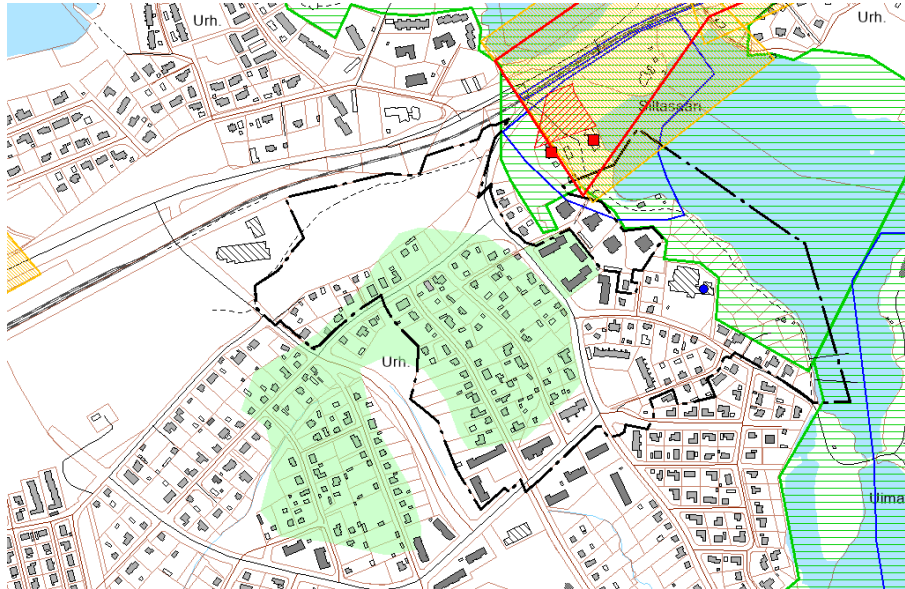
Alueen rakennushistoriaa selvitettiin rakennusluvista, kirjallisuudesta ja haastattelemalla. Arkistoselvitys rajattiin Heinolan kaupungin ja kaupunginmuseon arkistoihin. Kaupungin aineistoista käytiin läpi rakennusluvat ja vanhat asemakaavat. Museolta löytyi vanhoja valokuvia.

Raportoinnissa lähtökohtana oli kootun tiedon alkuperän ja sen pohjalta tehdyn arviointiprosessin tarkistettavuus. Raportissa käytetään lähdeviittausta. Tiedot lähteenä käytetystä kirjallisuudesta, arkistomateriaalista ja valokuvista löytyvät raportin lähdeluettelosta.

Raportti sisältää asiantuntijan tekemän tulkinnan alueen kulttuurihistoriallisista ja ympäristöllisistä ominaispiirteistä sekä niiden merkittävyydestä.

2 Kaavat ja selvitykset

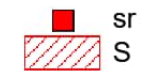
Lähtötilannekarttoitus selvittää Jyrängön alueen kulttuuriympäristöön kohdentuvia olemassa olevia suojelutavoitteita.

Ks. liite 1.

Suojelutilanne

Asemakaava / MRL

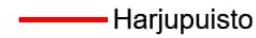

Päijät-Hämeen maakuntakaava

Maakunnallisesti merkittävä

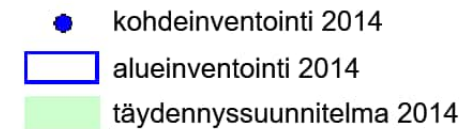
Valtakunnallisesti merkittävä RKY

Kansallinen Kaupunkipuisto

Rakennusinventoinnin tilanne

Kuvissa Forskulla ja tilan entinen sauna Paasikivenpuistossa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja inventoinnit

Valtioneuvosto päätti uusista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Niiden mukaan alueidenkäytössä on tarpeen tunnistaa viranomaisten valtakunnallisten inventointien alueet ja ottaa huomioon siten, että niiden arvot turvataan.

Museoviraston päivittämä inventointi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista ympäristöistä (RKY) on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi kulttuuriympäristöjen osalta 1.1.2010 alkaen.

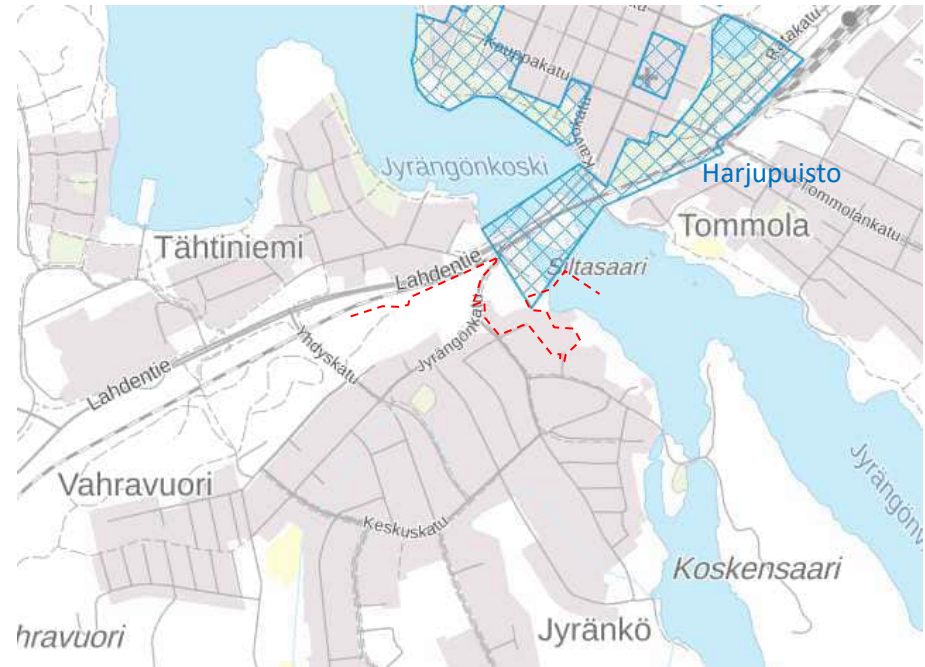
Ympäristöministeriön johdolla on maamme valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista (AM) valmistunut päivitysinventointi vuosina 2010–2015, ja alueiden valikoima, arvoluokat sekä rajaukset on tarkistettu. Päijät-Hämeen maisema-alueiden päivitysinventointi valmistui 2011.

- Harjupuiston RKY-alue rajautuu Forskullan tontin etelärajalla Etu-Jyrängön asemakaavamuutoksen suunnittelualueeseen siten, että pieni nurkka alueesta jää suunnittelualueen sisään.

Erityislait

Tarkastelualueella ei ole lain rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) nojalla suojeltuja rakennuksia. Alueella ei ole kirkollisia rakennuksia, joihin olisi sovellettu kirkkolakia (1054/1993) taikka lakia ortodoksisesta kirkosta (985/2006).

- Muinaisjäännösrekisterin mukaan suunnittelualueelta ei tunneta esihistoriallisen ja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Kuva: Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat Harjupuiston valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (RKY), jota Etu-Jyrängön asemakaavan suunnittelualue sivuaa Forskullan nurkalla (punainen katkoviivamerkintä). / Museoviraston RKY-sivusto (käytetty 15.4.2021).

Kaupunkipuisto

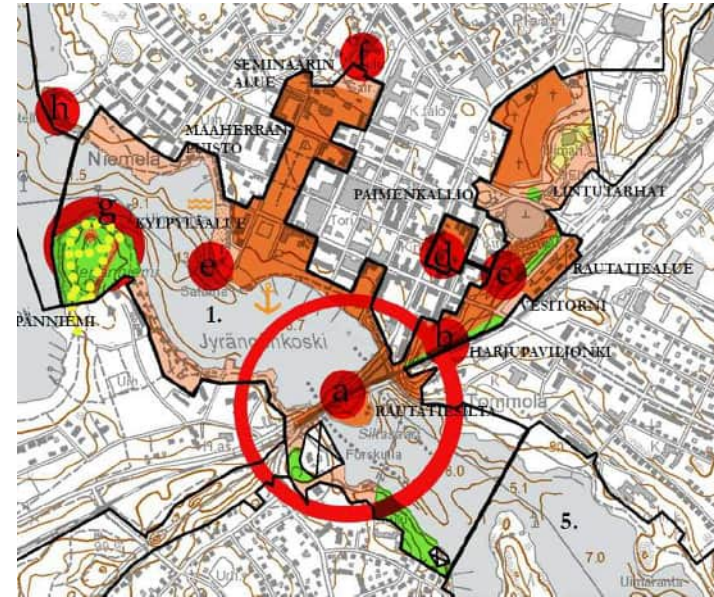
Heinolaan perustettiin kansallinen kaupunkipuisto ympäristöministeriön päätöksellä 6.5.2002. Kaupunkipuiston laajuus on noin 2084 hehtaaria, josta maa- aluetta on noin 945 hehtaaria. Kansallinen kaupunkipuisto on Suomen maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n mukainen kaupunkiympäristössä sijaitseva arvokkaiden kulttuuri- ja luonnonmaisemien sekä virkistysalueiden laaja kokonaisuus, jonka säilyttämiseen ja hoitamiseen kaupunki tai kunta on sitoutunut.

Osa Etu-Jyrängön asemakaavan suunnittelualueesta kuuluu Heinolan kansalliseen kaupunkipuistoon.

Päätöksen mukaisesti alueen hoidon ja käytön kannalta muut tarpeelliset määräykset on annettu hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Yhtenä tavoitteena on Jyrängönvirran rannan vihannan yleisilmeen säilyttäminen ja kehittäminen, harjun siluetin säilyminen yhtenäisenä, tärkeiden näkymien avaaminen, kulttuurihistoriallisen ympäristön ja rakennuskannan käyttö uudenlaisissa toiminnallisissa yhteyksissä.

Kuva: Heinola 696/Akm OAS 31.3.2021. / Pohjakartta © Heinolan kaupunki, Taustakartta © MML

KAUPUNGIN KESKUSTA osa-alue 1

ARVOT

 Kulttuurihistoriallisesti, historiallisesti tai rakennustaiteellisesti merkittäviä kohteita.

 Luontoarvoiltaan merkittävä kohde.

 Virkistysarvoiltaan merkittävä kohde.

LUONNE

 Kulttuurihistoria

PALVELUT

 Luontopolku

 Uimaranta

 Satama

MAISEMA

 Maiseman solmukohta

 Maamerkki
a Siltasaari

Lähde: Heinolan kansallinen kaupunkipuisto. Hoito- ja käyttösuunnitelma 2007. Heinolan kaupunki.

Maakuntakaava ja inventoinnit

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014 on saanut lainvoiman 14.5.2019.

Maakuntakaavassa alue on Heinolan kaupunkialuetta (ka) ja Jyrängön taajamatoimintojen aluetta (A162), jälkimmäistä kuvataan seuraavasti: *suurelta osin toteutunut taajaman osa ja alue on osa kansallista kaupunkipuistoa*. Koskensaaren kehittämisen kohdealue on osoitettu punaisella rajauksella. Kuvaus kuuluu seuraavasti: *vajaasti toteutuneen Koskensaaren matkailualueen käyttö ja kytkeytyminen keskustaan sekä läheisiin alueisiin edellyttää kehittämistoimia*.

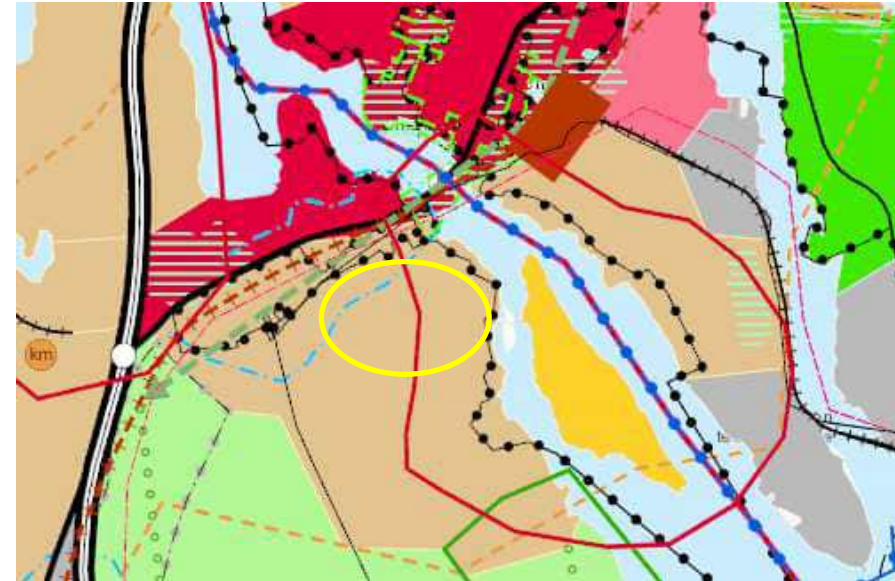
Päijät-Hämeen liitto on laatinut kulttuuriympäristöinventointeja ja maisemainventointeja maakuntakaavoja varten: Päijät-Hämeen rakennettukulttuuriympäristö 2006 (H. Wager) ja Päijät-Hämeen maisemaselvitys 2006 (E. Aarrevaara et al.).

- Maakunnallisiin inventointeihin sisältyvästä Jyrängönkosken kulttuuriympäristö -alueesta jää eteläinen nurkka Etu-Jyrängön tarkastelualueelle.

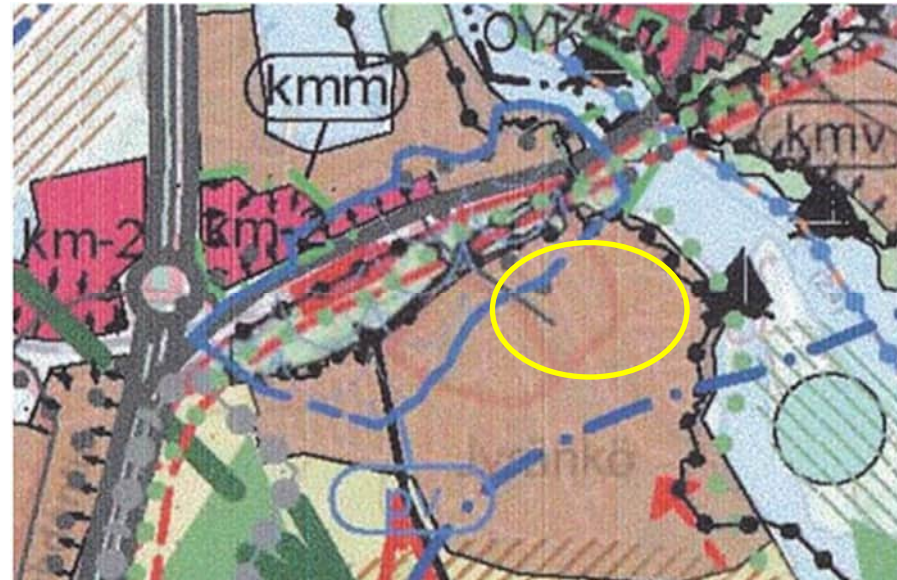
Voimassa olevat yleiskaavat

Tarkastelualueetta koskee oikeusvaikutteinen Heinolan strateginen yleiskaava 2035, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14. ja 18.4.2014. Valituskäsittelyjen jälkeen kaava sai lainvoiman 23.8.2016.

Kaavassa on annettu keskustaa koskevia kehittämisaluesuosituksia. Suunnittelualue sijoittuu olevan taaja-asutuksen alueelle. Alueelle voidaan sijoittaa asumistoimintoja ja ympäristöhäiriötä aiheuttamattomia työpaikkoja sekä muita toimintoja. Aluemerkitä sisältää myös lähivirkistysalueita, palveluita yms. Aluetta suunniteltaessa ja täydennysrakennettaessa tulee sen arvokkaita ominaispiirteitä kunnioittaa.

Kuva: Osasuurennos Päijät-Hämeen maakuntakaavasta 2014. Etu-Jyrängön tarkastelualue on merkitty karttaan keltaisella. Musta pallukkaviiva osoittaa Heinolan kansallisen kaupunkipuistoalueen. Sininen katkoviiva pohjavesialueen. / Päijät-Hämeen liitto, Maakuntakaava 2014 karttasovellus (viitattu 13.2.2021)

Kuva: Ote strategisesta yleiskaavasta. Heinolan kaupunki.

Asemakaavat Etu-Jyrängön alueella

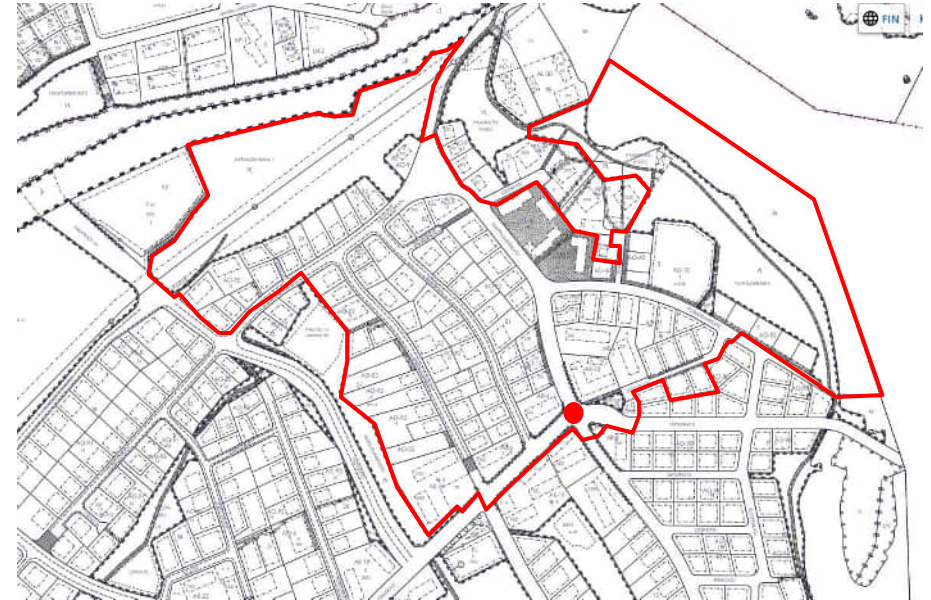
Tarkastelualueella ei ole maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla suojeltuja rakennuksia.

Jyrängön XX kaupunginosasta tuli virallisesti taaja-asutusta, kun sille oli vahvistettu asemakaava sisäasiainministeriössä 27.1.1960.

Alueen vanhimmat voimassa olevat asemakaavan muutokset ovat 1960-luvun puolivälistä.

Voimassa olevat asemakaavat tai osia asemakaavoista:

- 1965 Ak 84 – Tamppilahdenkadun kerrostalokortteli
- 1965 Ak 87 – Koskensaarentien pohjoispuoli ja osa tonteista Muikkuojankadulla
- 1974 Ak 181 – Muikkuojankatu 20-22 kerrostalotontti
- 1974 Ak 195 - Keskuskujan ja Koskensaarentien välinen alue
- 1977 Ak 243- Tamppilahdenkadun ja Koskensaarentien kulma
- 1980 Ak 286 – Paasikivenpuisto
- 1980 Ak 289 – Iso osa Jyrängönkadun, Muikkuojankadun, Attenkadun ja Tamppilahdenkadun pientalotonteista, Yhdyskatu
- 1981 Ak 322- Jyrängönkatu 6
- 1981 Ak 332- Muikkuojankatu 14b-16
- 1985 Ak 386 Jyrängönkadun ja Tamppilahdenkadun risteuksen ympäristö
- 1985 Ak 386 - Jyrängönkatu 2
- 1988 Ak 419 – Harjun virkistysalue
- 1988 Ak 454- Jyrängönkatu 11
- 1988 Ak 445- Tamppilahdenkadun ja Jyrängönkadun risteys (katualue)
- 1989 Ak 468- Varputien pohjoispuoli harjun virkistysalueesta
- 1989 Ak 469- Tamppilahdenkatu 16-20
- 1989 Ak 472- Keskuskujan alue
- 1993 Ak 517- Keskuskujan ja Tamppilahdenkadun kulma
- 1996 Ak 527- Jyrängön koulu

Kuva: Ajantasa-asetakaava. Kuvaan merkitty punaisella Etu-Jyrängön asemakaavan ajantasaistamistyön suunnittelualue. Inventointia tehtiin laajemmalla alueella. / Heinolan kaupungin karttapalvelu (12.3.2021).

XX JYRÄNKÖ

Heinolan kaupungin teettämät inventoinnit

Heinolan kaupungin ensimmäinen koko kunnan rakennettujen kulttuuriympäristöjen perusinventointi valmistui 2005 Kuntien ympäristöselvitys KUKUSE -nimisessä EU-hankkeessa (N. Könönen).

Perusinventoinnin päivitys ja täydentäminen tehtiin 2014 (T. Ahola). Samassa yhteydessä laadittiin rakennusinventoinnin täydennysuunnitelma, joka oli pohjana Jyrängön alueelta 2021 valmistuneelle kulttuuriympäristöinventoinnille.

Seuraavassa luettelossa on 2014 laaditun päivitysinventoinnin ja täydennysinventointisuunnitelman kohteet Jyrängössä.

Kuva: Karttaote Heinolan keskustan täydennysinventointisuunnitelmasta 2014. Lisätty punaisella katkoviivalla Etu-Jyrängön asemakaavan muutoksen eteläraja.

Täydennysinventointiin esitetyt kohteet ja alueet

Luokka

Täydennysinventointiin esitetyt alueet edustavat pitkän ajanjakson aikana rakentuneen asuinalueen historiallista kerroksellisuutta ja monipuolista kaupunkikuvaa. Kohteiksi valitut ovat pääasiassa puutaloja, jotka on rakennettu ennen virallisia maankäytön suunnitelmia.

Alueet [korostetut sijaitsevat Etu-Jyrängön alueella]

7t	Hoilonkadun pientalokortteli 47: asuminen, pientalo, 1,5 krs, tyyppinen	III
9t	Jyrängö, vanha alue: asuminen, puutalot	III p
30t	Muikkuojankadun pientalokorttelit: asuminen, pientalo, 1-krs, tyyppinen	III m
46t	Tamppilahdenkatu 9, Jyrängönpuisto I: ak muutos 1965, asuminen, 1. betonielementtitalot, kortteli	III m

Kohteet

15t	puutalo, tyyli, katunäkymä	III p
16t	puutalo, tyyli, katunäkymä, vanhaa aluetta	III p
17t	puutalo, tyyli, katunäkymä, vanhaa aluetta	III p
18t	puutalo, tyyli, katunäkymä, vanhaa aluetta	III p
19t	puutalo, hahmo, katunäkymä, vanhaa aluetta	III p
20t	puutalo, hahmo, vanhaa aluetta	III p
21t	puutalo, tyyli, vanhaa aluetta	III p
22t	puutalo, tyyli, katunäkymä, vanhaa aluetta	III p
23t	puutalo, hahmo, vanhaa aluetta	III p
24t	puutalo, tyyli, ikä, vanhaa aluetta	III p
25t	puutalo, hahmo, liiketila, vanhaa aluetta	III p
26t	puutalo, tyyli, katunäkymä, vanhaa aluetta	III p
27t	puutalo, tyyli, katunäkymä	III p
28t	puutalo, ikä	III p
29t	puutalo, tyyli, katunäkymä	III p
30t	puutalo, tyyli, katunäkymä	III p
31t	puutalo, tyyli, katunäkymä	III p
32t	puutalo, hahmo	III p
33t	puutalo, tyyli, ikä	III p
34t	puutalo, hahmo	III p
35t	puutalo, jrk, hahmo	III p
36t	puutalo, tyyli	III p
37t	asuminen, matala, moderni	III m
38t	puutalo, tyyli, katunäkymä	III p

39t	puutalo, tyyli, katunäkymä	III p
41t	puutalo, jrj, tyyli, katunäkymä	III p
42t	puutalo, hahmo, pihapiiri	III p

Luokat ja menettelytapasuositukset 2014

Luokka III p[erinteikäs]

Tyypillinen, hyvin aikaansa edustava kohde (puu- tai kivitalo) 1900-luvun alkupuolelta tai jälleenrakennuskaudelta (1944-1959). Ylläpitää alueellaan rakennetun ympäristön historiallista kerroksisuutta, kertoo alueen asutuksen ja maankäytön vaiheista ja/tai on merkityksellinen osana laajempaa aluekokonaisuutta.

Inventointi on ajankohtainen viimeistään kaavan tai luvan tullessa vireille.

Luokka III m[oderni]

Potentiaalinen kohde, joka on hyvin aikaansa edustava joko tyyppisyydessään tai kokeilevuudessaan. Parhaimmillaan kohteen arkkitehtuuri on harkittua, kaupunkikuvaa rikastuttavaa.

Inventoinnin tarve on arvioitava kaavan tai luvan tullessa vireille.

Asiasanoilla tyypiteltiin kohteen luonnetta

Tyyli = Julkisivujen arkkitehtuuri, jolloin merkittävyyttä yksittäisenäkin kohteen.

Voidaan ilmaista myös tyyli-suunnan nimellä funkis, jugend jne.

Hahmo = Merkittävyyttä ennen kaikkea alueen/miljöön osana, alueellinen yhtenäisyys

Katunäkymä = Selittää kohteen kaupunkikuvallista tai maisemallista asemaa

Aikakaudet

Ikä = Rakennettu ennen vuotta 1900, edustavuus

Puu/Kivitalo = Käsityövaltainen rakennustapa, ajalta ennen 1940

Jrk = Jälleenrakennuskauden tyyli, 1940-1959

Moderni = Rakennettu 1960 tai myöhemmin

Päivitettävät inventointikohteet: [kohdetyyppi] Luokka*

Sininen	Jyrängön koulu	[opetusrakennus]	I
---------	----------------	------------------	---

Vuonna 2014 päivitettyjen Inventointikohteiden arvoluokituksessa Jyrängön koulu on arvotettu luokkaan I.

Luokituksen selitys ja menettelytapasuositus 2014

Luokka I

Kohde/alue on kulttuurihistoriallisesti arvokas. Kohteen erityisten kulttuuriympäristöarvojen suojeleminen on perusteltua ratkaista kaavalla tai lailla. MRL:n nojalla tehtävissä viranomaispäätöksissä tulee ottaa huomioon kohteen kulttuurihistorialliset arvot ja erityispiirteet (ks. inventointilomake) sekä edistää kohteen kulttuurisesti kestävää hoitoa ja käyttöä.

Kaavoituksen ja kohteen arvojen säilymiseen vaikuttavan luvan tai hankkeen vireille tulon yhteydessä käynnistetään kohteen suojelumenettely maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) tai rakennusperintölain (498/2010) nojalla.

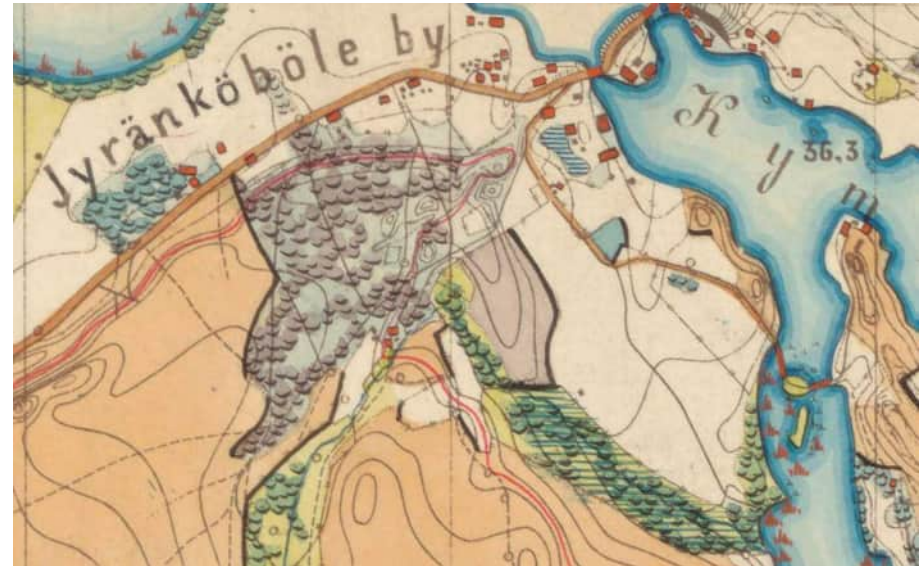
Inventoinnit ja selvitykset osoittavat selkeästi suojelutarpeen. Lisäselvityksiä tarvitaan, mikäli kohteisiin tai niiden ympäristöön on suunnitteilla muutoksia, joilla voi olla vaikutuksia kohteen arvoihin.

3 Jyrängön kaupunkiympäristön kehitys

Harjun, maantien ja Kymenvirran kainalossa

Jyrängön kaupunginosa sijaitsee Kymenvirran länsirannalla, Jyrängön maarekisterikylässä. Alue, jonka kautta kulki keskeinen maantie Hämeestä Savoan, oli vuoteen 1951 saakka Heinolan pitäjää ja osa Jyrängön kylän kantataloa nro 1 eli Nynäsin kartanoa¹. Kapteeni Jakob von Tiesenhausen sai noin 1645 omistukseensa pääosan Heinolan ja Jyrängön kylien maista sekä Myllykylän autiotilan. Hän rakennutti Jyrängön rässiutilalleen asuinkartanon eli säterin, jonka tarkkaa paikkaa ei enää tunneta. Mahdollisesti se on sijainnut Sepänniemessä, joka tapauksessa säterin keskus siirrettiin 1765 etelämmäksi Myllykylän suuntaan, maantien varteen. Uuden kartanokeskuksen perusti Fredrik Adolf Ramsay, joka oli ostanut Jyrängön säteriratsutilan ja Tommololan ratsutilan 1756, minkä jälkeen kartano omisti laajalti maita Jyrängön virran molemmin puolin. Seuraava kartanonisäntä oli Johan A. Ramsay, joka 1770-luvulla luovutti korvausta vastaan Tommololan ratsutilan eli Jyrängön virran pohjois- ja itäpuolisen alueen kruunulle tulevaisuudelle Kymenkartanon läänin maaherran residenssiksi. Tampereen Kattohuopatehdas (1904 Kymin Oy) osti Nynäsin sukukartanon 1896, tuolloin maaomaisuus oli edelleen 5000 ha.²

Jyrängön esikaupunkialueen muodostumista edelsi kaupunkiasutuksen ja teollisuuden synty Jyrängönkosken rantamaille. Residenssin perustaminen 1776 ja Heinolan kaupungin perustaminen 1843 antoivat suunnan alueelliselle kehitykselle, johon teollisuus jo 1860-luvulta lähtien antoi oman merkittävän panoksensa. Vuosisadan jälkipuolella perustettiin molemmin puolin virtaa teollisuuslaitoksia, kuten panimoita ja väkijuomatehtaita, sahoja ja konepaja. Uuden vuosisadan myötä tehtaajat suurenivat ja tarjosivat yhä suuremmalla joukolla töitä. Vielä 1900-luvun alussa merkittäviä työllistäjiä olivat myös suurtilat, kuten pitäjän puolella Nynäsin kartano. Ensimmäinen suurtyöllistäjä oli Tommolassa 1911 aloittanut Heinolan rullatehdas. Suurteollisuus saapui kaupungin puoleiseen Levonniemeen puujalostustehtaan muodossa 1930-luvun alussa, pahimman talouslaman aikana. Sinne syntyi oma tehdasyhdyskuntansa. Kymin Oy:n tytäryhtiö Högfors aloitti Heinolassa 1953 Lahteen vievän maantien varrella.

Kuva: Heinolan Polttimon Jyrängö on itäosiltaan peltomaana. Koskensaaren johtavan tien varrella on yksi asumus ja toinen, nähtävästi torppa, on Muikkuojan varrella. / Senaatin kartasto, lehti XVI 35, topografinen kartta 1876-77. KA

Kuva: Jyrängön Valtakadun eli nykyisen Jyrängönkadun vanhaa asutusta 1900-luvun alussa. / HKM.

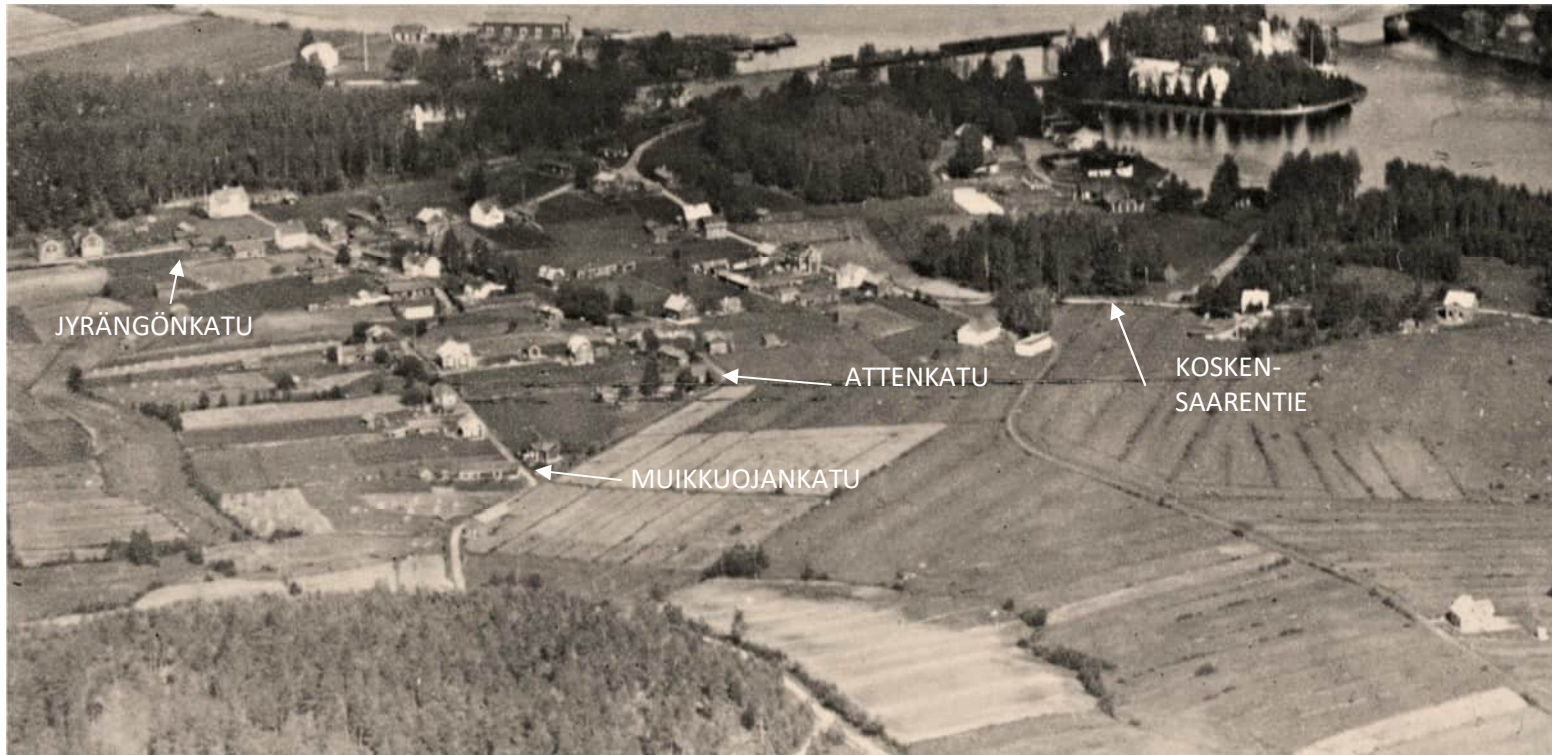
Kymenvirran länsirannalle muodostunut työväen asuinalue oli pitkään varsin maaseutumainen. Forskullan viinapolttimon ja Koskensaaren sahan työväkeä asui Nynäsän kartanon vuokrapalstoille rakennetuissa pienissä mökeissä.³ Asutusta oli alkuun harjun alarinteessä ja etelään työntyvällä kallioisella moreenikumpareella, Muikkuojan koillispuolella, sekä Koskensaareen vievän tien varrella. Palstat olivat oikeastaan asuntotiloja, jotka sisälsivät myös pienen tilkun peltomaata, hedelmäpuita ja marjatarhan sekä kasvimaan omavaraistalouden ylläpitoon. Tavallista oli myös pienimittainen kotieläinten pito.

Esikaupunkialueilla asuttiin vaatimattomammin kuin keskikaupungilla. Vanhimmat yhden perheen talot olivat tavallisesti parin-kolmen huoneen matalia hirsimökkejä, 1910–20-luvulta alkaen talot saivat korkeutta ja lisätilaa yläkertaan tehdyistä huoneista; asumisväljyyttä tämä ei taannut, koska lisätienestiä hankittiin ottamalla alivuokralaisia. Mukavuuksia ei ollut, mutta useimmissa piharakennuksissa oli kuitenkin sauna.

Kuva yllä:

Näkymä Koskensaaresta Penikkasillan yli luoteeseen. Koskensaareen vievä tie palveli siellä vuosina 1890–1915 toiminutta höyrykäyttöistä sahalaiteista. Taustalla näkyvän harjun eteläpuolella on Jyrängön järjestäytymätöntä esikaupunkiasutusta. Lähimmät merkittävät työllistäjät olivat Heinolan Polttimo 1872–1919 ja edellisen tytärtyhtiö em. Koskensaaren saha. / Valokuva noin 1905. HKM.

Kuva [osasuurennos]: Ennen ensimmäistä rakennussuunnitelmaa otettu viistokuva Jyrängön kylästä. Karttaan on merkitty katuja, jotka joiltain osin noudattavat kuvassa näkyvien kulkuväylien linjauksia./ Puolustusvoimien ilmakuvat 18.8.1931, kuvaaja Ehrnrooth. HKM

Ensimmäinen rakennussuunnitelma

Vuoteen 1945 mennessä asutus Kymenvirran länsirannalla muodosti esikaupungiksi luokiteltavan asuinalueen. Väkimäärä oli sodan seurauksena sekä tilapäisen asumisen että alkavien pysyväluontoisten asutustoimien vuoksi suuresti kasvanut. Omaa koulua oli esikaupunkialueelle anottu 1920-luvun alusta lähtien. Lopulta vuonna 1938 kaksikerroksinen, täystiilinen koulutalo valmistui Forskullasta ostetulle mäkitontille.⁴ Se oli valmistumisensa aikaan Heinolan pitäjän kallein koulu.

Heinolan maalaiskunta aloitti maankäyttösuunnitelman laatimisen kaupunkialueen lähialueelle Jyrängön 1930-luvun puolivälissä.⁵ Työhön ryhtymiseen patisti lääninhallitus, jolle asemakaavalaissa (145/1931) oli annettu tehtäväksi huolehtia maaseudulla olevien yhdyskuntien rakentamisen ohjaamisesta erityisen rakennussuunnitelman mukaan. Arkkitehti E. Kaalamolta⁶ tilattu Jyrängön rakennussuunnitelma oli valmistunut jo 1939, mutta sota viivästytti kaavan voimaantuloa aina vuoteen 1946. Samana vuonna alkoivat varsinaiset maanhankinta- ja lunastustoimet ja alueen tiivistyminen jatkui rakennussuunnitelmassa esitettyä kortteli- ja tonttijakoa noudatellen.

Arkkitehti Elis Kaalamo oli maalaiskunnan päättäjille ennestään tuttu, koska hän oli vain muutamia vuosia aikaisemmin laatinut Heinolan kaupungille uuden asemakaavan (1936). On huomion arvoista, että Jyrängön rakennussuunnitelman laatijana oli yksityisen suunnittelija. Tuolloin voimassa ollut asemakaavalaki (145/1931) sisälsi säädöksiä maaseudulla olevien yhdyskuntien rakentamisen ohjaamisesta erityisen rakennussuunnitelman mukaan. Lain mukaan maaherran, käytännössä lääninhallituksen, tuli huolehtia rakennussuunnitelman laatimisesta käyttäen tarvittaessa asiantuntija-apua. Lääninhallitus myös vahvisti suunnitelman. Rakennussuunnitelmien laatijoina olikin usein lääninrakennustoimistot, rakennushallituksen kaavoitusosasto tai maanmittaushallituksen asemakaavamittaosasto.

Asemakaavalaki edellytti rakennussuunnitelmalta, että siinä maankäytön lisäksi oli määriteltävä rakennusvolyymit sekä jokaiselle alueelle oli suunniteltava keskusta, kaupunkisydän, ja viheralueet. Suunnittelun

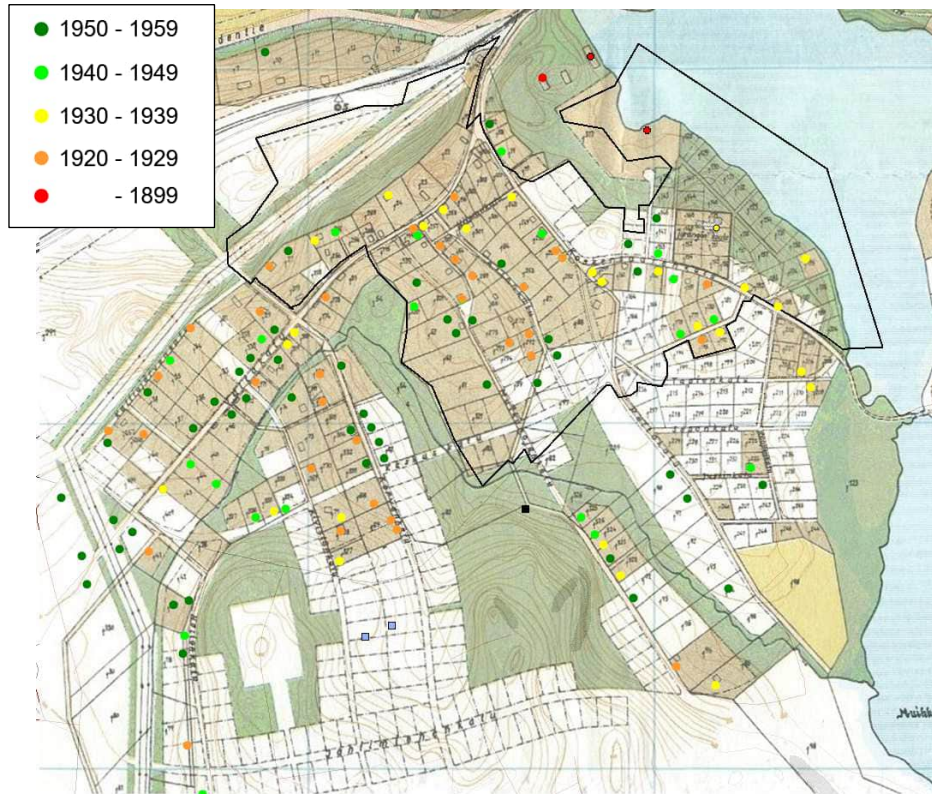
lähtökohdiksi oli otettava alueen luonnonolosuhteet ja historiallinen maisema. Myös liikenteen tarpeet oli kaavassa huomioitava.

Arkkitehti Kaalamo on selvästi laatinut rakennussuunnitelmansa samalla periaatteella kuin jokunen vuosi aikaisemmin Heinolan kaupunkikeskustan asemakaavan. Rakennussuunnitelmassa ei puututtu vahvasti olemassa olevaan vanhaan tilanteeseen, jolloin vanhalle aluerakenteelle ja liikenneväylille saatiin jatkuvuutta. Monin paikoin väylien leventäminen jätti kuitenkin vanhaa rakennuskantaa istutettavaksi tarkoitettulle tontin osalle. Keskeisiksi kokoojakaduiksi oli suunniteltu Korvenkatu ja Keskuskatu, jälkimmäisen linjaus on nykyistä hieman suurempi. Vanhan Koskensaarentien varrelle hän suunnitteli rakennusten reunustaman aukion.

Kaalamo otti huomioon myös alueen luonnonolosuhteet. Ennestään rakentamattomassa metsäympäristössä rakennusalueet tulivat notkelmiin, viheralueiksi osoitettujen mäkien keskelle ja Muikkuojan varteen muodoltaan pitkänomaisina loivasti kaartuvina korttelinauhoina. Vanhalle yhtenäiselle peltoalueelle tontit muodostivat tiiviin mattomaisen alueen. Kaalamo varasi suunnitelmassa laajoja alueita puisto- ja virkistysalueiksi, kuten nykyiset Paasikivenpuiston, Muikkuojanpuiston ja urheilukentän sekä Hoilonpuiston ja Toppalanrannan, joka oli jossakin vaiheessa 1900-luvun alkupuolella palstoitettu pieniksi tonteiksi.

Kuva: Rantapolku rakennussuunnitelmassa Toppalanrannaksi nimetyllä viheralueella.

Kuva: Vuonna 1949 painetussa Heinolan asemakartassa esitetty kortteli- ja tonttirakenne vastaa voimassa ollutta arkkitehti E. Kaalamon 1930-luvun lopulla laatimaa rakennussuunnitelmaa. Maalaiskunnan teettämä Jyrängön rakennussuunnitelma vahvistettiin Mikkelin lääninhallituksessa 1942, mutta se tuli lainvoimaiseksi vasta sisäasiainministeriön 4.2.1946 antamalla päätöksellä.

Rakennussuunnitelman toteutumisen arvioimiseksi on yllä olevaan karttakuvaan asemoitu olemassa olevat asuinrakennukset, jotka rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan on rakennettu **1940- ja 50-luvuilla**.⁷ Ne sijoittuvat rakennussuunnitelmassa esitetuille tonteille ja yleensä melko yhdenmukaisesti tonttinsa kadunpuoleiseen reunaan. Karttaan on merkitty myös **ennen vuotta 1940** rakennetut asuinrakennukset, joiden osalta valmistumisvuodet ovat epävarmempia.

Sotien jälkeiseen asuntorakentamiseen toi haasteita rakennustarvikkeiden käytön säännöstely, joka päättyi 1949. Jälleenrakennuskaudella rakennetut asuintalot olivat harjakattoisia, lautaverhoiltuja tai rapattuja, puolitoistakerroksisia tyyppitaloja eli ns. rintamamiestaloja.

Kuva: Attenkadun tyyppitaloja 1950-luvulta.

Kuva: Rakennussuunnitelma tukeutui Jyrängön vanhaan tiestöön, joista tärkeimpiin oli 1800-luvun lopulta lähtien kuulunut Koskensaareen vievä tie.

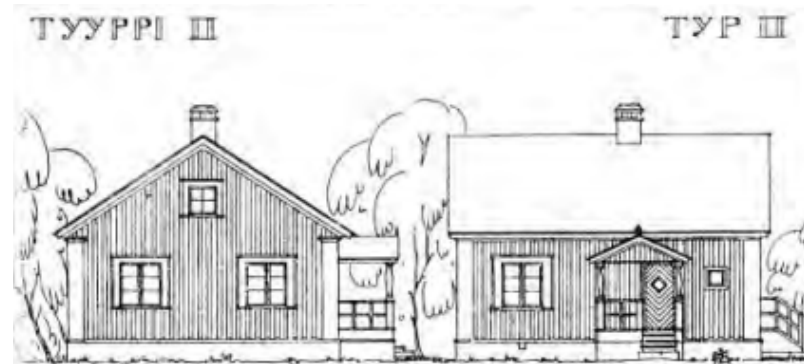
Kuva: Muikkujankatu. Noppamaista talomallia tehtiin jo ennen jälleenrakennuskautta. Työläisperheitä varten suunniteltiin 1920- ja 30-luvuilla yhden perheen asuinrakennustyyppi, jolle oli ominaista lyhyt suorakaiteen muotoinen pohjakaava, yhtenäinen lautavuoraus ja harjakaton alle tehdyt puolitoista asuinkerrosta. Tyypin variaatiot eroavat sotien jälkeisistä pelkistetyistä tyyppitaloista julkisivujen koristeellisuudessa, joka oli ikkunoissa ja kuistissa ilmenevää niukkaa klassismia tai koristeellisempaa huvilatyyliä, josta oli omaksuttu myös monimuotoiset katot poikkipäättyineen.

Kuva: Attenkatu. Edelleen alueella on säilynyt jokunen pieni puutalo kertomassa 1800-190-lukujen vaihteen aikaisesta rakennustavasta.

Kuva: Jyrängönkatu. Mansardi- eli taitekatto oli suosittu 1920-luvun alkuun saakka, koska katto mahdollisti pieneenkin taloon tilavien lisähuoneiden teon ullakkokerrokseen. Harjakatto vakiinnutti asemaansa 1920-luvulta lähtien. Se sopi perinteiseen, yksikertaiseen rakennustapaan ja omakotitalomalliin, johon pientalorakentamista ohjattiin valtion harjoittamalla tukipolitiikalla ja asuntonormien määrittelyllä sekä tyyppiirustusten kehittelyllä.

Kuva: Tyyppitalojen suunnittelua tehtiin jo 1920-luvulla etenkin Sosiaaliministeriön toimesta. Yleisimmät tyypit olivat kahden huoneen ja keittiön asuntoja. / Sosiaaliministeriön Pientalojen tyyppiirustuksia, Elias ja Martti Paalanen 1922.

Liittyminen osaksi Heinolan kaupunkia

Vuoden 1951 alussa Jyrängö, samoin kuin Niemelän ja Sinilähteen alueet, siirtyivät Heinolan kaupungin yhteyteen. Sisäasiainministeriö oli jo ennen sotia ehdottanut kaupungin rajantakaisten yhdyskuntien liittämistä maalaiskunnan kaupunkiin. Pyrkimyksenä oli saada Heinolan kaupungin osalta ratkaistuksi esikaupungistumisen ongelmat.

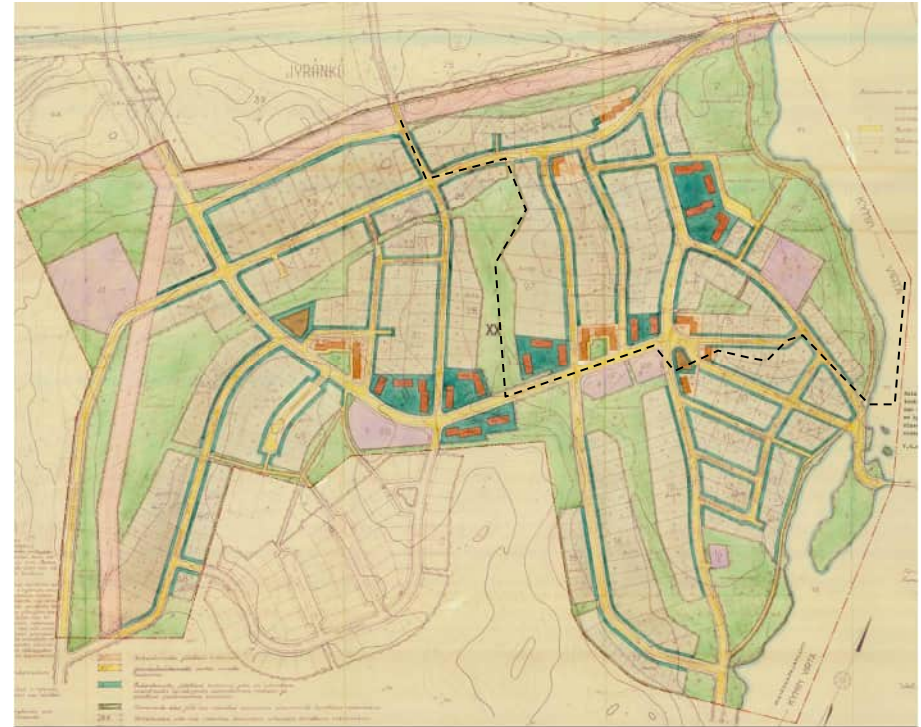
Ensi alkuun Heinolan kaupunginvaltuusto ei pitänyt Jyrängön eteläpuolista aluetta kaupungin kannalta houkuttelevana. Sen katsottiin olevan sekasortoinen alue, jonka järjestelykustannukset olisivat huomattavat. Rakennussuunnitelma-alueelta puuttuivat vesijohto, viemärointi ja katuvalaistus sekä venelaituri.⁸ Vuoden 1945 lopulla alkaneet alueliitosneuvottelut jatkuivat usean vuoden, kunnes valtioneuvoston 16.2.1950 antamalla päätöksellä Jyrängön, Sinilähteen ja Niemelän alueet liitettiin kaupunkiin.

Jyrängön esikaupunkialueella oli sodan päätyttyä tapahtunut paljon asuntorakentamista, joka jatkui läpi 1950-luvun pientalovaltaisena. Ennen alueliitosta maalaiskunta oli aloittanut Jyrängössä teiden kunnostamisen ja hankkinut alueelle katuvalaistuksen.

Ensimmäinen asemakaava

Jyrängön XX kaupunginosasta tuli virallisesti taaja-asutusta, kun sille oli vahvistettu asemakaava sisäasiainministeriössä 27.1.1960. Edellisenä vuonna oli astunut voimaan rakennuslaki (3701958), joka korvasi vanha asemakaavalain.

Asemakaavan suunnittelijana oli turkulainen asemakaava-arkkitehti Olavi Laisaari, josta on todettu, että hän oli liikennesuunnitteluun perehtynyt tutkija ja tilastotieteilijä, jonka kaavoissa korostuivat tehokkuus, avara ja avoin kaupunkirakenne ja sujuva yksityisautoliikenne. Laisaari suosi suljetun korttelirakenteen sijasta avointa korttelirakennetta, jossa korkeat lamelli- ja pistemäiset asuinkerrostalot on vedetty irti katulinjasta, tiet ovat leveitä ja paikoitusalueita on riittävästi.

Kuva: Heinolan kaupungin XX kaupunginosan asemakaava, arkkitehti Olavi Laisaari Turussa 24.5.1958 (sisäasiainministeriö 27.1.1960). Asemakaava seurasi hyvin pitkälti arkkitehti E. Kaalamon laatimaa Jyrängön rakennussuunnitelmaa (lv. 1946). HKA

Jyrängön asemakaavan selostuksessa⁹ arkkitehti Laisaari kirjoittaa, että asemakaava tehtiin suuressa määrin olevien olosuhteiden mukaan. Kuitenkin oli eräitä katuja täytynyt levittää ja pääväylien luonnetta selkeyttää. Tonteista suurin osa pysyi omakotitontteina, joiden keskelle oli sijoitettu neljään ryhmään liiketontteja, pääväyliksi osoitettujen Keskuskadun ja Tamppilahdenkadun varteen oli sijoitettu avokortteleita kolmikerroksisille kerrostaloille. Kaalamon rakennussuunnitelmassa esitetyt teollisuusalueet Forskullan eteläpuolelta ja harjulta jätettiin asemakaavasta pois. Sen sijaan Kymenvirran ranta-alue Forskullan ympäristössä osoitettiin yhtenäiseksi rantapuistoalueeksi (Paasikivenpuisto–Toppalanranta), jonka virkistystoimintoja vahvistavia uimarantamerkinnoilla.

Uutta oli myös Jyrängönkadun lounaispäähen sijoitettu koulutontti. Kolme muuta pienempää yleisen rakennuksen tonttia osoitettiin Keskuskadulle ja yksi Tamppilahdenkadun varteen. Viemärisuunnitelmaa ei esitetty, mutta puhdistuslaitokselle suunniteltiin paikka Tamppilahdenkadun eteläpäähen, asemakaavan ulkopuolelle.

Alkuperäisiä omakotirakennusten tontteja koskevia asemakaavamääräyksiä muutettiin jo 1962 [20 Jyrängö Akm 73, Sisäasianministeriö vahv. 22.2.1963]. Uudet määräykset tarkensivat asuin- ja piharakennuksissa sallittuja pinta-aloja ja kerroslukuja, mutta vähensivät muuta sääntelyä, jolla luodaan yhtenäistä kaupunkikuvaa. Poistettiin kokonaan määräys katon kaltevuudesta, joka alkuperäisen kaavamääräyksen mukaan piti omakotitalossa olla 35 astetta ja piharakennuksessa enintään 30 astetta, jälkimmäisten kohdalta poistettiin myös vaatimus satula- eli harjakatosta. Poistettuihin kuului myös määräys rakennusten julkisivupinnan enimmäiskorkeudesta sekä omakotitalojen sijoittamisesta tontille kaavassa merkittyyn kadunpuoleiseen rakennusrajaan. Uudet omakotirakennuksissa sallitut kerrosalat olivat $\frac{1}{2}$ I, I tai $1\frac{1}{2}$ ja suurin sallittu rakennusala 200 m^2 (alun perin 120 m^2 pinta-alaltaan).

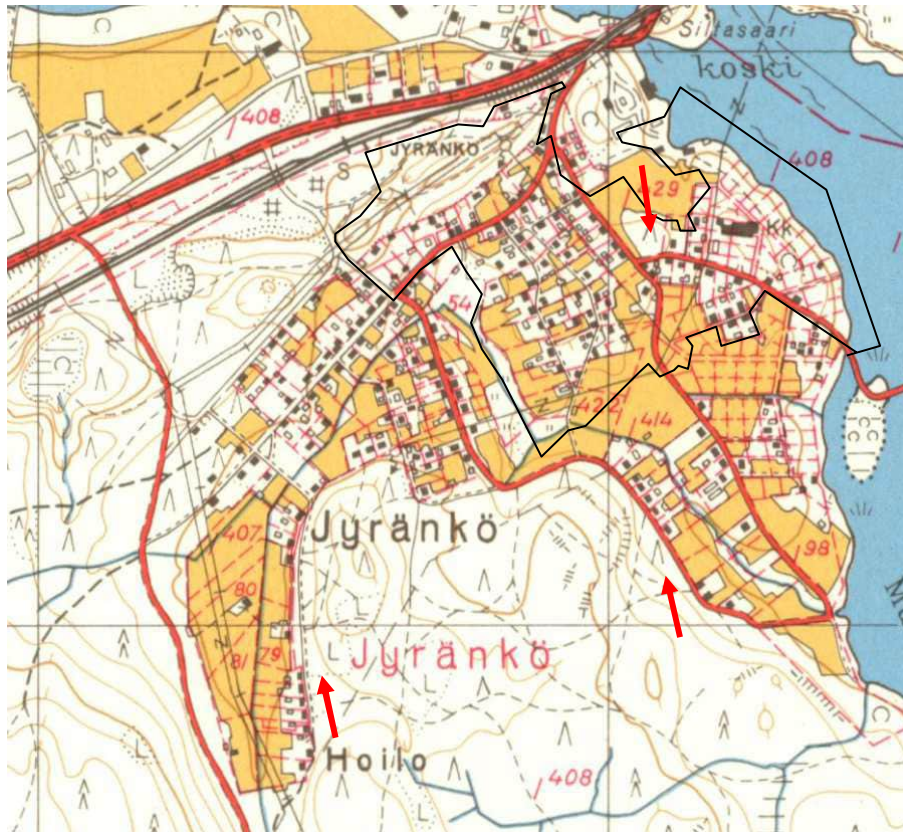
Jyrängössä alkoikin 1960- ja 1970-luvulla uusi rakentamisvaihe, joka toi perinteisten omakotitalojen rinnalle ja tilalle uuden tyyppisiä pien- ja rivitaloja samalla kun esikaupunkiasutus tiivistyi ja muuttui kaupunkimaisemmaksi.

Kuva: Koskensaarenkatu. 1970-luvulla oli osassa uusista kortteleista tasakatto ainoa sallittu kattomalli. Myöhemmin on taloihin vaihdettu tilalle loivaharjainen umpipäätyinen tai aumakattoinen katto. Aikakauden pientaloarkkitehtuurissa korostuvat julkisivupinnat, koska tyyppisesti rakennuksessa saatettiin käyttää useampaa materiaalia. Roopenkadun alueen taloissa tavallisin julkisivumateriaali on tiili, mutta väriskaala on laaja.

Kuva: Hoilonkatu. Muutetut asemakaavamääräykset tekivät mahdolliseksi rakentaa edellisinä vuosikymmeninä suosituksi tulleiden harjakattoisten noppamaisten talojen ohella myös matalia yksikerroksisia pientaloja. Jyrängössä tasakattoisia pientaloja alettiin rakentaa 1960-luvun lopulla, siihen asti tavallisempi oli hyvin loiva harjakatto.

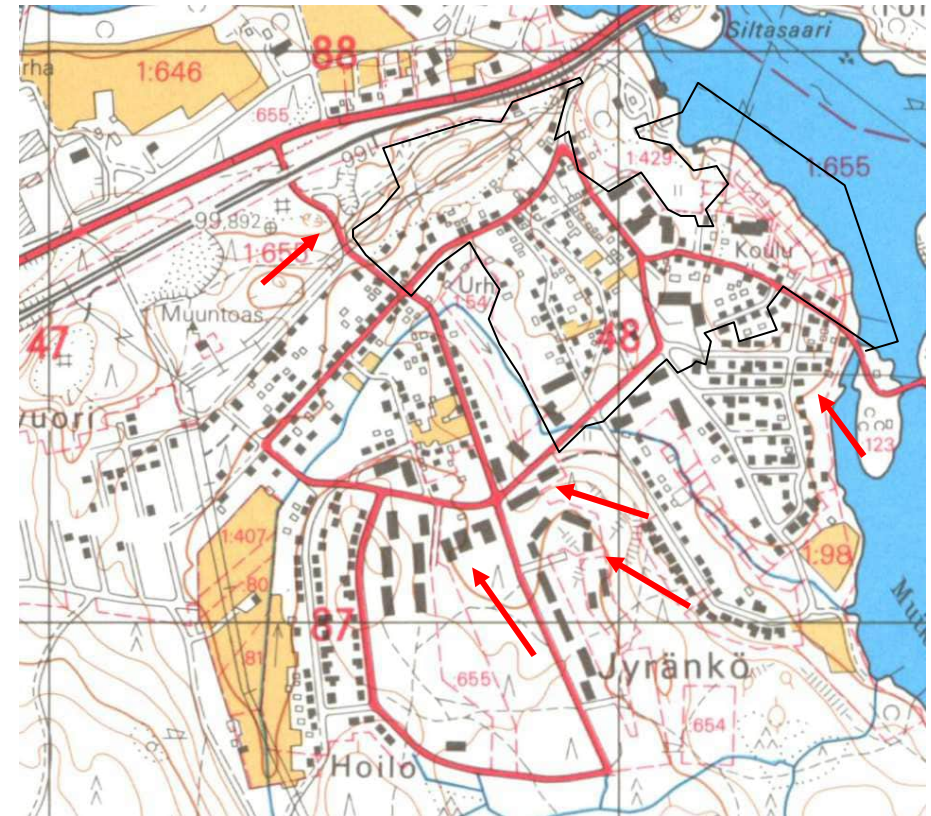

Kuva: Peruskartta 3112 08, 1965 (karttoitus 1962). MML

1960-LUKU

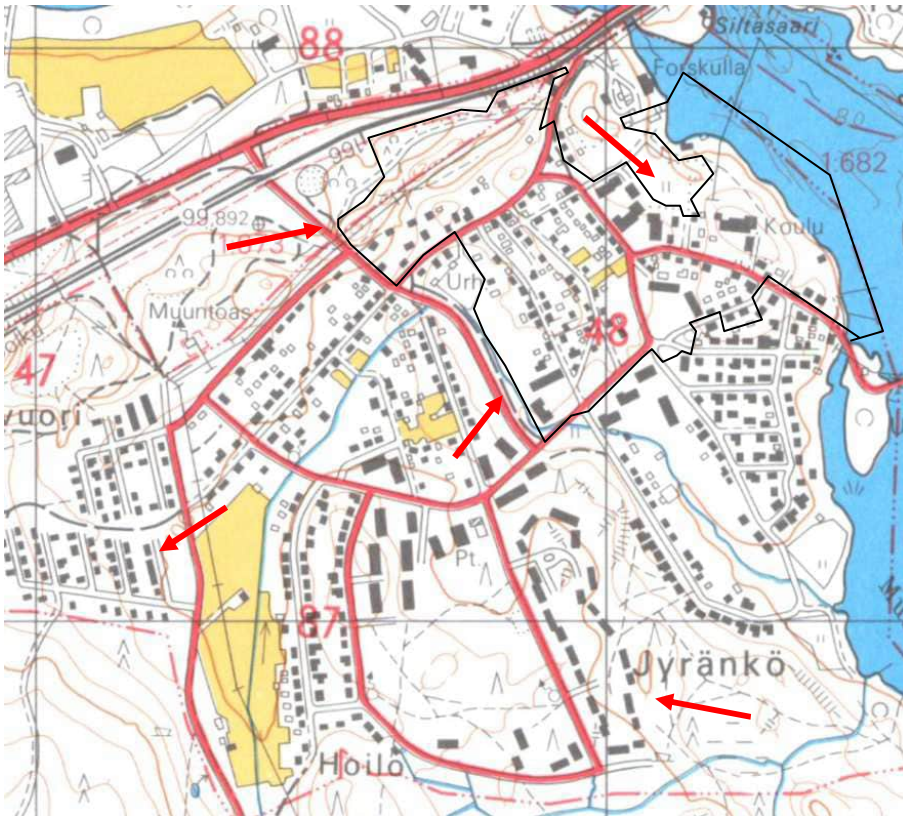
- Ensimmäinen asemakaava astuu voimaan 1960.
- Vuodesta 1962 sallitaan matala rakennustapa; ensimmäiset yksittäiset tasakatsoiset talot valmistuvat 1960-luvun jälkipuolella.
- Pääasiassa vanhemman asutuksen lomassa tapahtuvaa täydentävää rakentamista, mutta Hoilonkadulle ja Muikkuojankadulle rakentuu laajempia kokonaisuuksia.
- Ensimmäiset kerrostalot Tamppilahdenkadun varteen.
- Jyrängön koulurakennusta laajennetaan.

Kuva: PK 3112 08, 1980 (karttoitus 1976-77). MML

1970-LUKU

- Asemakaava-alueita laajennetaan länteen ja etelään.
- Ns. vanhan Jyrängön asemakaavan muutos.
- Rakennukset ja istutetut alueet ottavat yhä isomman roolin alueen maisematilojen muodostajina; kaupunkimainen rakentaminen vähentää Jyrängön esikaupunkiympäristön aikaista avaruutta.
- Pienialaiset asemakaavamuutokset keskittyvät valtaväylien varsille.
- Kerrostaloja rakennetaan lisää Keskuskadun varteen
- Rivitaloja Tamppilahdenkadulle ja Oravanpuiston ympärille.
- Korventie vakiintuu uudeksi sisääntuloväyläksi alueelle.
- Palveluja Keskuskadun varteen (päiväkoti, liikerakennus).
- Jyrängön aluelämpökeskus Korvenkadun alkupäähän.

Kuva: PK 3112 08, 1989 (kartoitus 1987). MML

1980-LUKU

- Kaupunginosan uudeksi sisääntuloväyläksi valmistui 1980-luvun alussa Yhdistie, johon liitettiin Korventiestä sen ja perusparannettu pohjoispää.
- Ensimmäiset ketjutalot rakennetaan Vahravuoreen.
- Paasikivenpuistosta osoitetaan kerrostalokortteli pistetalolle, ja ensimmäiset kaksi taloa valmistuvat.
- Vanhemman asutuksen lomassa tapahtuu täydentävää tai vanhaa korvaavaa pientalorakentamista.
- Rivitaloja tulee Oravapuiston eteläpuolelle.
- Tonttikohtaisia asemakaavan muutoksia

Kuva: Peruskarttarasteri, MML (haettu 20.4.2021)

TILANNE 2021

- Vahravuori on valmistunut tiiviiksi erillis-, rivi- ja ketjutalotaloalueeksi.
- Hailon alueelle on kaavoitettu omakoti- ja rivitalotontteja.
- Keskuskadun palvelut ovat täydentyneet uudella liikerakennusten tontilla ja sille rakennetulla päivittäistavarakaupalla.
- Jyrängön vanhaa aluetta on rauhoitettu läpikulkuliikenteeltä kielto- ja rajoitusmerkillä tai muuttamalla katuosuuksia päätyviksi kaduiksi.
- Jyrängön koulurakennusta on laajennettu.
- Harjulle, sorakuopan viereen, on rakennettu paloasema.
- Vanhemman asutuksen lomassa tapahtuu täydentävää tai vanhaa korvaavaa pientalorakentamista.
- Jyrängön ranta-alueen sisältyminen Heinolan Kansalliseen Kaupunkipuistoon ja Jyrängön rantareitin parantaminen.

Kuva: Kerroksellisinta rakennettu ympäristö on Jyrängön vanhimmilla alueilla, joita on sekä tiivistetty täydennysrakentamiselle että uudistettu vanhaa purkamalla ja uutta rakentamalla. Uusissa puutaloissa muotoja ja yksityiskohtia lainataan eri aikakausien tyyli-suunnista.

Kuva: Tamppilahdenkadulla sijaitsevien 60-luvun lamellitalojen taakse on noussut alueen ainoat pistetalot. Viisikerroksiset asuinkerrostalot rajautuvat Paasikivenpuistoon.

Kuva: Kahden vanhan kulkuväylän, Jyrängönkadun ja Tamppilahdenkadun, Y-risteyksessä liikennealuetta on muutettu ja laajennettu erinäisiä kertoja.

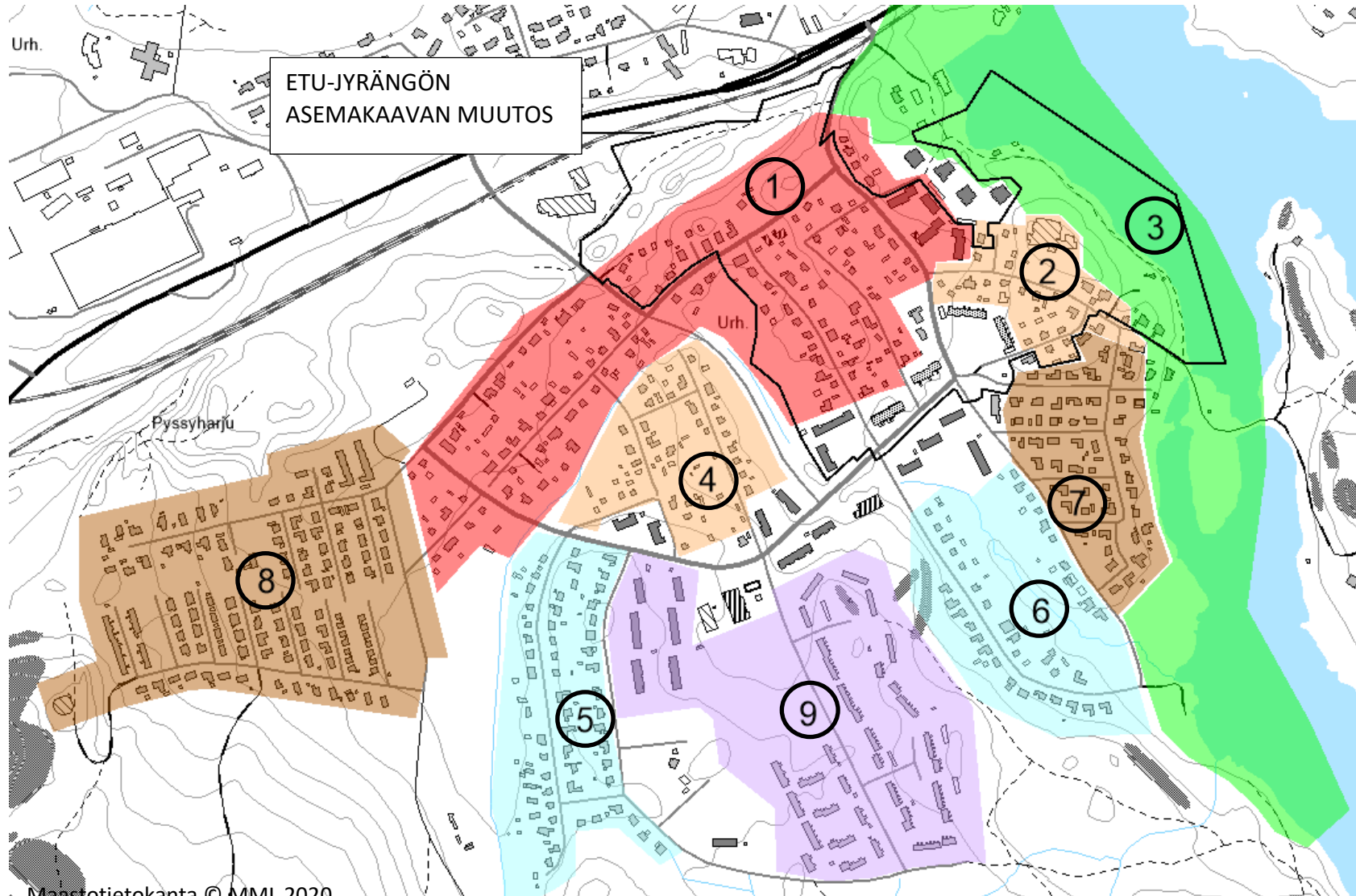

Kuva: Uudis- ja täydennysrakentamisen lisäksi kaupunkikuvaa muuttaa korjausrakentaminen, mikäli sen yhteydessä muutetaan talon alkuperäistä tyyliä ja julkisivumateriaaleja.

4 Jyrängön kaupunginosan osa-aluejako

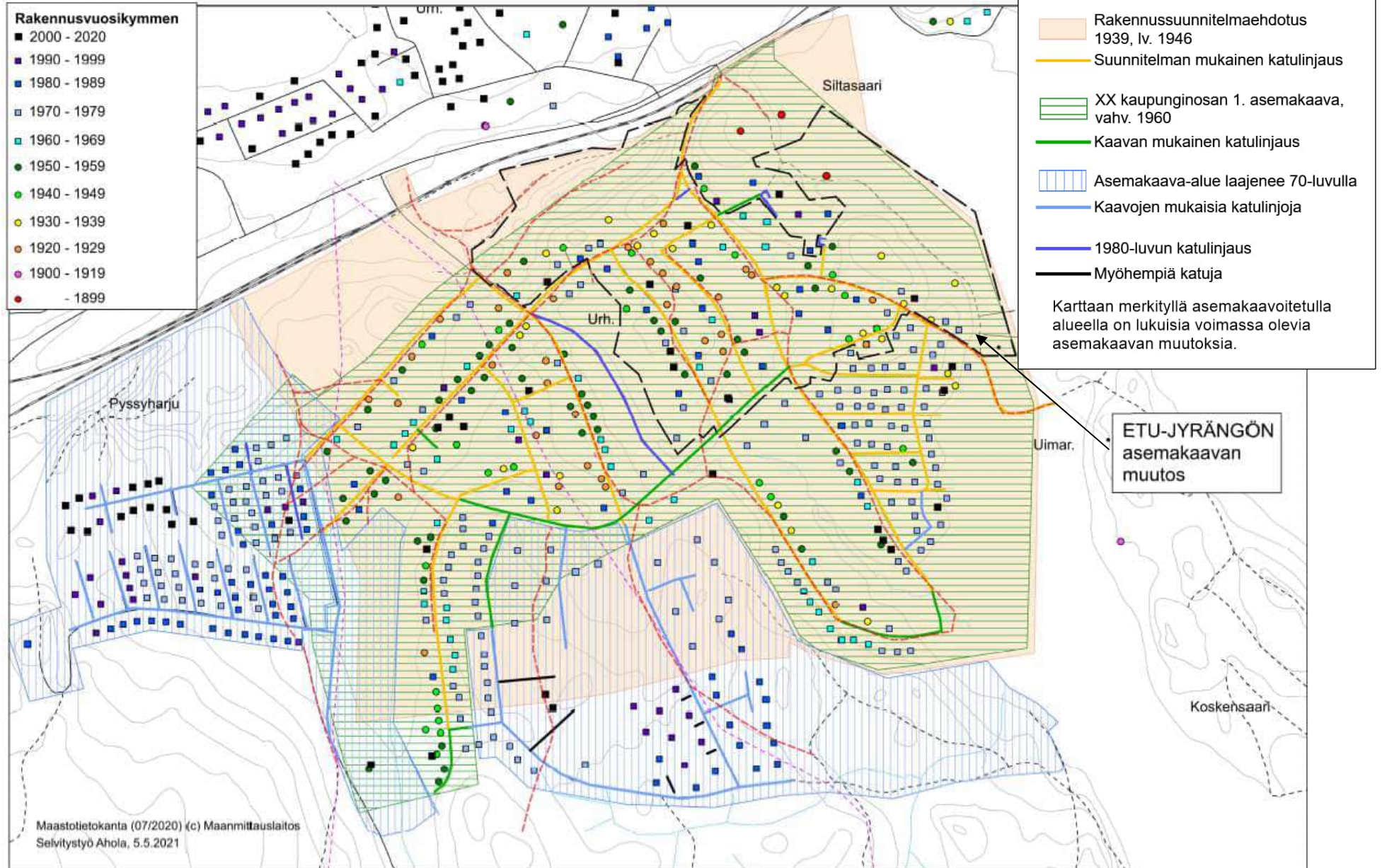
Jyrängön kaupunginosan rakennetun kulttuuriympäristön luonteen ja nykytilan kuvausta varten alue jaettiin yhdeksään osa-alueeseen. Osa-aluejako perustui esikaupunkivaiheen asutukseen, kaavahistoriaan, korttelityyppisiin ja rakennuskannan ikärakenteeseen.

Tähän ne numero ja nimi,

5 Etu-Jyrängön kaupunkikuva 2021

5.1 Asemakaavoitettu alue

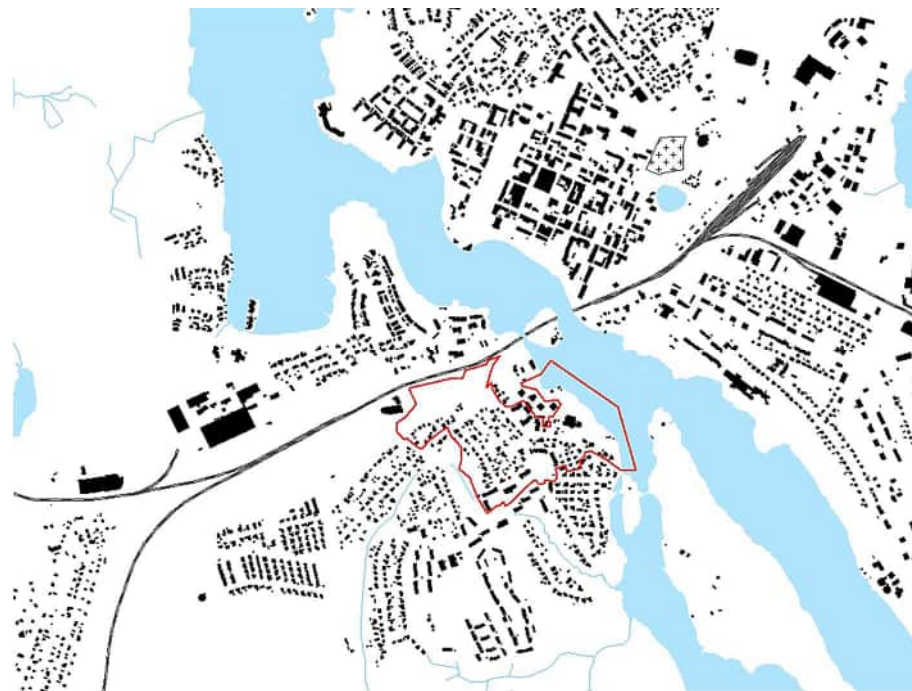
5.2 Aluerakenne ja rakeisuus

Jyrängön kaupunginosa

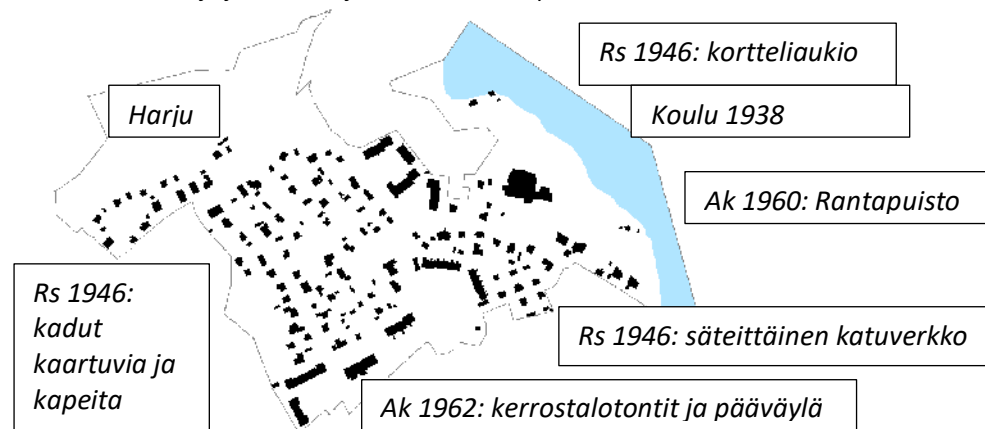
- Jyrängö on pientalovaltainen asuinalue, joka rajautuu Heinolanharjuun, vesistöön ja laajaan rakentamattomaan metsäalueeseen.
- Aluerakenteen lähtökohtana on ollut pohjoisosien vanha esikaupunkiasutus ja 1930-luvun lopulla valmistunut rakennussuunnitelma, jonka päivittäminen asemakaavaksi tapahtui 1962, aikana, jolloin yksityisautoilu kasvoi voimakkaasti.
- Rakennustavaltaan erilaisia alueita erottavat viheralueet tai kaupunginosan pääkatuna toimiva Keskuskatu sekä sen varrelle olevat pienet aukiot.
- Rakeisuutta on eniten vanhimmalla alueella, Keskuskadun pohjoispuolella, jossa on vaihtelevat kortteli- ja tonttimuodot, pienimittakaavaisuutta rakennuskannassa ja tiestössä. Alue on rakentunut vaihteittain, uudistuen ja täydentyen.
- Samankaltainen rakentamisen mittakaava ja tiheys jatkuu Hoilonkadulla ja Muikkuojan kadulla, mutta alueet ovat nauhamaisia, haarautuvat sormimaisesti Keskuskadusta etelään Muikkuojaa seurailleen.
- Vahravuorella kampakortteleiden tiivis rakennustapa muodostaa aivan omanlaisen tiheän rakentamisen alueen.
- Tampilahdenkadun ja virran väliin jäävissä Roopenkadun kortteleissa matala rakentaminen ja talojen sijoitustapa synnyttävät tasaisen tiheyden ja mattomaisen rakenteen.
- Korvenkadulla metsäympäristön rivitaloasutus on ryhmitelty suureksi sisäpihakortteliksi.
- Suurinta rakentamisen mittakaava on kerrostalo- ja rivitalotonteilla Keskuskadun varrella ja alueen pohjoisosassa, Paasikivenpuiston laidalla.

Etu-Jyrängön alue

- Asutus on kahden voimakkaan maisematekijän välissä, harjun ja vesistön.
- Rantavyöhyke on paria vanhaa puutaloa lukuun ottamatta rakentamaton.
- Tampilahdenkadun aukio[piha] ja kortteleiden muodot palautuvat Kaalamon rakennussuunnitelmaan.
- Sisääntuloväylästä haarautuvien pääkatujen varrella on ollut kaupallisia palveluja, myös koulu on perustettu vanhimpiin väyliin lukeutuvan Koskensaarentien varteen.
- Suurin osa rakennetusta alueesta on täydennysrakennettua vanhaa esikaupunkialuetta, jolle on tyypillistä kohtuullisena pysyvä rakentamisen mittakaava sekä rakenteisuutta lisäävät pienipiirteiset ulkorakennukset.
- Eteläreunan rivitalot ja lamellit reunustavat Keskuskatua.

Kuva: Jyrängön kaupunginosa rajautuu selkeästi muusta kaupunkiympäristöstä. Kaupunginosa on rakenteeltaan enemmänkin orgaaninen kuin jäykän geometrinen. Ydinalueesta sormimaisesti leviävä asutus myötäilee alueen korkokuvaa, maastonmuotoja ja Muikkuojan vaatimatonta purolaaksoa.

Kuva: Etu-Jyrängön alueen rakennuskanta muodostuu asuinrakennuksista ja piharakennuksista yhtä koulua ja kahta entistä kaupparakennusta lukuun ottamatta.

5.3 Rakennusten ikäjakauma

Ety-Jyrängön alueelle jää suurin osa kaupunginosan vanhasta ennen viime sotien asutetusta esikaupunkialueesta. Olemassa olevista pientaloista (80 kpl) on vuotta 1960 vanhempia reilu 60 %, ja niistä taas yli puolet on rakennettu ennen 1940-lukua (n. 28 kpl).

Perinteistä puutalorakentamista edustavat pientalot, yleensä hirsirunkoisia, asettuvat vanhimpien katujen eli Jyrängönkadun (ent. Valtakatu), Attenkadun ja Koskensaarentien varteen (nykyään alkupää Tamppilahdenkatua). Attenkadun alkupään länsipuolisilla tonteilla olevat vanhat talot jäävät etäälle kadun reunasta, koska ne on rakennettu raitin varteen, joka jäi pois käytöstä Muikkuojankadun valmistuttua talojen länsipuolelle.

Rakenteeltaan hajanaisen, kulkuväyliin tukeutuneen esikaupungin rakentuminen kaupunkimaisen tiiviiksi käynnistyi toden teolla ensimmäisen asemakaavan voimaantulon myötä. Kaupunkikuvan ajallisesta kerroksellisuudesta kertoo, että lähes jokaisessa pientalokorttelissa taloja on vähintään kolmelta tai neljältä eri vuosikymmeneltä, jopa vielä useammalta. Tamppilahdenkadun ja Keskuskadun varrella sijaitsevat kerrostalot ja rivitalot ovat nekin neljältä eri vuosikymmeneltä.

Etu-Jyrängön alueella rakennuskannasta erottuvat selkeästi omina kerrostumina aikakaudet, jolloin rakentamista ohjasi joko pitkäaikainen perinne (1800-luvulta 1920-luvulle), keskusjohtoinen suunnittelu ja avustustoiminta (1920- ja 30-luvut sekä jälleerakennuskausi), rakentamisen murrokseen liittyvä uusi arkkitehtuurityyli (1960–70-luvut) ja muu lyhytaikainen talomalli tai tyyliuuntaus (1970-luvun nk. käkikellotalot tai 1980-luvun postmodernismi).

Ks. kartta laajemmalta alueelta LIITE 3.

Rakennusvuosikymmen

- 2000 - 2020
- 1990 - 1999
- 1980 - 1989
- 1970 - 1979
- 1960 - 1969
- 1950 - 1959
- 1940 - 1949
- 1930 - 1939
- 1920 - 1929
- 1900 - 1919
- - 1899

Lähde: RHR 2009,
muutokset 2010-21 MTK
inventointi 2021
(c) MML 2020

Lähde: Rakennus- ja huoneistorekisteri (RHR) sekä ilmapalokuvat vuodelta 2020. Tarkistettu tietoja karttalähteistä ja inventoinnista. 1920- ja 30-luvuille ajoitetuissa rakennuksissa on tätä vanhempia, jopa 1800-luvun puolelta.

5.4 Rakennusten kerrosluvut

Alun perin yksikerroksisissa pientaloissa on kerrosluku muuttunut kaksikerroksiseksi laajentamalla tai pelkästään eristämällä entistä kylmää vinttiä huonetiloiksi. Vanhoissa puutaloissa on tyypillisesti ollut myös enemmän kuin yksi asunto, joko samassa kerroksessa tai yläkerroksessa. Sotien jälkeisinä parina vuosikymmenenä perusomakotitalo oli puolitoistakerroksinen. Matalaan rakentamiseen palattiin pikku hiljaa 1950-luvun tehdasvalmisteista talojen myötä ja 1960-luvulta alkaen muotiin tuli yksikerroksinen pientalo, joita Jyrängön alueelle rakennettiin tasakattoisina erityisesti 1970-luvulla.

5.5 Rakennusten kattomuodot

Etu-Jyrängön alueen rakennuksissa harjakatto on tavallisin kattomuoto. Suomalaisessa asuntorakentamisessa kattokaltevuuksien päätrendi on vaihdellut lähes vuosikymmenittäin. Jyrkkiä harjakattoja, usein poikkipäädyyllä varustettuna, on yleensä 20–30-luvun taloissa, sotien jälkeen suosittiin hieman loivempaa (n. 1:1,5) ja eheää harjakattoa, mutta puutaloteollisuuden tehdastaloissa siirryttiin jo loivaan harjaan. Asemakaavamuutosten ja modernismin myötä yleistyi matala rakentaminen ja 1970-luvulla oli osassa kortteleita tasakatto ainoa sallittu kattomalli. Tosin vuosikymmenen lopulla rakennettiin jyrkkäharjaisiakin pientaloja, alueelta löytyy yksi esimerkki nk. käpykellotalosta, jota tehtiin myös täyselementtitalona. Aumakatto palasi pientalorakentamiseen 1980-luvulla. Tällä vuosituuhannella suosittua murrettua harjakattoa on kahdessa 1990–2000-vaihteen tienoilla rakennetussa talossa.

Kerrosluku

- ▲ I
- ▲ I½ tai II
- ▼ III
- ▼ IV
- ▼ V

Kattomuoto

- Harjakatto (kaikki harmaat)
- Mansardi- eli taitekatto
- Aumakatto
- Pyramidikatto
- Pulpettikatto
- Tasakatto tai valetasakatto

Ks. kartta laajemmalla alueella LIITE 4.

Ks. kartta laajemmalla alueella LIITE 5.

Lähde: Rakennus- ja huoneistorekisteri (RHR) sekä ilmapalokuvat vuodelta 2020.

5.6 Rakennusten pääasiallinen runkomateriaali

Alueen pientalokannasta pääosa on tehty puurakenteisena, hirrestä tavallisesti vielä 1930-luvun alussa ja 1940–50-luvuilla rankorakenteisena. Lisäksi on pientaloja, 1960-luvulta tai sitä nuorempia, joissa osa rungon kantavasta rakenteesta on puun lisäksi tiiltä tai betonia, niistä ei ole omaa luokkaa. Alueelle rakennetut kerrostalot ja rivitalot ovat betonirakenteisia. Jyrängön koulun vanhimmassa osassa on tiilimuurirunko.

Sotien jälkeisissä pientaloissa on sekä lautaverhoiluja että rapattuja julkisivuja. Tiili on suosittu koko 1900-luvun jälkipuolen, materiaaliyhdistelmät etenkin 1960- ja 70-luvuilla.

Ks. kartta laajemmalta alueelta LIITE 6.

Kantavien rakenteiden pääasiallinen rakennusaine

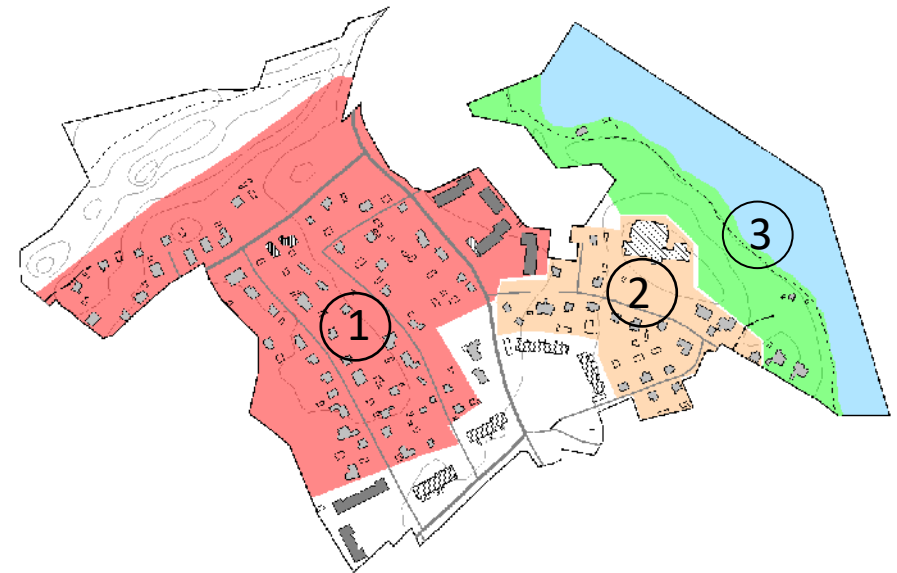
- PUU
- TIILI
- ◆ BETONI

Lähde: Rakennus- ja huoneistorekisterin (RHR) tiedot rakennuksista voivat olla vanhentuneita ja virheellisiä.

6 Etu-Jyrängön osa-aluekuvaukset

Inventointityön aikana hahmottui koko Jyrängön kaupunginosan alueelta yhdeksän osa-aluetta, jotka muodostuivat kaavahistorian, kaupunkikuvan ja rakennuskannan pohjalta. Etu-Jyrängön asemakaavan muutoksen suunnittelualueelle jäi kolme eri osa-aluetta. Etu-Jyrängö ei ole historiallinen alue vaan rajattu ja nimetty kaavamuutosta varten.

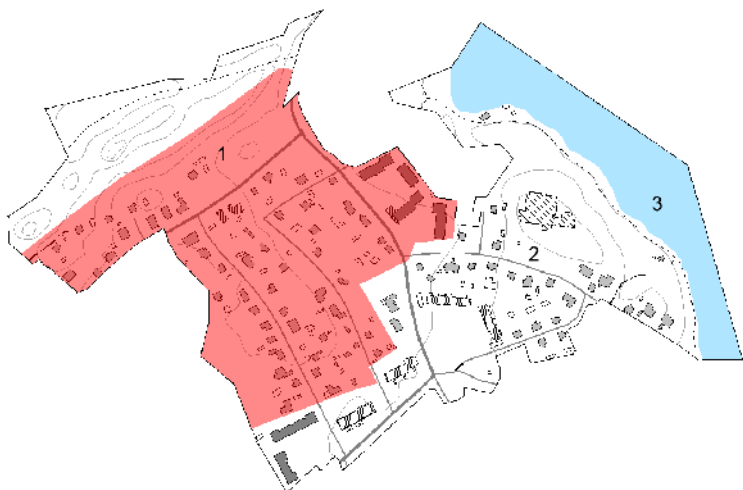
Etu-Jyrängön aluekuvausten yhteydessä esitetään asiantuntijan tulkinta osa-alueen kaupunkikuvallisista ja historiallisista ominaispiirteistä sekä niiden merkittävyydestä kulttuuriympäristöarvojen ja kaupunkikuvan näkökulmasta.

- 1 Vanha Jyrängö I
- 2 Koskensaaarentie
- 3 Jyrängön ranta

6.1 Vanha Jyränkö I

Vanha esikaupunkialue harjun reunalla

Osa-alue rajautuu pohjoisessa Heinolan harjun eteläiseen osaan ja lounaassa pientä purouomaa seurailevaan Muikkuojanpuistoon. Alueen keskiosassa Muikkuojankadun ja Attenkadun välissä on mäenharjanne, jonka jyrkähkössä itärinteessä näkyy kalliopaljastumia.

Jyrängön viheralueet on sijoitettu maisemarakenteen mukaan ja osa-alueeseen rajautuvat ovat pääosin luonnontilaisia; Muikkuoja on kaupunkirakenteen eri vaiheissa muokattu, osittain avo-oja ja eteläisiltä osin kapea luonnonuoma. Pohjoisessa harjun männiköt nousevat esille Jyrängönkadun asutuksen takaa ja muodostavat alueelle taustametsikön.

Vanhalla asuinalueella harjoitetusta kotitarveviljelystä ja puutarhanhoidosta ovat kertomassa vielä muutamat isot tontit hedelmäpuineen ja talousrakennuksineen, erityisesti Attenkadun ympäristössä.

Kaavat

Alueella on voimassa asemakaavan muutokset 84, 87, 181, 289, 322, 332, 386, 419, 445, 454, 469 ja 589

Kuten edellä kaupunkiympäristön kehityshistorian esittelyssä kävi ilmi, palautuu vanhan Jyrängön aluerakenne pääpiirteissään 1920–30-luvun esikaupunkivaiheeseen, etenkin katujen linjauksissa ja niitä reunustavien kortteleiden ja tonttien vaihtelevuudessa. Nykyisen kaupunkikuvan suunnitelmallinen rakentaminen pohjautuu arkkitehti Kaalamon rakennussuunnitelmaan (1939, 1946) ja arkkitehti Laisaaren laatimaan Jyrängön ensimmäiseen asemakaavaan (ak 62, 1960).

Osa-alueella, lukuun ottamatta Muikkuojankadun länsipuolen tontista 5 etelään sekä Tamppilahdenkadun kerrostalotonttia, käynnistettiin asemakaavan muutos 1975. Edelleen suurelta osin voimassa oleva kaavamuuos sain lainvoiman 1980 (ak 289, Tupala). Alue pyrittiin säilyttämään erillispientalojen alueena. Joitakin suurehkoja tontteja on jaettu ja näin asutusta saatu tiiviimmäksi. Selostuksessa todetaan kaavatyön tavoitteena olleen, että olemassa olevaa rakennuskantaa voidaan säilyttää, kunnostaa ja laajentaa, asemakaavamääräyksiä uusimalla ja rakennusalojen paikkoja tarkistamalla. Kaavassa ei kuitenkaan annettu suojelumääräyksiä. Vanhan rakennuskannan säilyttämiseen ei ohjattu myöskään tarkalla rakennusalojen määrittelyllä. Vanhimalla alueella kortteleihin sai rakentaa enintään 250 k-m² suuruisia, kerrosluvultaan I-II korkuisia, yhden asunnon rakennuksia.

Vanhan Jyrängön aluerakenne on tiivistynyt, kun suurehkojen tonttien jakamista on tehty 1980-luvulta alkaen tonttikohtaisilla asemakaavan muutoksilla (ak 322, 332, 469). Asemakaavan muutos Jyrängönkadun ja Tamppilahdenkadun risteysalueen liikennejärjestelyjä varten tehtiin 1988 (ak 445).

Kadut

Alueella sijaitsee kaupunginosan keskeinen ja vanhin sisääntuloväylä rautatiesillan alitse, vehreän Forskullan ohi, vanhan esikaupunkialueen koilliskulmalle, jossa alkuperäisestä leventynyt Y-risteys syöttää liikennettä länteen Jyrängönkadulle ja etelään Tamppilahdenkatua Keskuskadun ja

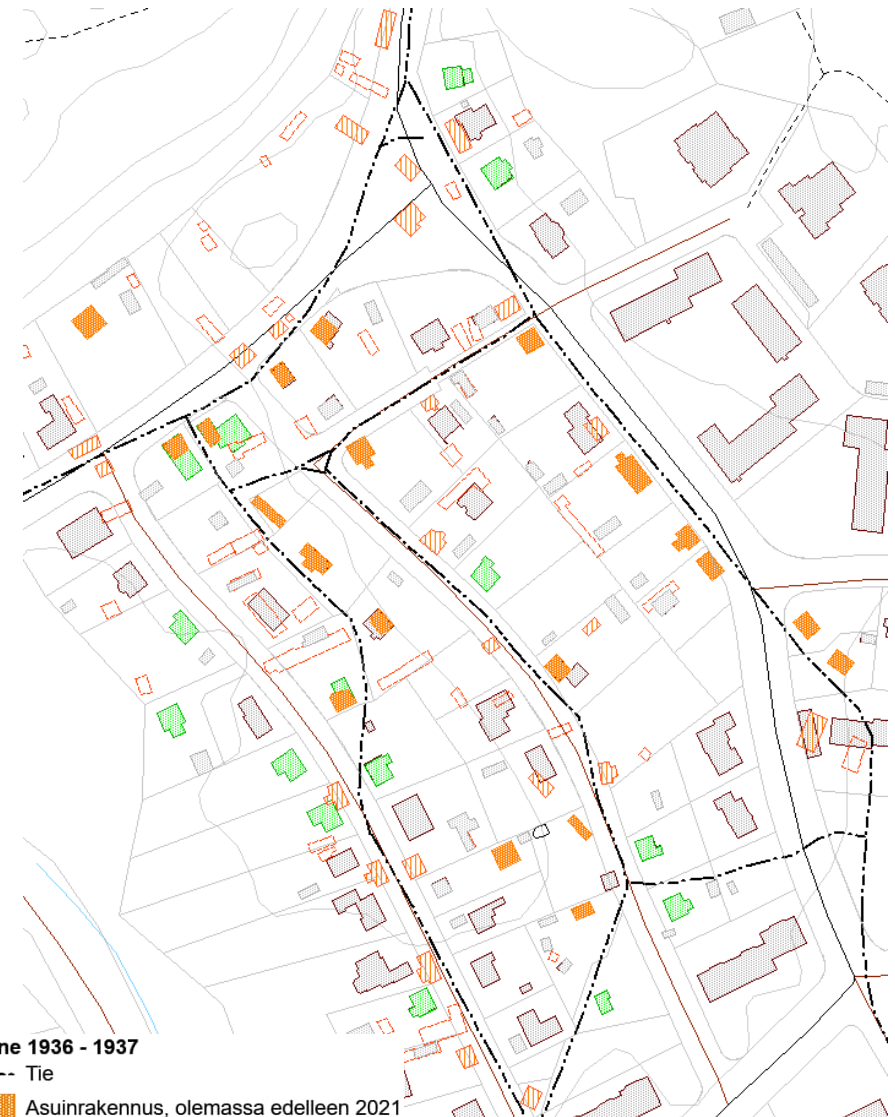
Koskensaaren suuntiin. Risteysalueen kohdilta on purettu rakennuksia ja pääväyliä levennetty ja korotettu.

Jyrängönkadun ja Keskuskadun välille jää kaksi loivasti kaartuvaa tonttikatua: kapea ja sorapintainen Attenkatu sekä asfaltoitu Muikkuojankatu. Kaavassa osoitettua Attenkadun liittymää Jyrängönkatuun ei ole toteutettu, sen sijaan siihen liittyy Hilmankatu, joka sekkin on vanha kuja. Attenkadun eteläpään liittymä Keskuskatuun on tehty noin 1980-90-lukujen taitteessa. Alun perin katu kaartui hieman aikaisemmin etelään ja yhtyi Muikkuojankatuun, jonka eteläpää perustuu vanhaan kulkuväylään, mutta pohjoispää rakennettiin vasta siinä 1980-luvun alun paikkeilla.

Katunäkymät

Alueen kaupunkikuva on kerroksellinen, pitkiä yhtenäisiä katujulkisivuja ei löydy. Vanhimmat talot sijoittuvat nykyisiin katulinjoihin nähden vaihtelevalla etäisyydellä, kuitenkin pääsääntöisesti lähelle ja pitkä sivu kadun suuntaisesti. Nekin ovat aikoinaan tukeutuneet kulkuväyliin, mutta silloisten teiden linjauksia on myöhemmissä kadunrakennustöissä suoristettu ja levennetty, ja yksittäisiä kujia on jäänyt pois käytöstä. Viime sotien jälkeen, 1940-luvulta 1960-luvun alkuun, rakentamista yhdisti säännöllinen sijoitus suhteessa katuun, mutta vanhassa esikaupungissa talot rakennettiin vanhan asutuksen lomaan, jolloin säännömukainen katutila jää enintään 2-3 tontin mittaiseksi. Seuraavina vuosikymmeninä luovuttiin yhtenäisen katujulkisivun tavoitteesta; rakentaminen madaltui, pinta-alat suurenivat ja talot sijoitettiin keskemmälle tonttia.

Kuva oikealla: Jyrängön vanhan esikaupunkialueen muutosvaiheita Tampilahdenkadun ja Muikkuojankadun väliin jäävällä alueella. Nykytilannetta kuvaavaan karttaan on asemoitu vuosina 1936–37 laadittu pohjakartta. Kuvan keskellä sijaitsevan Attenkadun varrelta on vuoden 1939 jälkeen purettu asuinrakennus ainakin neljältä tontilta, joista kahteen on rakennettu uusi talo. Katuun rajautuvilla tonteilla on edelleen seitsemän ennen sotia rakennettua puutaloa, neljä taloa on 1940- ja 50-luvuilta, yksi 60-luvulta ja kaksi 1980-luvulta. Pihapiireissä on säilynyt myös vanhempaa ulkorakennuskantaa. Karttakuvasta voi päätellä, että jo ennen 30-lukua on esikaupunkialueen rakentamista ohjattu palstasuunnitelmilla. Alueella asuneet Heinolan Polttimon (1872–1919) työntekijät olivat rakentaneet pienet mökkinsä Nynäsin kartanon maista vuokratuille maapaloille.¹⁰

Tilanne 1936 - 1937

- Tie
- Asuinrakennus, olemassa edelleen 2021
- Asuinrakennus, myöhemmin purettu
- Ulkorakennus, myöhemmin purettu

Tilanne 2021

- Asuinrakennus 1940 - 1959
- Asuinrakennus 1960 -
- Ulkorakennus (kaiken ikäiset)

Karttapohja MTK © MML (2020)

Osa-alue on osa Keskuskadun pohjoispuolista ns. vanhaa Jyränköä. Alueella sijaitsevat perinteiset puurakennukset ja pihat, kuin myös kapeat kujat, antavat kaupunginosalle vanhan asutusalueen ilmeen. Sen heikentyminen alkoi 1970-luvulla, kun uudisrakennusten mittakaava, muoto ja materiaalit alkoivat olla selvästi vanhasta eroavia, samoin uusi tapa sijoittaa rakennukset tontille.

Rakennuskanta muodostuu edelleen erillispientaloista, osa-alueeseen liitettiin myös yksi kerrostaloryhmä. Talousrakennukset ovat edelleen tavallisia. Niiden sijoittelussa on tonttikohtaista vaihtelua, mutta erityisesti korttelissa 21 on harjoitettu tapaa sijoittaa piharakennukset tonttien takarajan tuntumaan.

- Attenkatun ja Muikkuojankadun välisellä kumpareella on jäljellä muutamia rungoltaan kapeita harjakattoisia puutaloja, jotka edustavat 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun vaatimatonta asumusmuotoa. Samankaltaisia puutaloja on myös eteläisen Jyrängön alueella, Kivistönkadulla ja Kangasvuokonkadulla.
- Hieman enemmän on vanhalla esikaupunkialueella säilynyt 1920–30-luvuilla rakennettuja puuverhoiltuja 1,5–2-kerroksisia pientaloja, joissa on jyrkkä harjakatto yhdellä tai kahdella poikkipäädylä, lautavuoraus, kuusiruutuiset tai T-ikkunat sekä lasi-ikkunoin somistettu kuisti. Aikakauden taloja on uudistettu korjausrakentamisen yhteydessä.
- Edellisen aikavaiheen rakennuksista erityisesti Jyrängönkatu 8 omaa rakennushistoriallisia arvoja autenttisuuden ja tyylipuhtauden puolesta.
- Attenkadun miljööseen liittyy myös entisen Valtakadun eli Jyrängönkadun ja käytöstä jääneen kujan risteyksessä säilyneet entiset puurakenteiset liiketalot varastoiheen.
- Sotien jälkeisellä rakentamisella on erityinen rooli ja arvo kaupunkikuvan hajanaisuutta eheyttävänä kerrostumana. Ajan taloissa on suosittu rappausta.
- Tamppilahdenkatu 12 ja 14 puutalojen julkisivuissa on autenttisuutta, mutta ennen kaikkea niille antaa kaupunkikuvallista arvoa paikan tuoma näkyvyys, talojen sijainti kadun ulkokaarteessa katunäkymien pääterakennuksina.
- Tamppilahdenkadulla varrella sijaitsevat, arkkitehti Tauno Niemiojan suunnittelemat, lamellit ovat Heinolan ensimmäiset betonielementtirakenteiset asuinkerrostalot. Talot sijoiteltiin tontille siten, että arkkitehti Kaalamon rakennussuunnitelmassa esitetty kadunvarsiaukio toteutui. Lamellien väritys pehmentää modernien talojen kokonaisvaikutusta ja on olennainen osa talojen arkkitehtonista luonnetta.

Kuva: Jyrängönkadun vanhat liiketalot.

Kuva: Jyrängönkadun jyrkkäharjaisia taloja 1900-luvun alkupuolelta. Alueella on jonkin verran säilynyt vanhoja kotipuutarhoja.

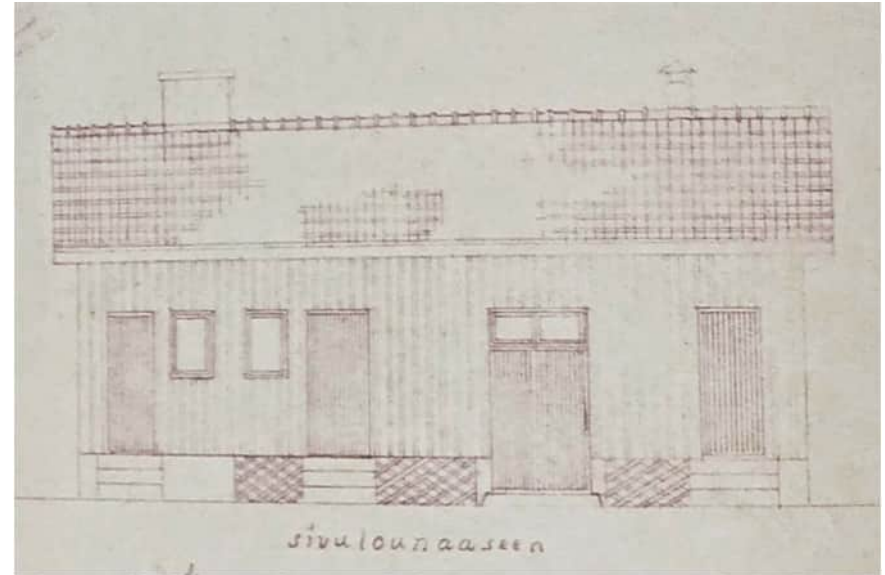
Kuva: Hilmankadun päässä on vanhaa kapearunkoista ja yksikerroksista työväen asumusmuotoa edustavat puutalo.

Kuva: Vanhalle esikaupunkialueelle tyypilliseen tapaan pihapiireihin on rakennettu erilaisia vaatimattomia talous- ja piharakennuksia, jotka ovat alueelle luontaista pienimittakaavaisuutta ylläpitäviä miljöökijöitä. Harjakatto on yleisin kattomalli.

Kuva: Attenkadun länsireunan rinnettä ja vanha kapearunkoinen puutalo, taustalla pieni taitekattonen talo.

Kuva: Sotien jälkeen Jyrängön asuntonttien piharakennuksissa alkaa olla samankaltaisuutta. Tonttien omistajat saivat piirustuksia Heinolan kaupungin omilta rakennusmestareilta. Talusrakennuksissa on harja- tai pulpettikatto. / HKA

Kuva: Attenkadun puolitoistakerroksia tyyppitaloja aumakattoisilla kuisteilla.

Kuva: Sotien jälkeisellä tyyppitalorakentamisella on erityinen rooli ja arvo kaupunkikuvan hajanaisuutta ehyttävänä kerrostumana. Muikkuojankadun länsireunan kaikki 50-luvun tyyppitalot ovat julkisivuiltaan rapattuina.

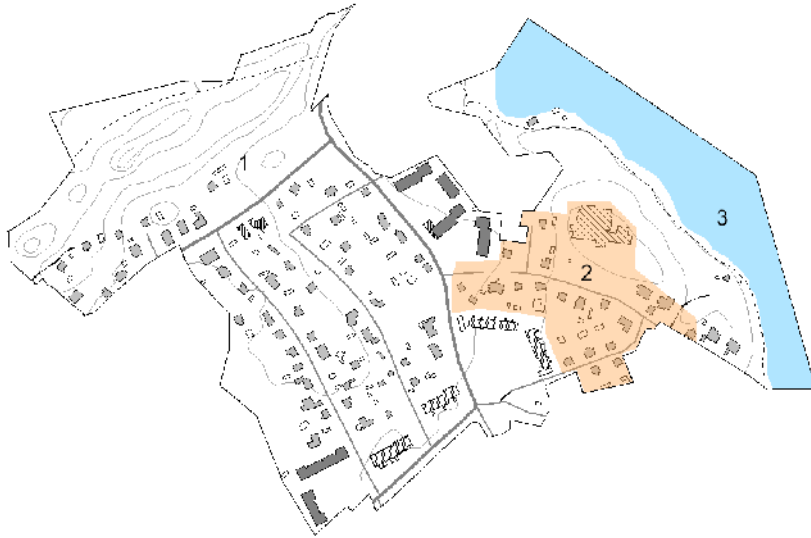
Kuva: Tamppilahdenkatu 12 ja 14 puutalot ovat kaupunkikuvallisesti keskeisellä paikalla, pääkadun ulkokaarteessa kahdelta suunnalta katunäkymien maisemapisteinä. Rakennukset on alun pitäenkin rakennettu kadun reunaan.

Kuva: Tamppilahdenkadun kerrostalojen ulkoasussa on 1960-luvulle tyyppillistä elementtirakentamisen mahdollistamaa jäsentelyä, mutta myös käsityövaltaisemmasta rakentamisesta periytyvää sommittelua ja materiaalien harkittua käyttöä.

6.2 Koskensaarentie

Pääväylä vesistön ja äärelle

Osa-alue sijaitsee Tamppilahdenkadun ja rantavyöhykkeen välillä. Kaupunkikuva rakentuu pitkälti osa-alueen halki kulkevan Koskensaarentien varaan. Kadun linjaus ei myötäile maastomuotoja, kuten Etu-Jyrängön muut kadut pääsääntöisesti. Linjausta selittää kadun vanha käyttö yhdyntienä Koskensaarella toimineelle sahalle ja asutukselle. Koskensaarentie nousee yksittäiselle mäennyppylälle, jonka ylin taso on yli 90 m mpy. Kadun alkupään ja kerrostalopihan mäntyröykät ovat tärkeitä tilanjakajia ja alueen harjuluontoa ajatellen luonteva puulaji kaupunginosan rakennetuilla viheralueilla.

Asemakaavan toteutuneisuus

Alueella on voimassa asemakaavan muutokset 87, 195, 243, 472, 517 ja 527 Koskensaarentien ja Keskuskujan alueen kortteli- ja tonttijako perustuu pitkälti arkkitehti Kaalamon rakennussuunnitelmaan (1939, 1946) kuin myös arkkitehti Laisaren laatimaan Jyrängön ensimmäiseen asemakaavaan (ak 62, 1960). Asemakaavaan tehdyt muutokset ovat melko vähäisiä. Isommin alkuperäisestä poikkeava muutos koskee Koskensaarentien ja Keskuskujan

väliin jäävän kolmiokorttelin keskelle osoitettua puistotonttia, joka oli asemakaavassa leikkipuistoksi tarkoitettu.¹¹ Toteutumatta jäänyt puisto liitettiin asemakaavan muutoksella (ak 195, 1974, Tupala) muodostettuihin rivitalotontteihin. Samalla selkeytettiin viiden kadun risteysalueeksi suunniteltua liikennealuetta katkaisemalla autoliikenneyhteys Keskuskujalta Tamppilahdenkadulle. Tilalle suunniteltiin jalankulkuyhteys ja risteykseen rajautuva pieni viheralue, jossa myöhemmin toimi kioski. Koulutontille tehty kaavamuutos (ak 527, 1995) mahdollisti rakennuksen laajentamisen.

Kadut

Nykyinen Koskensaarentie alkaa Tamppilahdenkadusta pienen kalliokumpareen luona ja jatkaa vanhaa linjaansa ylös koulun mäelle, josta edelleen Muikkuapajalahden rannalle ja sieltä Koskensaaren vievälle Penikkasilalle. Koskensaarentie on asfaltoitu tonttitie, jonka katutilaa on leventänyt toiselle reunalle tehty kevyenliikenteenväylä. Koskensaarentien kautta kuljetaan myös venelaitureille ja uimarannalle.

Kuva: Koskensaarentien puutaloja, etualalla vanhinta kerrostumaa laajennettuna, takana sotien jälkeen rakennettuja tyyppitaloja.

Katunäkymät

Koskensaarentiellä kaupunkikuva on rakennuskannan kerroksellisuudesta huolimatta kohtuullisen tasapainoinen. Mäen lakialueelle rakennettu kivikoulu on kiistaton tunnusrakennus. Koulurakennus on tontin takaosassa, jolloin sen ja kadun välinen piha-alue muodostaa katutilaan yhtyvän aukion.

Koulun länsi- ja eteläpuolella täydennysrakentamista tapahtui lyhyessä ajassa kohta sotien jälkeen. Ajan rakennustavan mukaan rakennusten sijoittelulla ja tyyppitaloilla pyrittiin yhtenäiseen katutilaan, ja aikakauden taloilla onkin suuri merkitys katuosuuden luonteelle. Tamppilahdenkadun ja Koskensaarenkadun risteys on loivalla kalliopohjaisella kummulla. Risteyksen eteläpuolella olevat pari puutaloa on rakennettu Tamppilahdenkadun vanhan tielinjauksen mukaan.

Koulun itäpuolella maasto alkaa viettää kohden rantaa. Kadun reunassa on pari 1900-luvun alkupuolen noppamaista puutaloa, mutta alueen tunnelma syntyy uudemmasta rakentamisesta, jossa matalat talot maastoutuvat kesemmälle tonttia ja katutilaa reunustavat pihojen erilaiset puut ja pensaas. Tosin Roopenkadun risteyksen kohdalla tonteilla on käytetty myös yhdenmukaisesti vaakalauta-aitaa.

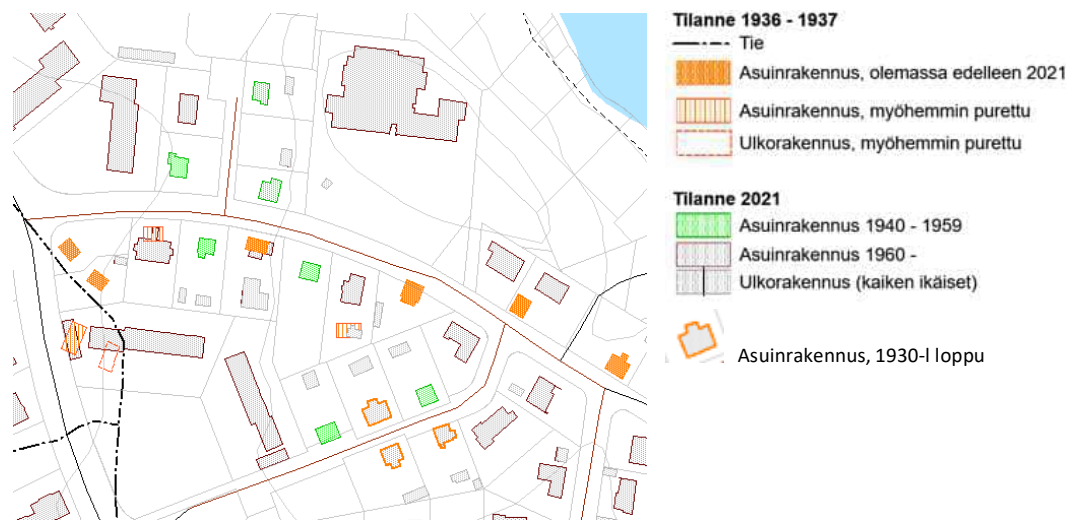

Kuva: Jyrängön koulu sijaitsee mäen laella. Koulurakennusta laajennettiin viimeksi 1990-luvun lopussa. Vanha puoli on säilyttänyt korjauksissa pelkistettyä klassismia edustavan ulkoasunsa.

Rakennukset

Osa-alueen asuntorakennuskanta muodostuu erillispientaloista ja piharakennuksista sekä yhdestä oppilaitoksesta.

- Jyrängön koulun vanhin osa, pelkistettyä klassismia edustava kivikoulu, on kaupunginosan tunnusrakennuksia. Se on perustettu alueen esikaupunkivaiheessa, lisärakennettu erinäisiä kertoja, mutta on edelleen arkkitehtuurinsa ja rakennuspaikan maisemallisten arvojen puolesta kaupunginosan tärkein tunnusrakennus.
- Koskensaarentien kerroksellisen rakennuskannan yhtenäistä kohtuullisen tasapainoiseksi kadun keskivaiheen puolitoistakerroksiset harjakattoiset puutalot sekä selkeästi hahmottuva tonttijako.
- Katukuvasta nousee esille alueen esikaupunkivaiheeseen ajoittuva, rakennushistorialliset piirteensä säilyttäneet, Koskensaarentie 14 noppamainen puutalo.
- Koskensaarentien ja Tamppilahdenkadun risteyksessä sijaitsevilla puutaloilla on kaupunkikuvallisia arvoja, joskin niiden intensiteetti ei ole yhtä suuri kuin toisella puolen tietä sijaitsevilla puutaloparilla.

Kuva: Kaupunkikuvan muutoksia Koskensaarentien varressa. Karttapohja MTK © MML (2020)

Kuva: Koskensaarentie 14 asettuu vanhan rakennustavan mukaan tontin kadun puoleiseen reunaan. Rakennuksella on keskeinen sijainti koulua vastapäätä. Rakennus on yksi alueen harvoista 1900-luvun alun asuinrakennuksista, jossa on säilynyt alkuperäiset julkisivujen mittasuhteet ja tasapainoinen ilme.

Kuva: Koskensaarentien ja Tamppilahdenkadun risteyksessä sijaitsevat puutalot asemoituvat vanhan tielinjauksen mukaan.

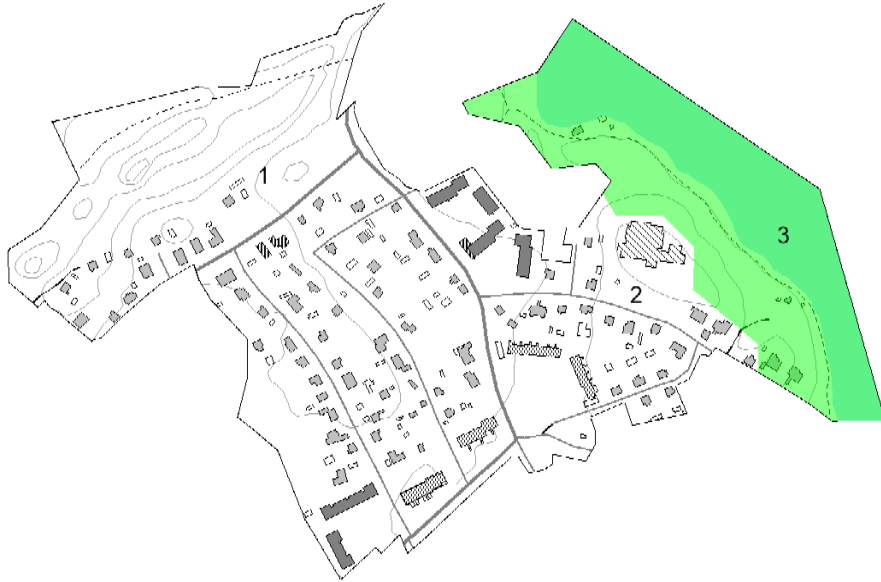
Kuva: Keskuskuja. Tamppilahdenkadun länsipuolen kaupunkikuvaa luonnehtii 1970-luvun matala rakentaminen, paitsi Keskuskujalla, jossa tiivien katutilan muodostajina ovat korkeat noppamaiset tyyppitalot. Niistä vanhimmat on rakennettu 30-luvulla.

Kuva: Kadun päässä näkyvä mäntyryhmä on tärkeä liikenteellistä solmukohtaa rajaava ympäristöelementti. Puiden suunnitelmallinen käyttö Jyrängössä katutilojen rajaajina on ollut vähäistä. Koskensaarentien männyillekin on vain jätetty tila, jossa kasvaa.

6.3 Jyrängön ranta

Virkistysalue kulttuurimaisemassa

Omaksi osa-alueeksi rajattiin Jyrängön rantavyöhyke Forskullasta Penikkasillalle. Paasikivenpuiston pinta-ala on hieman yli neljä hehtaaria. Forskullan eteläpuolinen vanha rantapelto on kaupunkimaista, nurmipintaisena hoidettavaa, puistoa, jossa on säilynyt yli sata vuotta vanhoja rakennuksia. Etelämpänä rannanmyötäinen polku siirtyy metsäisempään ympäristöön, jossa reitin länsipuolelle jää vaihtelevan jyrkkä rinne. Koulun alapuolella on luonnontilaista lehtometsikköä, joka ennen venelaitureita muuttuu valoisaksi männiköksi.

Rantavyöhyke muodostaa merkittävän osan virran eteläpuolen rantanäkymästä, josta Forskulla ja Siltasaari on sisällytetty valtakunnallisesti merkittävän Harjupuiston rakennettuun kulttuuriympäristöön. RKY-alueen rajauksen tarkistamiseen, eli laajentamiseen, on perusteita vanhan asuinrakennuksen ja saunan ranta-alueen osalta.

Asemakaavan toteutuneisuus

Alueella on voimassa kaksi asemakaavan muutosta: 87 ja 286

Paasikivenpuisto ja sen jatkona oleva luonnontilapuisto toteuttaa Jyrängön ensimmäisen asemakaavan henkeä (ak 62, 1960, Laisaari). Rantavyöhykkeen virkistyskäyttöarvo oli huomattu myös jo arkkitehti Kaalamon rakennussuunnitelmassa (1939, 1946), sillä jyrkkärinteinen rantaosuus oli varattu metsä-, viljelys- tai puistoalueeksi. Forskullan eteläpuolinen lahdelma oli sen sijaan osoitettu tehdas- ja varastotontiksi, mihin lienee ollut vaikutusta alueen teollisuushistorialla.

Paasikivenpuistolle varattu alue supistui 1970-luvun lopussa, jolloin asemakaavan muutoksella (ak 286, Tupala) mahdollistettiin pistetalojen rakentaminen vanhemman kerrostalotontin viereen. Muutoksen myötä jäi toteuttamatta Laisaaren kaavaan sisältyneet säteittäiset kujat Tamppilahdenkadulta lahdenpoukamaan.

Vuoden 1960 asemakaavaa toteuttavat myös korttelin 7 pientalotontit, jotka on sisällytetty osa-alueeseen. Tonteille rakennetut kaksi 1970-luvun pientaloa ovat osa Muikkuojanlahden rakennettua rantamaisemaa erilaisten virkistyspalvelujen keskittymässä: ulkoilureitti, venevalkama, uimaranta.

Kuva: Lilla byggnad – nimisenä tunnettu Forskullan entinen vierasmaja.

Kadut

Rannassa kulkee esteettömäksi perusparannettu valaistu päällystämätön polku. Reitti alkaa alueen pohjoispuolella sijaitsevan Forskullan luota ja päättyy Koskensaareen johtavalle Penikkasillalle.

Rakennukset

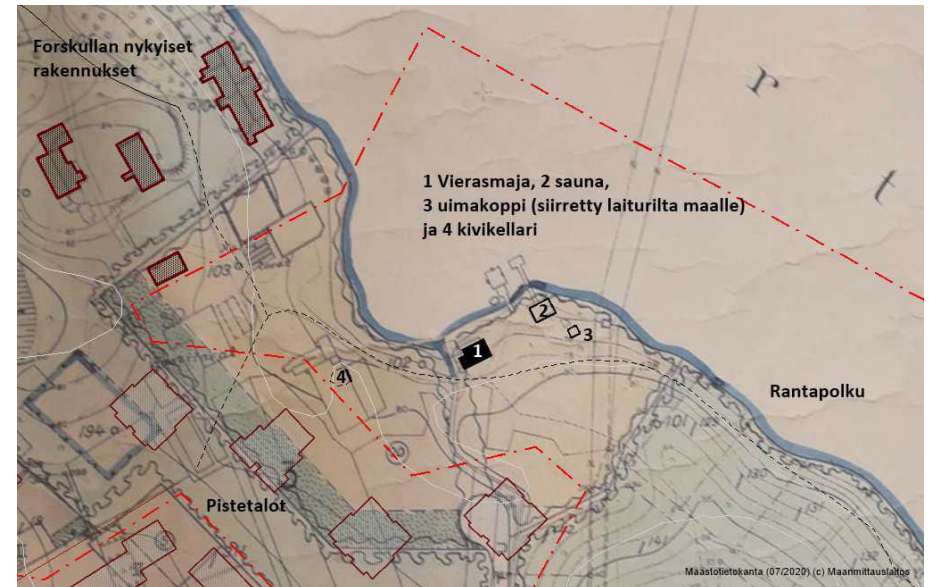
Forskullan piha-alue on ulottunut vanhalle saunalle saakka. Sen ja päärakennuksen väliltä on purettu rakennuksia. Etelässä kaupungin venelaiturien lähellä on yksi puistoalueen keskelle jäävä korjauksissa ulkoasultaan uudistettu 1930-luvun puutalo sekä puistoon rajautuville asuntotonteille rakennetut pari tasakattoista omakotitaloa.

- Paasikivenpuiston hoidetulla alueella on säilynyt Forskullaan kuulunut vanha vierasmaja ja sauna, entinen uimahuone maalle siirrettynä sekä isoista lohkokivistä tehty maakellari.
- Kallioisessa niemessä on matalia, tasakattoisia ja tiiliverhoiltuja pientaloja 1970-luvulta. Ne ovat osa samassa modernissa hengessä rakennettua Roopenkadun omakotialuetta.

Kuva: Forskullan entinen vierasmaja ja sauna. Laituri on purettu.

Kuva oikealla alhaalla: Forskullan vierasmajan sauna ja grillikodan virkaa toimittava uimakoppi maalle nostettuna.

Kuva: Karttaan on merkitty Paasikivenpuistossa säilyneet entiset Forskullan rakennukset numeroituina, Forskullan pihapiirissä säilyneet rakennukset sekä muu olemassa oleva rakennuskanta. Arkkitehti Kaalamon rakennussuunnitelman pohjakartta on vuosilta 1936–37. Nykyinen Paasikivenpuisto oli osoitettu teollisuusalueeksi. Suunnitelman laatimisen aikaan rannassa oli kasvihuoneita. /E. Kaalamon 1939 laatima Jyrängön rakennussuunnitelma (lv. 1946). HKA

Kuva: Heinolan kansallisessa kaupunkipuistossa kulkeva rantapolku.

Kuva: Arkkitehti Pirkko Eskolan suunnittelema asuinrakennus on saanut vaikutteita 1960-luvun konstruktivismista, mutta edustaa myös ajassa esillä ollutta ihannetta luontoon sovitetusta modernista arkkitehtuurista.

Kuva: Jyrängön venelaiturit. Taustalla näkyy Harjupaviljonki ja vesitorni.

Kuva: Rantapolun luonnontilametsää.

7 Rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteet ja arvot

Vanha Jyränkö

Kaupunkiympäristöarvoiltaan merkittävä

 Aluerakenne ja rakennuskanta

Rakennus

 Rakennushistoriallisilta piirteiltään edustava ja hyvin säilynyt

 Vanhan rakennetun ympäristön luonnetta tukeva, aikansa rakennustapaa edustava

Rakeisuus

 Ulkorakennusten määrä

Katu

 Vanhan aluerakenteen sekä kaupunkikuvan kannalta tärkeä katuosuus

 Katuun rajautuva aukiomainen piha-alue

Isot luontoelementit

 Harju ja rantametsä

Harjumaan luonne

 Katuympäristöjen mäntyrhymät

Kaupunkitilan reunat

 Heikko

<p>Kaupunkihistoriallisia ja -kuvallisia ominaispiirteitä Osa-alue 1: Vanha Jyränkö I</p> <ul style="list-style-type: none"> – Asuinalue harjun juurella. – Vanhinta Jyränköä eli maalaiskunnan puolelle kaupungin laidalle syntynyttä esikaupunkialuetta, jossa pääasiassa perustaloja eri aikakausilta. – Orgaaninen aluerakenne: maastonmuotoja myötäileviä kortteleita ja katuverkosto: kaarevuutta, säteisyyttä. – Vaihtelevan kokoisia tontteja, talot tontin kadunpuoleisessa osassa. – Pihanmuodostusta pienillä ulkorakennuksilla. – Säilynyt rakennuksia ja katulinjauksia, jotka liittyvät aikaan ennen ensimmäistä maankäyttösuunnitelmaa. – Vanhimmassa asuntorakennuskannassa edustettuna 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kapearunkoiset yksikerroksiset puutalot (useissa käyttöaste vähäinen) sekä 1920–30-lukujen noppamaiset, puolitoista-kaksikerrokset huvilatyyliä mukailevat puutalot (yleensä edelleen käytössä). – Pieni puisten liikerakennusten muodostama palvelukeskittymä (asuinkäytössä). – Jyrängönpuisto I:n lamellit kaupungin ensimmäisiä betonielementtirakenteisia kerrostaloja, arkkitehti Tauno Niemioja. Kadulle avautuva piha. 	<p>Suosituksukset suunnittelua varten</p> <p>Kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti omaleimaisen Jyrängön vanhimmasta alueesta suurin osa jää Etu-Jyrängön asemakaavan muutoksen suunnittelu-alueelle.</p> <p>On perustelua tutkia esikaupunkivaiheesta säilyneen aluerakenteen ja rakennuskannan eli puutalojen ja talusrakennusten, sekä alueelle tyypillisen rakeisuuden säilyttämiseen ohjaavia kaavallisia ratkaisuja, joilla vahvistaa paikan ainutkertaisuutta ja vähentää osa-alueiden samanlaistumista.</p> <p>Vanhimille alueille on muodostunut vaihteleva kaupunkikuva, mutta etenkin Attenkatua ympäröivissä kortteleissa on tärkeää vahvistaa monimuotoisuutta yhtenäistäviä tekijöitä: selkeäpiirteinen massoittelu, harjakatto maltillisilla räystäillä, myös poikkipäätyjä käytetty, julkisivuissa puuverhous tai rappaus, värit lämpimiä, ei mustaa tai puhdasta valkoista.</p> <p>Talusrakennukset ovat tyypillisesti olleet harjakattoisia ja punaiseksi maalattuja, ja sijainneet takapihalla.</p> <p>Pihat ennen kotitarveviljelyn käytössä, vehreys lisääntynyt 1900-luvun jälkipuolella. Talojen tulee näkyä kadulle. Talon edustan suhde katuun puoliavoin, rajaavina elementteinä matalana pidettävä kasvillisuus tai</p>
--	---

	<p>puuaita, ei betonimuureja tai näyttäviä porttirakennelmia.</p> <p>Jyrängön alueen monipuolisen kaupunkikuvan ja vanhimmilla alueilla niiden pienipiirteisen tilarakenteen säilyminen edellyttää kapeiden kujien säilymistä; myös merkit hävinneistä kujista, kuten Jyrängönkadun liiketalojen välissä olleesta.</p>
<p>Kaupunkihistoriallisia ja -kuvallisia ominaispiirteitä Osa-alue 2: Koskensaarentie</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vanha kulkuväylä Koskensaareen, jonka kaupunkikuvassa on vahvasti läsnä luonnonympäristö, mäntyryhmät ja maastonmuodot. – Vanhin julkinen rakennus: 1938 valmistunut kivikoulu. Koulupiha-aukio vanhan koulun ja kadun välissä. – Mieleenpainuva maastomuodon (mäki) ja koulun määrittämä taajamakohta, johon liittyy yksittäinen perinteikkäänä säilynyt pientalo. – Sotien jälkeisellä tyyppitalorakentamisella on erityinen rooli ja arvo kaupunkikuvan hajanaisuutta eheyttävänä kerrostumana. 	<p>Suosituksukset suunnittelua varten</p> <p>Otetaan huomioon koulutalon vanhimman osan historiallinen arvo ja kaupunkikuvallinen asema.</p> <p>Koulun ja risteyksen välillä vaalitaan rakennusten säännöllistä sijoitusta suhteessa katuun jälleenrakennuskaudella toteutetun rakennustavan mukaan, kuin myös harjakattoja ja tilojen jakamista erilliseen takapihan ulkorakennukseen, jonka voisi rakentaa myös lähelle rajoja.</p> <p>Taajama- tai maisematilojen leikkauksohtiin tai keskeisiin katunäkymiin sijoittuvat mäntyryhmät säilytetään.</p>

<p>Kaupunkihistoriallisia ja -kuvallisia ominaispiirteitä</p> <p>Osa-alue 3: Jyrängön rannat</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kansallista kaupunkipuistoa. – Rantareitin varrella on vaihtelevaa luonnontilaista lehti- ja havupuumetsikköä. – Vanhat Forskullaan kuuluneet rantarakennukset ovat tärkeä osa Jyrängönkosken ja Heinolan harjun kulttuurimaisemaan sisältyvää rakennettua ympäristöä. – Metsäluonnon keskelle, rinneratkaisuna, toteutetun kahden tasakattoisen, tiiliverhoillun, pientalon arkkitehtuuri on hyvin säilynyttä, omassa lajissaan edustavaa ajankuvaa. Piharakentaminen on onnistunut sekä katutilasta että rantapolulta päin tarkasteluna. 	<p>Suosituksukset suunnittelua varten</p> <p>Heinolan kansallisen kaupunkipuiston hoidon yhtenä tavoitteena on Jyrängönvirran rannan vihannan yleisilmeen säilyttäminen ja kehittäminen, harjun siluetin säilyminen yhtenäisenä, tärkeiden näkymien avaaminen, kulttuurihistoriallisen ympäristön ja rakennuskannan käyttö uudenaikaisissa toiminnallisissa yhteyksissä.</p> <p>Paasikivenpuiston vanhojen rantarakennusten autenttisuus sekä historiallinen ja maisemallinen yhteys RKY-alueella sijaitsevaan Forskullaan ja vesistömaisemaan ovat perusteena osoittaa kohteet kaavalla suojeltaviksi.</p> <p>Otetaan huomioon modernia rakennustapaa ja aikansa ihanteita edustavan rakennusparin arkkitehtuurin ja ympäristön hieno suhde ja maisemallinen arvo.</p>
--	--

ARKISTOT

KANSALLISARKISTO (KA)

Senaatin kartasto, lehti XVI 35, topografinen kartta 1876-77

HEINOLAN KAUPUNGIN MUSEO

Valokuva-arkisto

HEINOLAN KAUPUNGIN ARKISTO

Rakennusluvut

Asemakaavat

Rakennussuunnitelma, E. Kaalamo

Rakennusinventointi 2005, Nina Könönen;

Heinolan rakennusperinnön päivitysinventointi 2014. Selvitystyö Ahola, Teija Ahola.

WWW-SIVUT

Heinolan karttapalvelu. Asemakaavayhdistelmä. Ilmakuvat.

<<https://kartta.heinola.fi/ims>> (17.2.2021)

Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat.

Peruskarttalehti 1:20 000, 3112 08.

<<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>> (18.1.2021)

Museovirasto. Muinaisjäännösrekisteri. Kulttuuriympäristön palveluikkuna.

<<https://www.kyppi.fi/>> (18.1.2021)

Rosen Gunnar, Perinteikäs Nynäs. Punainen risti. Nynäs Kilta.

<<https://rednet.rodakorset.fi/node/6576>> (17.4.2021)

KIRJALLISET LÄHTEET

Endén, Rauno, 1989. Heinolan kaupungin historia 2. [Heinola]: Heinolan kaupunki.

Herranen, Timo, 1989. Heinolan kaupungin historia 3. [Heinola]: Heinolan kaupunki ja Timo Herranen.

Kotiseutumme Heinola. Pohjoismainen kirjatutanto 2008.

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. SKS.

Wilmi, Jorma, 1988. Heinolan pitäjän historia 1860-luvulle. [Heinola]: Heinolan maalaiskunta, Heinolan maaseurakunta ja Manttaalikunnan säätiö.

Wilmi, Jorma, 1999. Heinolan pitäjän historia: 1860-luvulta kunnan hallinnon päättymiseen vuoteen 1996. [Heinola]: Heinolan maalaiskunta, Heinolan maaseurakunta ja Manttaalikunnan säätiö.

Kuva: Keskuskadun ja Muikkuojankadun risteyksessä ovat AS Oy Muikkuojan lamellit 1970-luvulta, saneerattu. Talojen kattomalli on muutettu tasakatosta harjakatoksi 2000-luvulla.

Kuva: Neljän kadun risteuksen luona on 1980-luvulla rakennettuja yksikerroksisia rivitaloja.

¹ Rosen, Nynäsin kiltta -sivusto

² Rosen, Nynäsin kiltta -sivusto

³ Wilmi 1999, 148, 165-166.

⁴ Wilmi 1999, 289.

⁵ Wilmi 1999, 308.

⁶ Kaavan laatijana oli Elis Kaalamo, ei Erkki. Elis Kaalamo (1885–1946) valittiin 1929 Tampereen 1. asemakaava-arkkitehdiksi.

⁷ Rekisterilähteenä rakennus- ja huoneistorekisteri.

⁸ Herranen 1998, 63-69.

⁹ Heinolan kaupungin Jyrängön kaupunginosan asemakaavan selitys. Turussa 24.5.1958 Olavi Laisaari. HKA

¹⁰ Wilmi 1999, 165–166.

¹¹ Leikkipuistojen suunnittelu alkoi lähiösuunnittelujen yhteydessä 1960-luvulla.

VIITTEET

HEINOLAN JYRÄNGÖN KULTTUURIYMPÄRISTÖINVENTOINTI

Lähtötiedot: Kaavasuoja ja inventoinnit

LIITE 1

Suojelutilanne

Asemakaava / MRL

■ sr

▨ S

Päijät-Hämeen maakuntakaava

Maakunnallisesti merkittävä

▨ ma Jyrängönkosken kulttuuriympäristö

Valtakunnallisesti merkittävä RKY

— Harjupuisto

Kansallinen Kaupunkipuisto

▭

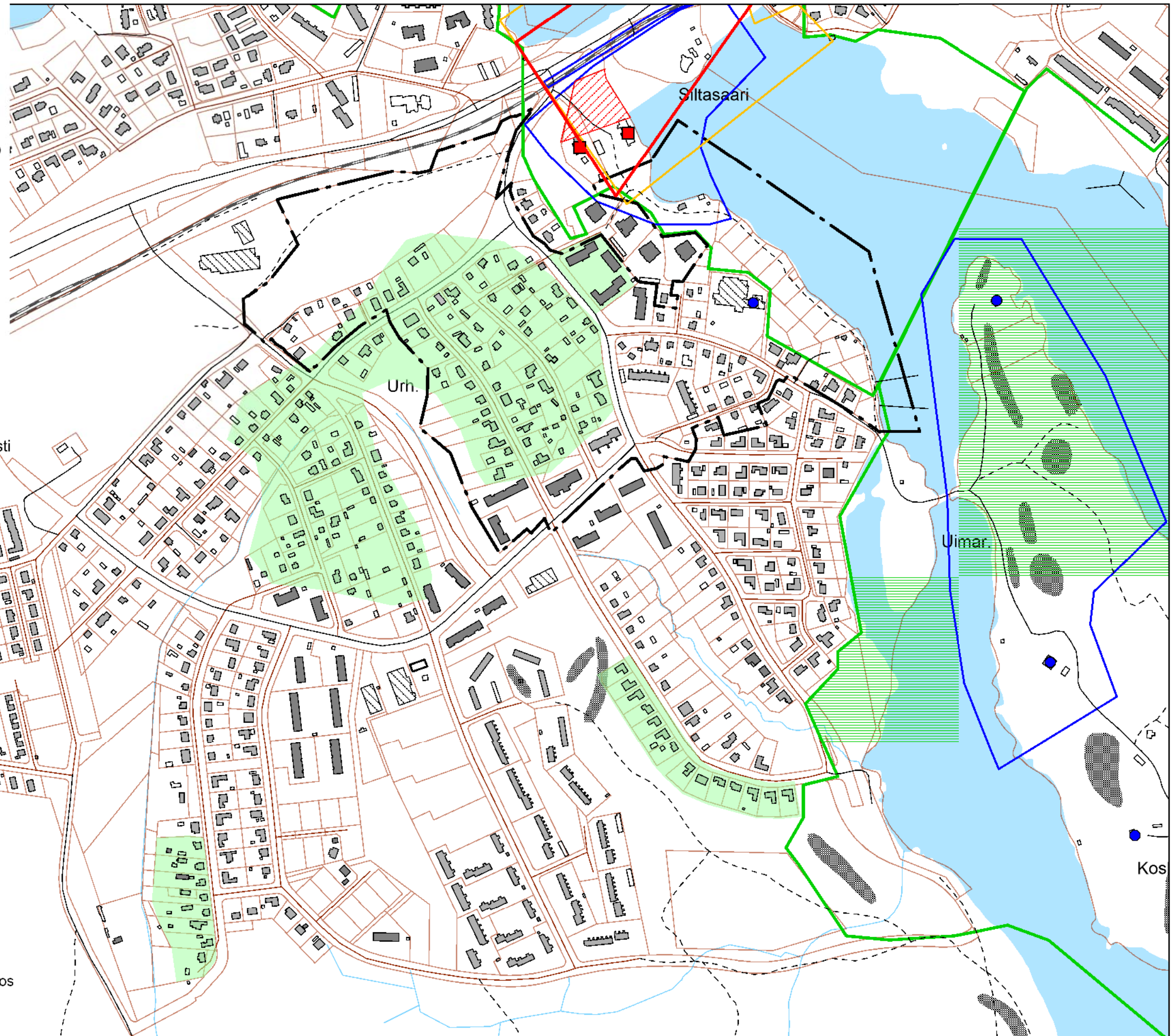
Rakennusinventoinnin tilanne

● kohdeinventointi 2014

▭ alueinventointi 2014

▭ täydennyssuunnitelma 2014

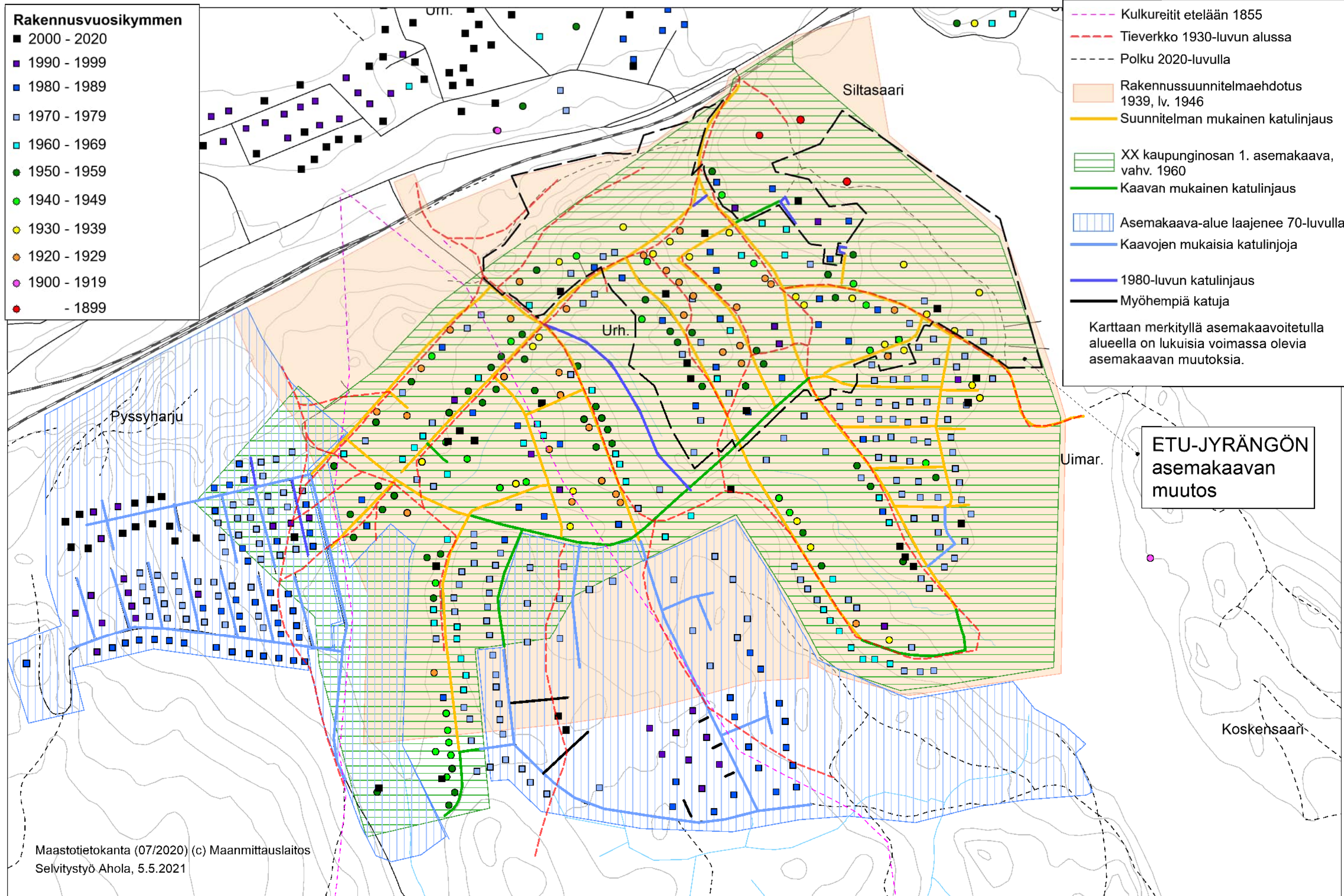
Jyrängön alueella ei ole ennen vuotta 2020 tehty rakennetun kulttuuriympäristön inventointia. Tarkastelun kohteena on ollut vain valtakunnallisesti merkittävän Harjupuiston rakennettuun kulttuuriympäristöön sisältyvät alueet, kuten Siltasaari ja Forskulla. Julkisista rakennuksista oli inventoitu Jyrängön koulu.

HEINOLAN JYRÄNGÖN KULTTUURIYMPÄRISTÖINVENTOINTI

Asemakaavoitettu alue

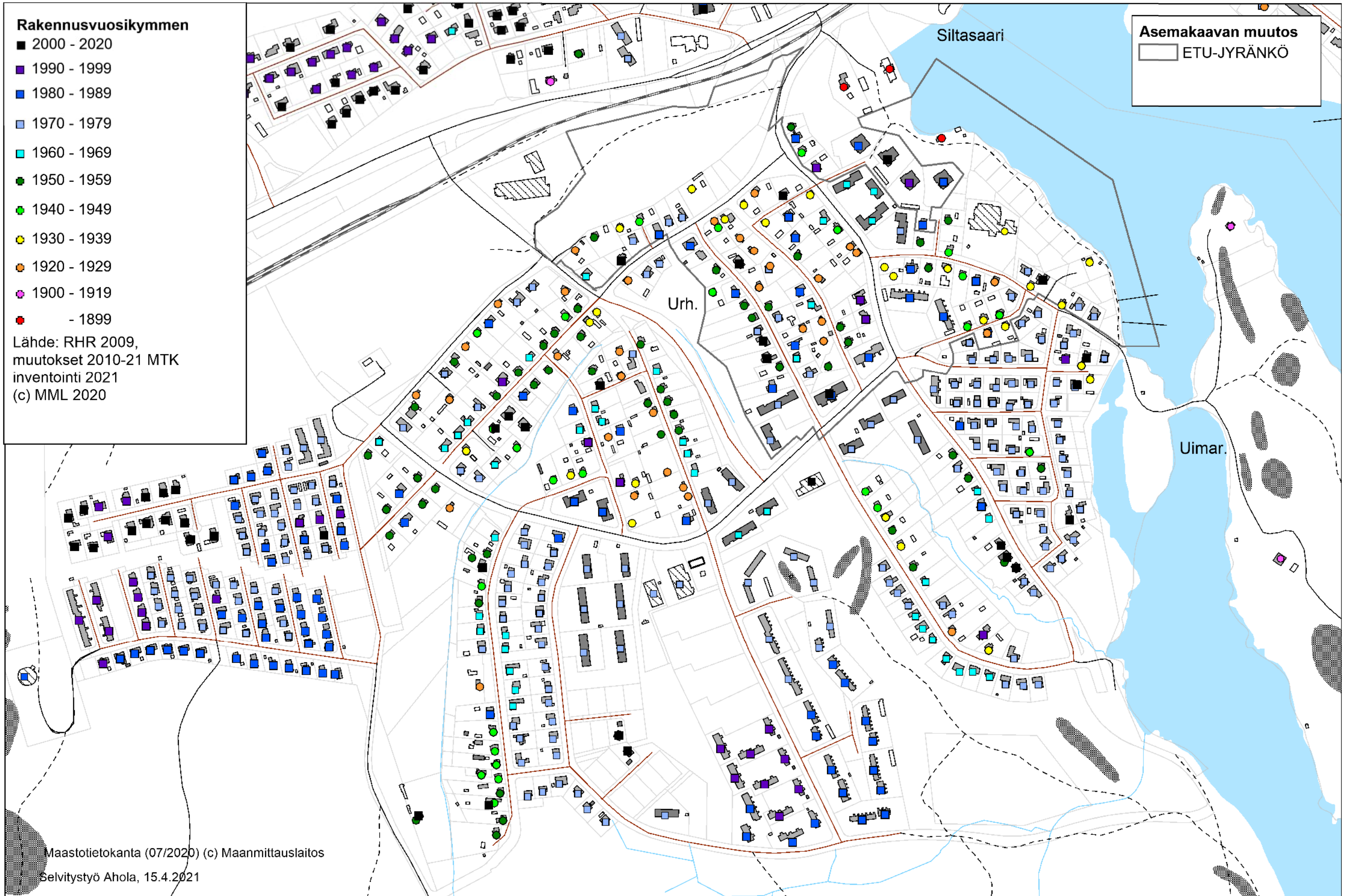
LIITE 2

HEINOLAN JYRÄNGÖN KULTTUURIYMPÄRISTÖINVENTOINTI

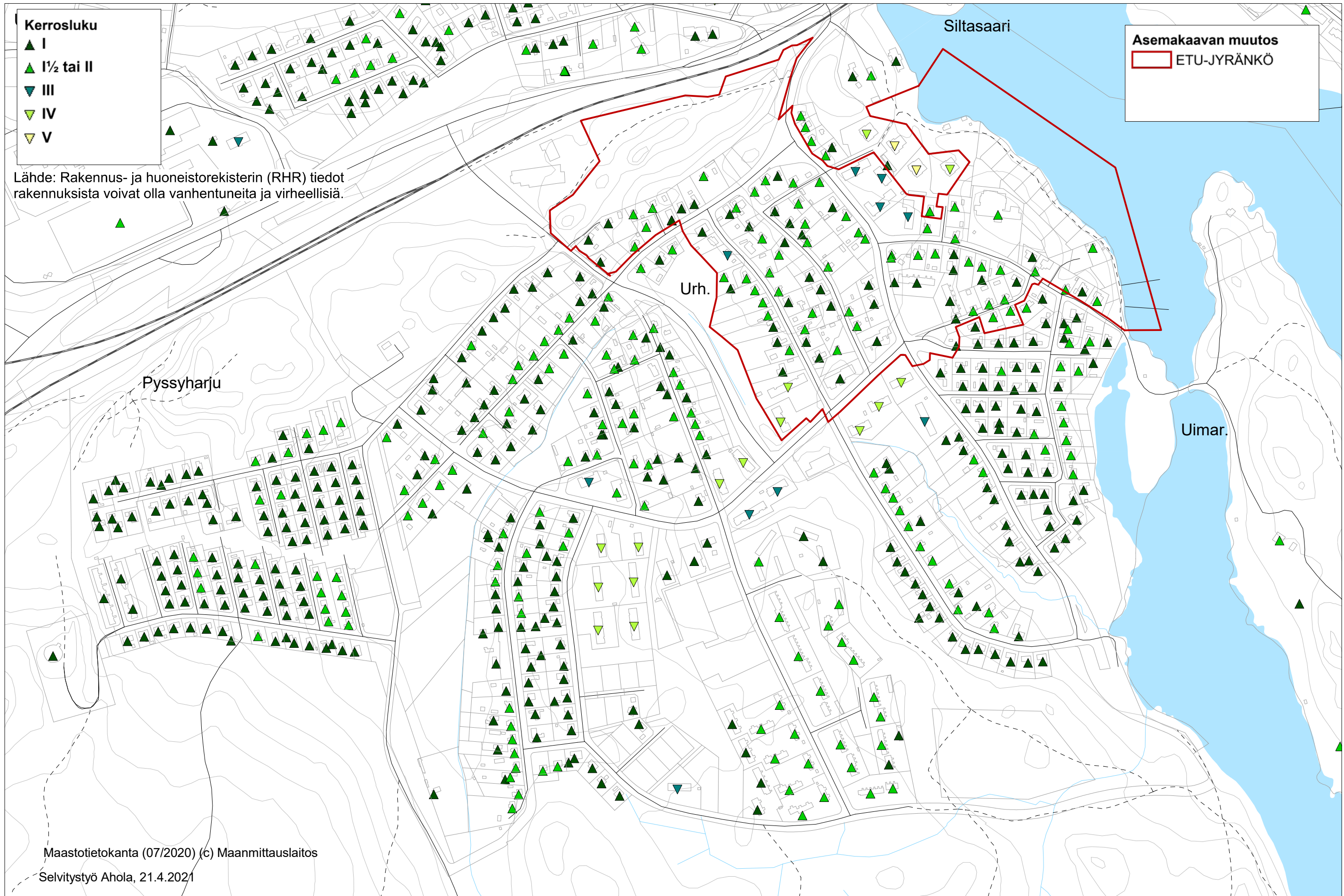
Rakennusten ikäjakauma

LIITE 3

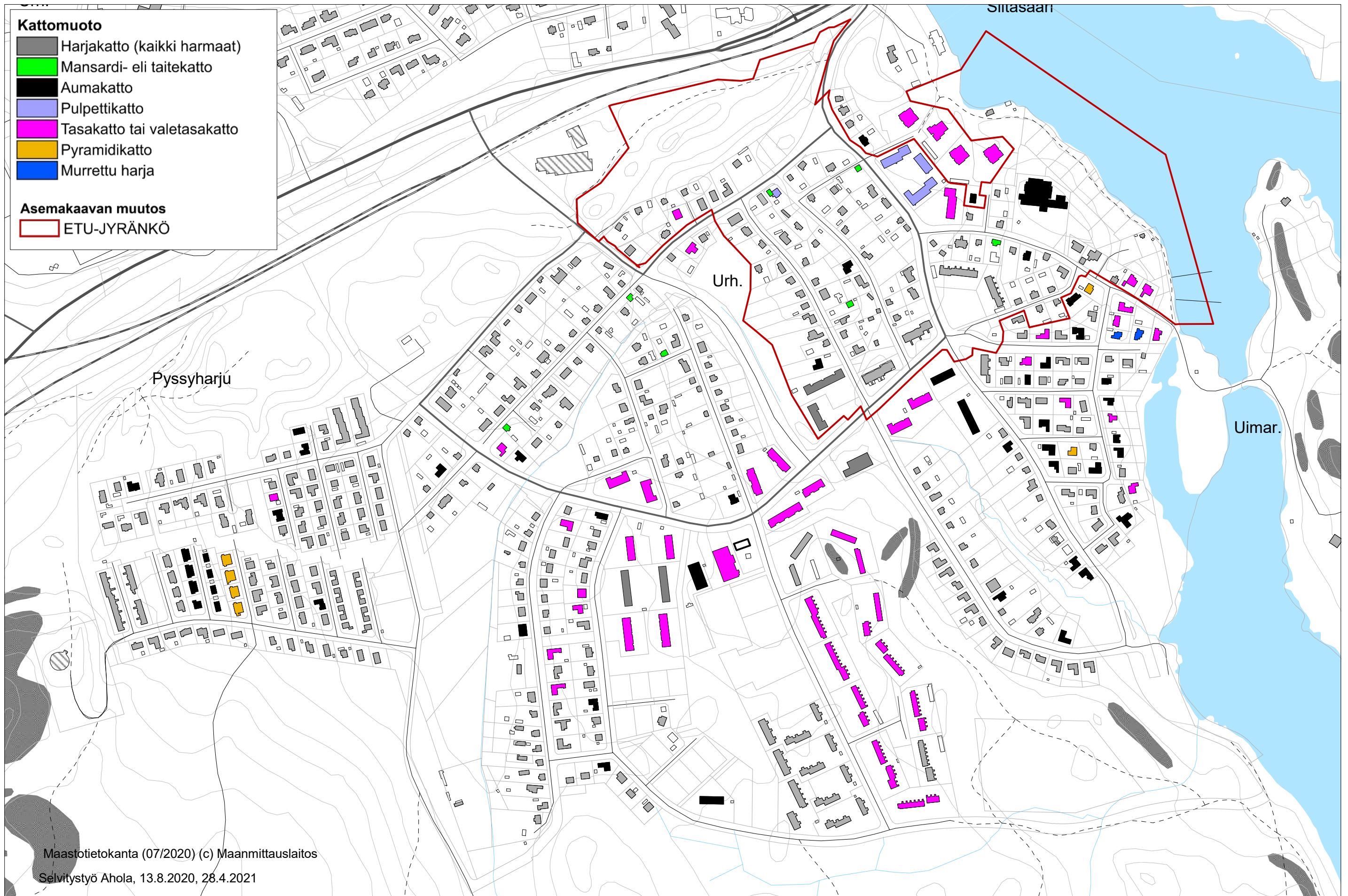
HEINOLAN JYRÄNGÖN KULTTUURIYMPÄRISTÖINVENTOINTI

Kerrosluvut

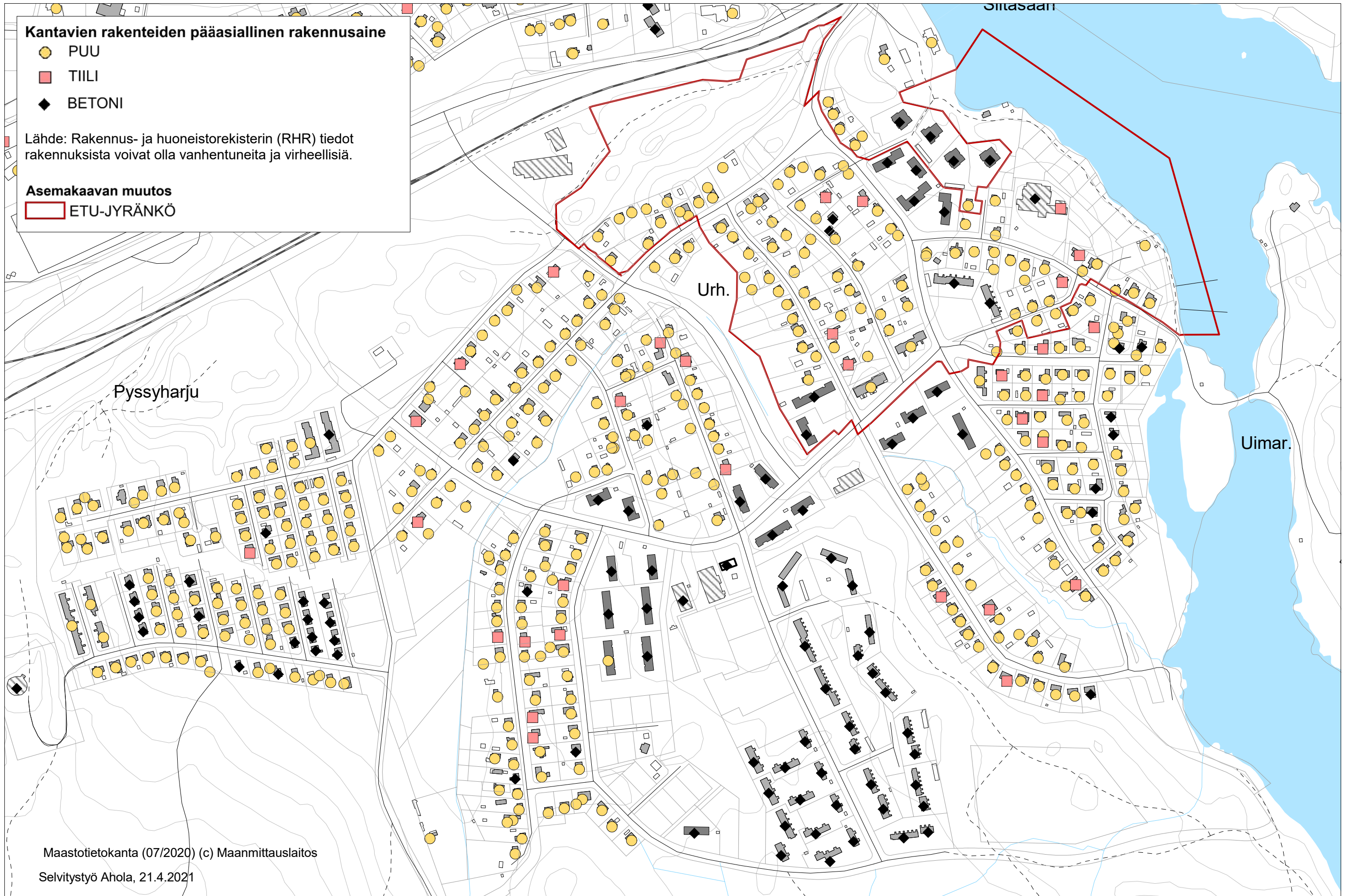
HEINOLAN JYRÄNGÖN KULTTUURIYMPÄRISTÖINVENTOINTI

Rakennusten kattomuodot

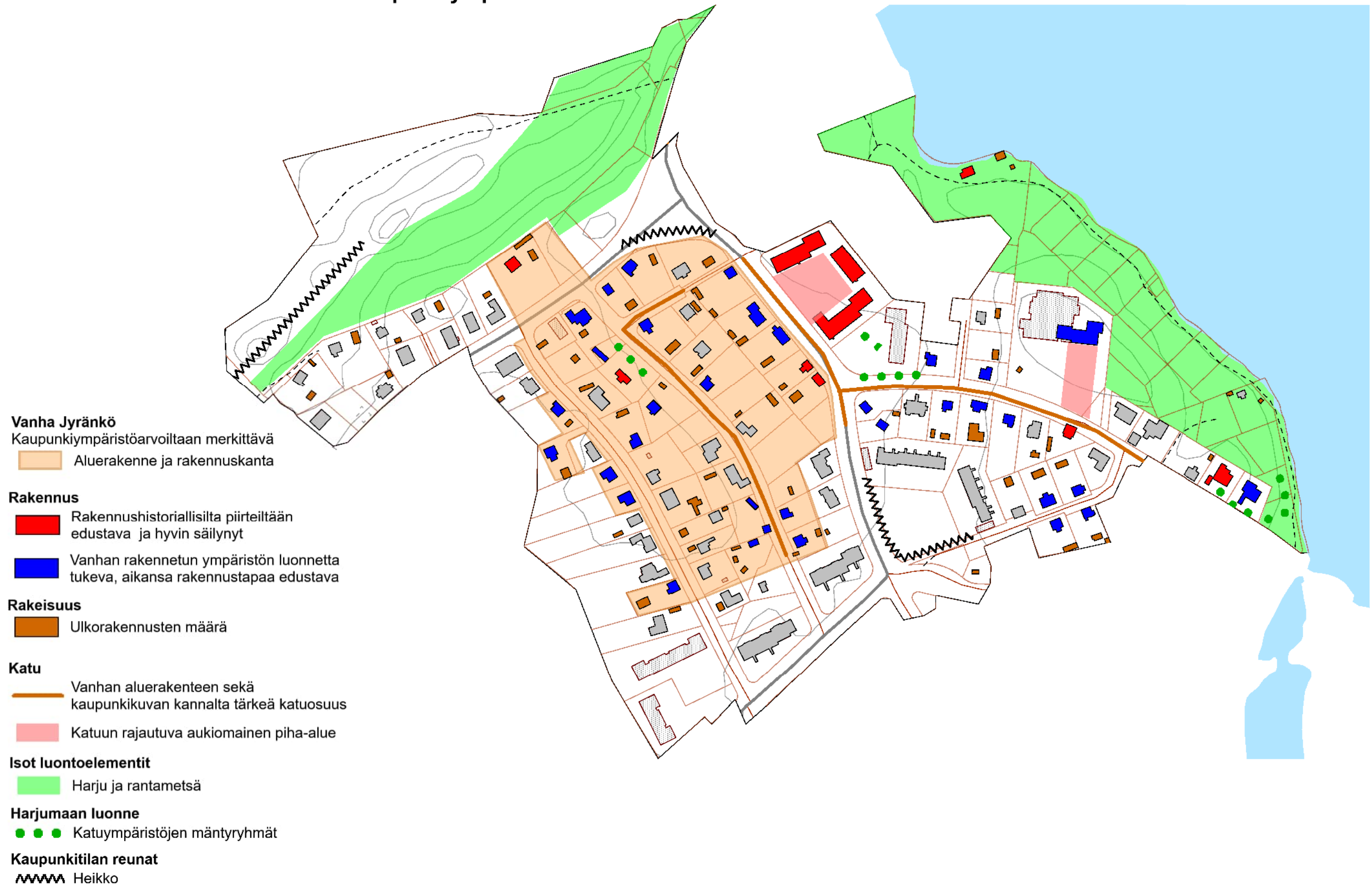

HEINOLAN JYRÄNGÖN KULTTUURIYMPÄRISTÖINVENTOINTI

Runkoratkaisut

ETU-JYRÄNKÖ: Kaupunkiympäristön luonteen kannalta merkittävät elementit

X.148

LIITE 4

Heinolan Muikkuapajanlahden ja Paasikivenpuiston luontoselvitykset 2021

Timo Metsänen & Ilpo Kekki
31.7.2021

LUONTOSELVITYS
METSÄNEN

1 JOHDANTO.....	3
2 ALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS.....	3
3 AINEISTOT, MENETELMÄT, SELVITYKSET JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT. 5	
3.1 Aiemmat tutkimukset ja selvitykset.....	5
3.2 Olemassa olevat muut aineistot.....	5
3.3 Vuonna 2021 tehdyt selvitykset.....	6
3.3.1 Liito-orava.....	6
3.3.2 Viitasammakko.....	7
3.3.3 Pesimälinnusto.....	9
3.3.4 Sudenkorennot.....	10
3.3.5 Luontotyytit.....	10
3.3.6 Haitalliset vieraslajit.....	11
3.3.7 Muut: siperiansinivalvatti.....	12
4 TULOKSET.....	13
4.1 Liito-orava.....	13
4.2 Viitasammakko.....	13
4.3 Pesimälinnusto.....	14
4.4 Sudenkorennot.....	19
4.5 Luontotyytit.....	19
4.5.1 Huomionarvoiset luontotyytit.....	19
4.5.2 Huomionarvoisten luontotyyppien kuvaukset.....	20
4.5.3 Huomionarvoiset putkilokasvit.....	22
4.6 Haitalliset vieraslajit.....	23
4.7 Siperiansinivalvatti.....	30
5 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI, JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET.....	31
5.1 Liito-orava.....	31
5.2 Viitasammakko.....	31
5.3 Pesimälinnusto.....	33
5.4 Sudenkorennot.....	35
5.5 Luontotyytit.....	35
5.6 Vieraslajit.....	36
5.7 Siperiansinivalvatti.....	37
LIITTEET.....	39

Kannen kuva: Penikkasaaren pohjoisosaa Koskensaarentien lähellä.

Puustoa on harvennettu. © Ilpo Kekki, 2021

Muut kuvat © Ilpo Kekki, 2021

Karttojen pohjakartat © Maanmittauslaitos, 2021.

1 JOHDANTO

Heinolan kaupungin elinvoiman kaupunkisuunnitteluyksikkö tilasi keväällä 2021 Luontoselvitys Metsänen Oy:ltä luontoselvitykset Muikkuapajanlahden ja Paasikivenpuiston alueille. Selvitysten tavoitteena oli tuottaa alueelta maankäytönsuunnittelua varten riittävät luontotiedot. Luontoselvitys toimii pohjana puistoreitin toteutussuunnittelulle sekä kansallisen kaupunkipuiston alueeseen kuuluvien asemakaavan mukaisten virkistysalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmille. Työ käsitti olemassa olevien luontotietoaineistojen hankkimisen ja tulkinnan, niin sanottujen lakikohteiden ja arvokkaiden luontotyyppien, pesimälinnuston, liito-oravan, viitasammakon, luontodirektiivissä liitteessä IV a) mainittujen lampikorentojen ja haitallisten vieraslajien sekä siperiansinivalvatin kartoittamisen.

Maastotyöt alueella tehtiin huhti–heinäkuussa. Luontoselvityksen maastotöistä ja raportoinnista vastasivat Timo Metsänen: viitasammakko ja sudenkorennot ja Ilpo Kekki: liito-orava, pesimälinnusto, vieraslajit ja luontotyypit. Siperiansinivalvattia inventoitiin yhdessä.

Timo Metsänen on koulutukseltaan ympäristösuunnittelija (AMK) ja luontokartoittaja (eat). Syventävän eliöryhmä tentin hän suoritti linnuista sekä nisäkkäät, matelijat, sammakkoeläimet ja kalat -kokonaisuudesta. Metsänen toimii luontokartoitusalaan itsenäisenä yrittäjänä ja omaa lähes kahdenkymmenen vuoden kokemuksen erilaisten luontokartoitusten laatimisesta.

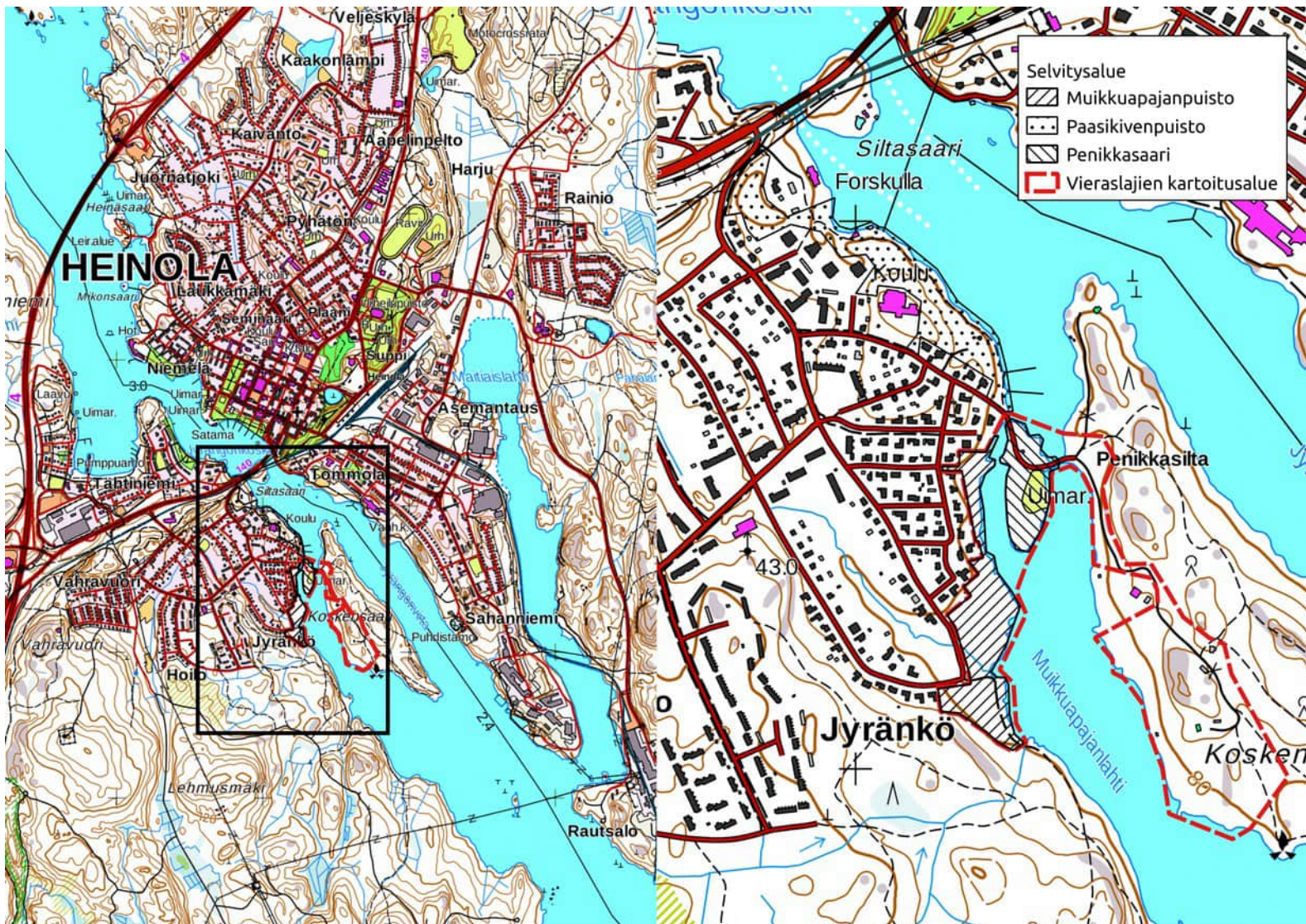
Ilpo Kekki on koulutukseltaan filosofian maisteri ja luontokartoittaja (eat). Kekki on luonto- ja ympäristöalan osaaja, joka on mm. vetänyt Lahden ja Hämeenlinnan NAPA-projektia, toteuttanut Lahden kaupungin laajan kaksivuotisen liito-oravakartoituksen vuosina 2014–2015 sekä Lahden, Hollolan ja Nastolan METSO-toimenpideohjelman kartoitukset (2011).

2 ALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS

Heinola sijaitsee keskellä Päijät-Hämettä, eteläborealisella kasvillisuusvyöhykkeellä, Järvi-Suomen ja Lounismaan eli vuokkavyöhykkeen metsäkasvillisuuslohkojen rajalla. Selvitysalue

sijaitsee Jyrängössä, Heinolan keskustan eteläpuolella ja rajautuu Kymenvirtaan. Lisäksi selvitysalueeseen kuului osia Koskensaaresta, joilta kartoitettiin haitallisia vieraslajeja. Alueet on pääasiassa ranta- ja puistoalueita.

Alla on esitetty kohteen ja selvitysalueiden sijainti peruskarttapohjalla (Kuva 1). Muikkuapajanlahdenpuiston ja sen viereisten ranta-alueiden pinta-ala on noin 6,2 hehtaaria, Penikkasaaren noin 1,5 hehtaaria, Paasikivenpuiston noin 4,5 hehtaaria ja koko vieraslajikartoitusalueen pinta-ala on noin 16 hehtaaria.

Kuva 1. Alueen sijainti ja selvitysalueen rajausta peruskarttapohjalla.

3 AINEISTOT, MENETELMÄT, SELVITYKSET JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Luontoselvityksen tarkoituksena oli tuottaa asemakaava-alueelta laadukas ja maankäyttö- ja rakennuslain mukainen riittävä luontoselvitys kohteen maankäytönsuunnittelua ja luontovaikutusten arviointia varten. Tarjouksen mukaisesti alueen luontoselvitykseen sisältyivät seuraavat asiat:

- Luonnonsuojelulain 29 § (1996) ja -asetuksen (1997/2005), vesilain (2 luvun 11§:n mukaisten kohteiden sekä 3 luvun 2 § kohdan 8 kohteiden), metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen sekä uhanalaisten luontotyyppien kartoitus
- Liito-orava
- Viitasammakko
- Pesimälinnusto
- Luontodirektiivin IV a) liitteen lampikorennot
- Haitalliset vieraslajit
- Siperiansinivalvatti

3.1 Aiemmat tutkimukset ja selvitykset

Alueita tai niiden osia on sisältynyt ainakin Heinolan kansallisen kaupunkipuiston kartoitukseen (Ruotsalainen, P. & Paasivaara, S. 2006), Jyrängön eteläpuolisen alueen luontoselvitykseen (Laitinen, S. & Torri, K., 2019), mutta alueita ei ole aiemmin selvitetty kattavasti minkään lajiryhmän tai luontotyyppien osalta.

3.2 Olemassa olevat muut aineistot

Julkaisuiden ja raporttien lisäksi aluetta koskevia muita työssä käyttökelpoisia (paikkatieto)aineistoja pyrittiin hankkimaan eri organisaatioilta. Hankittuja tai tarkastettuja aineistoja olivat:

Suomen ympäristökeskus (SYKE)

- Luonnonsuojelualueet (yksityiset ja valtion)
- Natura 2000 -alueet

- Pohjavesialueet
- Koskiensuojelulailla suojellut vesistöt
- Luonnonsuojeluohjelma-alueet
- Soidensuojelun täydennysehdotus

LUOMUS

- Laji.fi portaali.

Päijät-Hämeen liitto

- POSKI -hankkeen loppuraportti (2013)
- Päijät-Hämeen ekologisen verkoston päivitys ja laajat yhtenäiset metsäalueet (2013)
- Päijät-Hämeen hiljaiset alueet (2012)

Heinolan kaupunki

- Luontotiedot

BirdLife Suomi

- Kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden rajaukset (IBA-alueet)
- Kansallisesti tärkeiden lintualueiden rajaukset (FINIBA-alueet)

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry (PHLY)

- Maakunnallisesti arvokkaiden lintualueiden (MAALI) hankkeen aineistot
- Tiira -lintutietopalvelun havaintoaineistot

3.3 Vuonna 2021 tehdyt selvitykset

3.3.1 Liito-orava

Maastotyö suoritettiin MRL:n mukaisesti noudattaen ympäristöministeriön julkaisun ”Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa” (Sierla ym. 2004) ja uusimman Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittely -oppaan inventointiohjeita ja -suosituksia ([Nieminen & Ahola, 2017](#)).

Maastotyöskentelyyn kuului liito-oravan ulostepapanoiden etsiminen erityisesti suurien haapojen ja kuusien juurilta sekä kolopuiden ja vanhojen oravan pesien havainnointi sekä liito-oravalle soveltuvien

kulkuyhteyksien arviointi. Alueilta käytiin läpi kaikki lajille soveliaat metsät ja niissä tarkastettiin kookkaat ja varttuneet haavat, kuuset, koivut ja raidat. Ajankohtaa papanoiden löytymiselle voidaan pitää luotettavana. Inventointia tehtiin 15.4. ja 17.5. yhteensä noin 8 tuntia.

3.3.2 Viitasammakko

Selvitysalueelle tehtiin kaksi yökuuntelua lajin pääsoidinaikana, jolloin viitasammakkokoiraat pitävät lajityypillistä soidinpulputustaan. Kartoitukset ajoittuivat tänä vuonna öihin 4.–5.5. ja 10.–11.5. Molemmat inventoinnit osuivat arviomme mukaan hyvin lajin pääsoidinkauteen. Inventointiöinä säät olivat otollisia: tyyntä – korkeintaan heikkoa tuulta, hyvä kuuluvuus sekä riittävän korkea lämpötila. Toisinaan soitettiin myös lajin soidinäentelyä atrapointitarkoituksessa.

Havainnot kirjattiin maastossa QField -ohjelmalla suoraan paikkatiedoksi puhelimen GPS:n ja karttapohjan avulla. Inventoinnin lisäksi tarkastettiin LUOMUKSEN Laji.fi -järjestelmään kirjatut julkiset havainnot.

Selvityksen merkittävin epävarmuustekijä on, saadaanko kuuntelu ajoittumaan selvitettävän populaation parhaimpaan soidinaikaan, jolloin tulokset ovat kattavimmat. Tavallisesti luontoselvitysten viitasammakkokuunteluiden tavoitteina on etsiä kutualueet, jotka paikannetaan ääntelevien koiraiden ja niiden muodostamien soidinryhmien perusteella. Luotettavien tulosten saamiseksi kuuntelu pyritään kohdistamaan parhaaseen soidinaikaan. Viitasammakon soidinkausi kestää noin 2–3 viikkoa. Lämpiminä keväinä kutuaika on kylmiä keväitä lyhyempi (Jokinen 2012, Sierla ym. 2004). Kuuntelun oikea-aikainen ajoittaminen edellyttää sääolosuhteiden sekä soitimen aloituksen ja kulun seuranta erityyppisillä viitasammakon esiintymispaikoilla. Tämä huomioitiin havainnoimalla lajin pääsoitimen aloitusta muilla kohteilla Uudellamaalla ja Kanta-Hämeessä sekä Päijät-Hämeessä.

Viitasammakon soidin voi olla aktiivista eri vuorokaudenaikoina, myös keskellä päivää. Päiväaikainen vilkas ääntely on kokemuksemme mukaan kuitenkin satunnaisempaa kuin ilta- ja yöaikainen soidin ja ajoittunee yleisimmin soidinkauden alkuun.

Viitasammakkoselvitysten kuuntelut on luotettavinta tehdä illalla

myöhään ja öisin, jolloin soidin on todennäköisimmin aktiivista. Sammakoiden soidinvireen keston lisäksi soitimeen voivat vaikuttaa satunnaiset tekijät. Huono sää, kylmyys, tuulisuus tai rankka sade hiljentävät sammakot. Satunnainen petojen ja muiden eläinten sekä itse inventoijan liikkuminen soidinpaikalla saattaa pelästyttää sammakot ja hiljentää kutupaikan ainakin joksikin aikaa.

Täysin luotettavan kuvan saaminen viitasammakon esiintymisestä vaatisi useita laskentakierroksia muutaman päivän välein (Lammi & Routasuo 2009). Kohteen soidinkausi voi jäädä lyhyeksi ja ääntelyaktiivisuus vaihdella. On myös mahdollista, että samassakin vesistössä soidinhuiput sattuvat eri paikoilla eri päiviin. Yksittäinen laskenta ei siten välttämättä osu parhaaseen aikaan. Useamman käynnin ansiosta vältettäisiin mainituista syistä johtuva puutteellinen esiintymiskuva. Käytännössä useimmat viitasammakkoselvitykset tehdään kuitenkin kertalaskentoina.

Viitasammakkoinventoinnissa yksittäin äänitelevien koiraiden lukumäärä ja sijainti on melko helppo määrittää, myös harvoista ryhmistä äänitelevien yksilöiden erottelu on varsin tarkkaa. Paikannusvirhe jää vähäiseksi, arviolta korkeintaan noin viiteen metriin. Suurten äänekkäiden soidinryhmien yksilömäärät ovat arvioita, niissä on yleensä täysin mahdotonta erotella yksilöitä äänimassasta. Soidinryhmien sijainti on rannan suunnassa yleensä helppo kartoittaa, mutta leveillä luhtavyöhykkeillä soidinalueen syvyyttä voi olla hankalampi määrittää, etenkin jos aluetta ei pääse kiertämään sivuilta.

Tiettävästi ei ole testattu, kuinka hyvin suurten kuturyhmien yksilömäärien erottelu onnistuu ja vaikuttavatko esimerkiksi havainnoitsijasta johtuvat subjektiiviset tekijät tulokseen. Sammakoiden lukumääräarvioihin vaikuttaa eri syistä johtuva soitimen intensiteetin vaihtelu. Isokin ryhmä voi hiljetä tai olla vain harvaksen äänessä esimerkiksi sään huononnutta tai häiriön takia. Innokkaasti äänitelevä soidinryhmä saattaa antaa vaikutelman todellista suuremmasta sammakkojoukosta ja päinvastaisessa tapauksessa passiivisesta ryhmästä kirjataan aliarvio. Kunnostuksen, kuten ylipäänsä maankäytön suunnittelun näkökulmasta huomio kohdistuu kuitenkin itse kutupaikkojen sijaintiin ja lukumääräarvioiden tarkkuus on toissijaista vaikkakin kannan seurantamielessä tärkeää.

3.3.3 Pesimälinnusto

Pesimälinnustokartoituksessa tutkittu alue sijoittuu Heinolan kansallisen kaupunkipuiston keskiseen osaan, lounaiselle rajalle (Kuva 1), jonne on Muikkuapajanpuiston alueelle suunniteltu virkistyskäyttöä palveleva uusi reitti. Työn yhtenä tarkoituksena on tarkentaa alueen luontoarvoja, jotta ne voidaan ottaa huomioon alueen käytön suunnittelussa ja uuden reitin lopullisessa sijoittamisessa.

Linnustoselvitys tehtiin yleisesti käytettyjä lintukartoitusmenetelmäohjeita soveltaen (Koskimies & Väisänen 1988 ja Luonnontieteellisen keskusmuseon kesäatlasmenetelmän ohjeet).

Selvitysalue käytiin läpi kolme kertaa lintujen pesimäkauden aikana. Alue kuljettiin kullakin kartoituskierroksella hitaasti edeten ja kattavasti läpi niin, että mikään paikka ei jäänyt reitistä yli 25 m:n päähän. Linnustokartoitusten havainnointikierrokset tehtiin varhaisina aamutunteina välillä 21. huhtikuuta–12. kesäkuuta. Kartoitusaamuina säät olivat sopivia havainnointiin, enimmäkseen aurinkoisia, ja tuuli oli korkeintaan kohtalainen. Lintujen havaittavuus oli hyvä.

Kaikki lintuhavainnot selvitysalueelta ja sen välittömästä läheisyydestä merkittiin maastokartoille. Kartoituksessa pyrittiin selvittämään reviirien painopisteet ja niiden lukumäärät selvitysalueella. Maastokartoille merkittiin kaikki havaitut linnut ja havaintotyytit eriteltiin (laulavat koiraat, parit, varoittavat linnut, pesät, poikueet tai muuten pesintään/reviiriin viittaavat havainnot). Maastokarttojen merkintöjen perusteella tulkittiin alueen linnuston parimäärät, jotka on esitetty Muikkuapajanpuiston ja Paasikivenpuiston osalta erikseen taulukoissa 1 ja 2 (Liite 2). Näiden alueiden rajana pidettiin venesataman eteläreunaa, joka on lähellä mantereen ja Penikkasaaren välistä Koskensaarentien pengertä.

Selvästi muutolla levähtämässä havaitut tai muuten alueella kiertelevät linnut jätettiin taulukosta pois (nuolihaukka, harmaalokki, kalatiira, meriharakka, metsäviklo, naakka). Lisäksi taulukosta puuttuu tervapääsky, joita esiintyy Jyrängön kaupunginosassa ja liikkuu satunnaisesti selvitysalueella, mutta reviierejä ei voitu tulkita edes lähireviireiksi. Taulukossa on mukana kuitenkin laulujoutsen ja kanadanhanhi, jotka oleskelivat alueella (myöhemmin myös poikueineen), vaikka pesimäpaikat olivat todennäköisesti kaukana selvitysalueesta.

Joitakin täydentäviä lintuhavaintoja saatiin alueella tehtyjen liito-orava- sekä luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitysten yhteydessä.

3.3.4 Sudenkorennot

Täplä- ja lummelampikorentojen inventointi suoritettiin sudenkorennoille optimaalisissa sääoloissa, aurinkoisina, lämpiminä ja vähätuulisina päivinä. Sudenkorentoselvityksessä selvitysalueen lajeille edes jokseenkin soveliaat rannat kierrettiin kanootilla ja soveltuvimmissa paikoissa pysähdyttiin havainnoimaan korentoja pidemmäksi aikaa. Joillain paikoilla tarkkailua suoritettiin myös jalkaisin rannoilta. Havainnointi kattoi kelluslehtivyöhykkeen, ilmaversoiskasvustot sekä luhdet. Lajien määrittämisessä käytettiin etupäässä kiikaria, mutta apuna oli myös kamera (300 mm objektiivi).

Työn painopiste oli näiden huomionarvoisten lajien etsinnässä, joten muista sudenkorennoista kirjattiin muistiin vain hajahavaintoja. Mainittuihin lampikorentoihin painottuvat etsinnät tehtiin 17.6. ja 3.7.

Vuoden 2021 alkukesä oli poikkeuksellisen lämmin ja täplä- ja lummelampikorennot aikaistivat lentokauttaan Hämeessä todennäköisesti 2–3 viikolla ”normaalista”. Heinolan korkeudella lampikorentojen esiintymisen huippu ajoittuu yleensä kesän alkupuoliskolle, yleensä se alkaa juhannuksen molemmin puolin ja lentoa kestää heinäkuun puoliväliin.

3.3.5 Luontotyypit

Tässä luontoselvityksessä on paikannettu luonnonsuojelulain (29 §) suojeltavien luontotyyppien, metsälain (10 §) erityisen arvokkaiden elinympäristöjen ja vesilain (2 luvun 11§:n mukaisten kohteiden sekä 3 luvun 2 § kohdan 8 kohteiden) luontotyyppien lisäksi muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät kohteet. Kasvillisuusselvityksen perusteella tunnistettiin ja rajattiin alueella esiintyvät uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit noudattaen julkaisun ”Suomen luontotyyppien uhanalaisuus” (Kontula & Raunio, 2018) luokittelua, jonka perusteella on osoitettu huomionarvoiset kohteet: edustavimmat uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit sekä metsälakikohteet ja vesilain mukaiset luontotyypit.

Luontotyyppikartoituksen kohteena olivat Paasikivenpuistoon ja Muikkuapajanpuistoon rajatut alueet. Alueen pohjois- ja itäreuna rajautuu Jyrängönvirtaan ja Muikkuapajanlahteen, läntiset osat Jyrängön kaupunginosan rakennettuun ympäristöön ja eteläpää metsään.

Aikoinaan kaupunginosan hietamaat ovat olleet pääosaksi maatalousmaana, vain joitakin karkeampia moreenimaita ja märkiä järven ja puronrantoja on jätetty ulkopuolelle metsä- ja pensasmaiksi. Muikkuapajanpuiston eteläosan nykyiset niityt olivat peltokäytössä vielä ainakin 1960-70 -luvulla. Tasainen Penikkasaari on 1877-luvun topografisessa kartassa kahtena pienenä saarena, minkä perusteella saaren nykymuoto olisi osittain perua maantäytöstä.

Selvitysalueen luontotyyppejä luonnehtii pitkäaikainen kulttuurivaikutus. Luonnontilaisen kaltaisimpia elinympäristöjä ovat eteläpään ja Jyrängön koulun metsät, pohjoinen suppalehto osittain sekä Muikkuapajanpuiston kapeat luhdet. Nykyisin intensiivisen maankäytön ja hoidon puuttuessa suuri osa muusta alueesta on kasvillisuudeltaan pitkälle luonnontilaistunutta ja metsittyntä maatalousmaata, osaksi myös niittyntä entistä peltoa. Selvimpänä poikkeuksena ovat Paasikivenpuiston kerrostaloalueen rantapuisto ja Muikkuapajanpuiston omakotialueen piha-alueiden jatkeena hoidetut reuna-alat sekä venesatama ja Penikkasaaren uimaranta.

Luontotyyppikartoituksen osana etsittiin huomionarvoisia putkilokasveja. Luontotyyppikartoitus toteutettiin laatimalla ilmakuviin perusteella alueen kasvillisuus- ja ympäristötyypeistä esikuviointi maastokartoille. Maastotyössä kuvioiden rajoja tarkennettiin, laadittiin kasvillisuuskuvaus ja määritettiin luontotyyppi sekä arvioitiin sen edustavuutta. Paikannuksessa käytettiin gps-laitetta (Garmin Etrex).

3.3.6 Haitalliset vieraslajit

Vieraslajien aiheuttamat haitat ekosysteemeille ja taloudelle ovat nousseet esille etenkin 2010-luvulla lajien leviämisen ja lisääntyneen tiedon myötä. Vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta on säädetty vuonna 2015 voimaan tullut EU:n vieraslajiasetus. Asetukseen liittyvän vieraslajiluettelon lajit on määritetty haitallisiksi koko yhteisön alueella. Kansallinen vieraslajilaki on

ollut voimassa vuoden 2016 alusta ja uudistettu valtioneuvoston vieraslajiasetus vuodesta 2019. Kansalliseen vieraslajiluetteloon sisältyvät ne EU:n listaan kuulumattomat lajit, jotka on kuitenkin katsottu haitallisiksi Suomen oloissa. Kummankin vieraslajiluettelon lajien maahantuonti, kasvatusta, myynti ja muu hallussapito sekä ympäristöön päästäminen on kielletty.

Tähän selvitykseen sisältyi haitallisiin vieraslajeihin kuuluvien putkilokasvien esiintymien kartoitus Muikkupajanpuiston–Paasikivenpuiston alueella sekä Koskensaaren länsiosaan rajatulla alueella. Työssä pyrittiin löytämään ja paikantamaan vieraslajien esiintymät mahdollisimman tarkasti. Kohteena olivat EU:n ja kansallisen vieraslajiluettelon putkilokasvilajien esiintymät sekä useita muita ainakin paikallisesti haitalliseksi katsottavia putkilokasveja, jotka ovat mukana maa- ja metsätalousministeriön ja tutkimuslaitosten ylläpitämässä vieraslajiluettelossa. Lisäksi tehtiin havaintoja luonnonympäristöön levinneistä muista viljelyjäänne- tai puutarhakarkulaislajeista.

Vieraslajiesiintymien kartoitukseen keskittynyt maastotyö tehtiin pääasiassa heinäkuussa kahdella maastokäynnillä 8. ja 20. päivinä, mutta havaintoja merkittiin myös tämän selvityskokonaisuuden muiden maastokäyntien yhteydessä, etenkin luontotyypikartoituksessa. Koko vieraslajiselvitykseen kuulunut alue käytiin läpi kattavasti. Jalan tehdyn havainnoinnin lisäksi Muikkupajanpuiston, Penikkasaaren ja Koskensaaren rannat kierrettiin rantaviivan tuntumassa veneellä. Havaintojen tallennuksessa käytettiin apuna Garmin Etrex gps-paikanninta.

Esiintymäalueet on pyritty rajaamaan siten, että mukaan on saatu koko alue, jolla laji esiintyy riippumatta sen runsaudesta. Lajikohtaisessa tarkastelussa on kuvattu esiintymien yleispiirteitä ja lajin runsautta paikalla. Vieraslajien torjuntaa ei tässä selvityksessä käsitellä. Viittaamme maa- ja metsätalousministeriön ja tutkimuslaitosten ylläpitämään sivustoon (www.vieraslajit.fi), johon on koottu laajasti mm. lajikohtaista torjuntaan liittyvää tietoa.

3.3.7 Muut: siperiansinivalvatti

Siperiansinivalvatti on alueellisesti uhanalainen (RT) eteläboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen 2a-alueella (Lounaismaa), jonka koillisella rajalla

Heinola sijaitsee. Päijät-Hämeen maakunnan pohjoisin ja koillisin osa kuuluu eteläboreaalisen vyöhykkeen 2b-alueeseen, Järvi-Suomeen.

Siperiansinivalvatti on koko Päijät-Hämeessä harvinainen sikurikasveihin kuuluva laji, josta tunnetaan vain kymmenkunta esiintymispaikkaa. Esiintymistä osa on jo 1800-luvulta ja ehkä hävinneitä.

Uudempia 1960-luvulta lähtien tiedossa olevia havaintopaikkoja ovat Heinolan Muikkuapajanlahden ja Sepänniemen sekä Lauhjoen esiintymät. Lisäksi Vesijärven rantojen läheltä tunnetaan kolme esiintymää. Maakunnan pohjoisosista ei tunneta löytöjä. Siperiansinivalvatin päälevinneisyys on Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Vauhkosen (2003) mukaan Muikkuapajanlahdella vuonna 2002 tehdyssä tarkastuksessa aiempi 1960-luvulla löytynyt esiintymä oli hävinnyt, mutta läheltä lahden rantaa löytyi noin 30 yksilöä. Tähän selvitykseen sisältyi Muikkuapajanpuiston puistosuunnitelman alueelle sijoittuvan esiintymän nykytilan selvittäminen. Siperiansinivalvattia etsittiin luontotyyppi- ja kasvillisuuskartoitusten yhteydessä sekä erityisesti valvatin etsintään keskittyen selvityksen lähtötiedoissa ilmoitetuilta paikoilta. Pääosa etsinnästä tehtiin heinäkuun 5. päivänä.

4 TULOKSET

4.1 Liito-orava

Lajista ei tehty havaintoja selvitysalueella keväällä 2021. Alueella on kuitenkin lajille soveliaista tai melko soveliaista elinympäristöä iäkkäissä ja varttuneissa metsäkuvioissa ja osin puistoissakin. Alueella on paljon kolopuita ja sinne on liito-oravan liikkumiselle kulkuyhteydet alueen ulkopuolelta eteläisistä suunnista.

4.2 Viitasammakko

Selvitysalueelta ei ollut aiempia tietoja viitasammakosta. Kummallakin käynnillä alueella havaittiin viitasammakkoja, ensimmäisellä kerralla 5 ja toisella 9 yksilöä. Soidinpaikat on esitetty kuvan 2 kartalla. Havaintopaikat keskittyivät Muikkuapajanlahteen laskevan ojan tuntumaan ja tästä etelään olevalle vyöhykkeelle.

Kuva 2. Viitasammakkohavainnot.

4.3 Pesimälinnusto

Piennkö selvitysalue on linnustoltaan melko monipuolinen, ja se kuvastaa alueen elinympäristövalikoimaa. Lajistossa on metsä- ja pensaikkolintuja, vesiympäristön lajeja sekä asutuksen läheisyyteen sopeutuneita lintuja. Metsälajistossa oli useita lehtipuuvaltaisia

elinympäristöjä suosivia lajeja. Havumetsävaltaista elinympäristöä suosivia lajeja havaittiin suhteellisen vähän. Alueella on runsaasti linnunpönttöjä (ja Paasikivenpuistossa myös luonnonkoloja), mikä näkyy pienten kololintujen (kirjosieppo, tali- ja sinitäinen) yleisyytenä.

Kaikkiaan tavattiin 45 pesimälajistoon kuuluvaa lajia. Taulukoissa 1 ja 2 (Liite 2) ovat mukana myös lähireviirit/osittaisreviirit, joiden painopiste on tulkittu selvitysalueen rajalle tai hieman sen ulkopuolelle. Nämä sisältyvät esitettyyn maksimimäärään.

Huomionarvoiset ja harvalukuiset lintulajit

Kartoituksessa havaittiin useita huomionarvoisia lintuja (Liite 1). Liitteen kartassa on huomionarvoisten lajien lisäksi melko harvalukuisten lajien reviirit. Alueella tavattiin uusimmassa uhanalaisuusraportissa (Lehikoinen ym. 2019) erittäin uhanalaisiksi luokiteltuja lajeja (uhanalaisuusluokka EN) kaksi, samoin kaksi vaarantunutta lajia (VU). Äärimmäisen uhanalaisia lajeja (CR) ei alueella todettu. Varsinaisten uhanalaisuusluokkien lisäksi tavattiin kuusi silmälläpidettävää lajia (NT), joiden kannan väheneminen voi johtaa tulevaisuudessa uhanalaistumiseen. Muut selvitysalueen lajit olivat luokitukseltaan elinvoimaisia (LC). Hyvin harvinaisia tai erityisesti suojeltavia lajeja ei selvitysalueella havaittu.

Lisäksi huomionarvoisiin lajeihin luetaan EU:n lintudirektiivin I liitteen lajit (dir) ja Suomen kansainväliset vastuulajit (eva), joiden Euroopan kannasta merkittävä osa pesii tai esiintyy Suomessa. Suomella on erityisvastuu näiden lajien kantojen säilymisestä elinvoimaisina. Lisäksi huomionarvoisiin lintulajeihin on tässä selvityksessä otettu mukaan pikkutikka, jonka kanta on viime vuosikymmeninä vähentynyt huomattavasti, mutta joka on kuitenkin toistaiseksi luokiteltu elinvoimaiseksi. Pikkutikka on ollut vuonna 2021 BirdLife Suomen erityisseurannassa; seurannan tavoitteena on tarkentaa käsitystä lajin tilanteesta.

Alueella on aiempina vuosina tehty joitakin pesimäaikaisia havaintoja huomionarvoisista tai harvalukuisista linnuista, joita ei tässä selvityksessä havaittu (Tiira-lintutietopalvelun havaintotarkistus 19.7.2021). Paasikivenpuiston suppalehdossa tavattiin 2020 pikkusieppo (dir), joka on harvalukuinen iäkkäitä luonnontilaisia metsiä suosiva laji.

Viitasirkkalintu lauloi Muikkuapajanlahdella 2006 ja idänuunilintu 2007. Käenpiika (NT) huuteli Paasikivenpuistossa 2008.

Lintukartoituksen 2021 huomionarvoisten lajien havainnot on esitetty seuraavassa luettelossa.

Laulujoutsen (LC, dir, eva). Muikkuapajanpuiston alueella lähellä rantoja havaittiin rohkea joutsenpari. Myöhemmin kesäkuussa alueella Penikkasaaren ja mantereen välisessä salmessa oleskeli poikue. Linnut pesivät mahdollisesti Koskensaaren rannassa. Laulujoutsenen kanta on vahvistunut voimakkaasti viime vuosikymmeninä Suomessa, ja laji on nykyisin yleinen näky monenlaisten vesien rannoilla.

Haapana (VU, eva). Kartoituksessa todettiin Penikkasaaren rannassa pariskunta. Myöhemmin kesä-heinäkuussa alueella oleskeli naaras 6-7 poikasen kanssa. Haapanan pesimäkanta on taantunut huomattavasti 1990-luvulta lähtien. Haapana luokiteltiin vuoden 2019 uhanalaisuusarviossa vaarantuneeksi.

Telkkä (LC, eva). Kaksi pesintää Muikkuapajanpuiston telkänpöntöissä, toinen Penikkasaarella, toinen mantereen puolella. Telkkä on yleinen monenlaisten vesien pesimälintu.

Isokoskelo (NT, eva). Keväällä koiras oleskeli tiiviisti Muikkuapajanpuistossa rannassa olevan kookkaan linnunpöntön lähituntumassa. Koskelo ei kuitenkaan ilmeisesti pesinyt. Paasikivenpuiston eteläosassa havaittiin varoiteleva naaras, jonka pesä/poikue saattoi olla tiheässä rantarinteen kasvillisuudessa tai läheisen rakennuksen alla. Isokoskelo on taantunut 2000-luvulla, minkä vuoksi se on luokiteltu silmälläpidettäväksi.

Kuikka (LC, dir). Yllättävä pesintä Penikkasaarella. Toukokuun alkupuolella nähtiin poikkeuksellisen rohkea ihmisiä pelkäämätön pariskunta Penikkasaaren rannoilla ja myöhemmin kesäkuussa varmistettiin lajin munineen saaren länsirannalle. Toisinaan kuikka tottuu ihmisiin mökkirannoilla, mutta on usein kuitenkin arka ja poistuu helposti pesältä, jolloin suojattomat munat voivat joutua saalistajien suihin. Säännöstellyissä vesissä veden korkeuden nostot tuhoavat pesiä usein kriittisessä haudontavaiheessa. Penikkasaaren parin pesintä näytti epäonnistuneen, koska ilmeisesti samat linnut tavattiin myöhemmin

useita kertoja lähivesillä ilman poikasia. Ehkä juuri vedennousu kesäkuussa tuhosi pesän, joka oli heinäkuussa tehdyssä tarkastuksessa juuri ja juuri vedenpinnan yläpuolella vaiheessa, jolloin vesi oli alkanut jo laskea. Suomen kuikkien kannankehitys on ollut runsastuva viime vuosikymmeninä.

Härkälintu (NT). Härkälintu pesi Penikkasaaren ja mantereen välisen salmen ruovikossa. Huhtikuussa paikalla oli kaksi paria, mutta vain toinen pari näytti jäävän selvitysalueelle. Rannan omakotiasujan mukaan härkälintu on pesinyt vuosittain jo pitkään salmen ruovikoissa. Suomen kannan laskusuunnan vuoksi härkälintu on luokiteltu silmälläpidettäväksi.

Rantasipi (LC, eva). Pysyvä reviiri Penikkasaaren ja läheisen mantereen rannan vaiheilla. Rantasipi on tavallinen, joskin melko harvalukuinen rantalintu. Vuoden 2010 uhanalaisuusarviossa se arvioitiin vielä silmälläpidettäväksi, mutta uusimmassa tarkastelussa kannan on katsottu vakiintuneen elinvoimaiseksi.

Pikkutikka (LC). Mahdollinen reviiri Muikkuapajanpuiston alueella, pesäpaikka ehkä kuitenkin Koskensaaren puolella. Paasikivenpuistossa kesän kasvillisuuskartoituskäynneillä huutelija kahdessa paikassa, suppalehdossa ja koulun lähellä. Paasikivenpuistossa on lajille sopivaa pesimäelinympäristöä. Pikkutikka oli 2021 Birdlife Suomen vuoden lintu ja erityisseurannassa kannan vähenemisen vuoksi.

Västäräkki (NT). Paasikivenpuiston alueella ainakin yksi reviiri keskiosan puistona hoidetulla alueella. Muikkuapajanpuiston alueella yksi mahdollinen reviiri lähellä satamaa, reviirin painopiste sijoittui mahdollisesti omakotialueen puolella. Tuttu västäräkki kuuluu viime vuosikymmeninä vähentyneisiin lintuihin, minkä vuoksi se on joutunut silmälläpidettävien listalle.

Leppälintu (LC, eva). Sekä Muikkuapajanpuiston että Paasikivenpuiston alueilla kummassakin yksi lähireviiri, joiden painopisteet ilmeisesti selvitysalueen ulkopuolella. Etelä-Suomen leppälintuasutus on pysynyt suhteellisen vakaana viime vuosikymmenen aikana, lajin ydinalueella Pohjois-Suomessa kanta on kasvanut.

Pensaskerttu (NT). Pysyvä reviiri, varoittleva pari ja poikue Muikkuapajanpuistossa pusikkoisella ranta-alueella. Kannan kehityksen

suunta on ollut alaspäin parikymmentä viime vuotta.

Hömötiainen (EN). Yksi havainto aivan Muikkuapajanpuistossa selvitysalueen etelärajalla. Mahdollisen reviirin painopiste todennäköisesti selvitysalueen ulkopuolella. Ennen yleinen metsälaji on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi kannan 2000-luvulla tapahtuneen nopean vähenemisen vuoksi.

Harakka (NT). Muikkuapajanpuistossa oli yksi reviiri ja Paasikivenpuiston rajan tuntumassa samoin. Vielä varsin yleisen harakan kanta on viidentoista viime vuoden aikana huvennut kolmanneksen, ja se on nykyisin silmälläpidettävä laji.

Viherpeippo (EN). Viherpeipon reviirit sijaitsivat aivan selvitysalueen rajoilla asuinalueiden lähituntumassa. Yhden reviirin painopiste tulkittiin selvitysalueen sisälle Muikkuapajanpuistoa rajaavan omakotialueen venerannan lähellä. Viherpeipon aiempien vuosikymmenten nopea runsastuminen päättyi kannan romahdukseen yli kymmenen vuotta sitten. Syynä oli alkueläimen aiheuttama epidemia.

Punavarpunen (NT). Reviiri pensaikkolintujen suosimassa rantaosassa Muikkuapajanpuistossa. Punavarpusen kanta on Suomessa pienentynyt alle puoleen kolmessakymmenessä vuodessa.

Pajusirkku (VU). Muikkuapajanpuistossa kaksi reviiriä, toinen Penikkasaaren ja toinen mantereen puolella rantaa reunustavalla kapealla ruovikkoisella luhtarannalla. Pajusirkun kanta on taantunut selvästi 2000-luvulla, minkä vuoksi laji on uhanalainen. Lintua tapaa kuitenkin vielä yleisesti sopivilla pajukkoisilla ja ruovikkoisilla luhtarannoilla.

Melko harvalukuisten lajien reviirit:

Satakieli. Pysyvä reviiri Paasikivenpuiston suppalehdossa. Toukokuussa havaittiin laulava koiras ja heinäkuussa varoittava emolintu. Suomen satakielikanta on pitkällä ajalla pysynyt melko vakaana, vaikka esiintymisen vuosittainen vaihtelu on ollut suurta.

Kultarinta. Reviiri Paasikivenpuiston iäkkäässä lehtipuuvaltaisessa rinnemetsässä Jyrängön koulun lähellä. Kultarinta on melko

harvalukuinen lintu Päijät-Hämeessä. Se viihtyy usein puustoltaan varttuneissa rehevähköissä lehtomaisissa ympäristöissä ja puutarhoissa.

Sirittäjä. Reviiri selvitysalueen eteläisimmässä osassa, Muikkuapajanpuistossa. Sirittäjän kanta on pysynyt melko vakaana viidentoista viime vuoden ajan, mutta sitä ennen sirittäjät vähenivät huippuluvuista kaksi kolmasosaa vajaassa kolmessa vuosikymmenessä.

4.4 Sudenkorennot

Alueella ei tavattu luontodirektiivin IV a) liitteen lampikorentoja. Havaittuja lajeja olivat muun muassa ruskohukankorento, neidonkorento, isotyönkorento ja vaskikorento.

4.5 Luontotyypit

4.5.1 Huomionarvoiset luontotyypit

Selvitysalueella tavataan useita huomionarvoisten luontotyyppien kuvioita, joissa hyvän edustavuuden perusteena oli erityisesti kuvioiden luonnontilaisuutta ilmentävät rakennepiirteet, lajisto ja alueen koko sekä luontotyypin uhanalaisuus. Maankäytön historiasta ja asutuksen likeisyydestä aiheutuvan kulttuurivaikutuksen vuoksi puhtaasti luonnontilaisia luontotyyppejä alueella on suhteellisen vähän. Luontotyyppien ominaispiirteissä on vaihtelua ja eri tyyppejä esiintyy usein pieninä laikkuina tai sekatyyppeinä.

Luontotyyppikuvioiden kuvauksissa suluissa oleva numero viittaa kuviokarttaan (Liite 3). Luontotyypin uhanalaisuusluokka on ilmaistu yleisesti käytetyllä kirjainlyhenteellä: EN erittäin uhanalainen, VU vaarantunut, NT silmälläpidettävä, DD tiedot puutteelliset eli luontotyypin uhanalaisuutta ei ole Suomessa arvioitu. Alueen edustavuuden arvioinnissa on käytetty Natura-luontotyypeissä sovellettua neljäportaista luokitusta, jossa edustavimmat luokitellaan erinomainen-luokkaan, seuraavat luokat ovat järjestyksessä hyvä, merkittävä, ei merkittävä.

Alla olevassa katsauksessa käsitellään selvitysalueen huomionarvoiset luontotyypit. Muiden luontotyyppien kuvaukset on koottu erilliseen liitteeseen (Liite 4).

4.5.2 Huomionarvoisten luontotyyppien kuvaukset

Muikkuapajanpuiston eteläpään lehto (10), edustavuus hyvä, NT, metsälaki, luontodirektiivin luontotyyppi. Selvitysalueen eteläinen metsäinen osa on pääasiassa kosteaa hiirenporras-käenkaalityypin lehtoa. Ylärinteessä on kohdittain kapeaa vaihettumaa lehtomaiseen kankaaseen. Edustavuus on pääosaksi hyvä. Puustorakenne on kerroksellinen, puulajisto vaihtelevaa ja eri-ikäistä (lähinnä nuorehkoa ja varttunutta). Ylispuukerros koostuu voittopuolisesti koivuista ja haavoista, joitain yksittäisiä mäntyjä on myös. Välikerroksen lajeja ovat harmaaleppä, tuomi, vaahtera, pihlaja, kuusi ja raita. Lahopuuta ei ole kovin paljon, mikä heikentää edustavuutta. Pensaskerroksessa on edellä mainittujen puulajien vesoja ja taimia sekä vadelmaa, punaherukkaa ja hiukan näsiä. Yleisilme on monessa kohdassa tiheä ja hiukan ryteikköinen.

Kenttäkerroksen valtalajeja ovat käenkaali sekä saniaiset metsäalvejuuri ja soreahiirenporras. Saniaisista myös metsäimarre ja niukat kivikkoalveja isoalvejuuri löytyvät kuviolta. Muuta yleistä lajistoa edustavat nokkonen, mesiangervo ja metsäkorte, samoin sudenmarja esiintyy tavallisena, syyläjuuri on sen sijaan harvinainen. Pohjakerros on aukkoinen, lehtikarikkeinen, sammalta kasvaa laikuittain, valtalajeina suikerosammalet, myös metsäliekosammalta ja lehtohaivensammalta kasvaa lehdossa. Alueen halkaisee vanha sähkölinja.

Muikkuapajanpuiston eteläpään lehtomaiset kankaat (6, 9), edustavuus hyvä, VU. Esiintyvät edelliseltä kuviolta länteen nousevassa rinteessä (ja vaihettuvat ylempänä edelleen tuoreeseen kankaaseen). Puusto on pääasiassa varttunutta ja iäkästä mäntyä ja rauduskoivua. Pensaista on melko harvassa. Kenttäkerroksen valtalajeja ovat sananjalka, mustikka, käenkaali ja metsäimarre. Pohjakerroksessa metsäliekosammalta on runsaasti, jonkin verran myös kangasmetsäsammalia (kerros- ja seinäsammal).

Muikkuapajanpuiston eteläpään puro (59), edustavuus merkittävä, EN, metsälaki, vesilaki, luontodirektiivin luontotyyppi. Selvitysalueelle ulottuu vain lyhyt puron suosa, kokonaisuudessaan puro on alajuoksultaan luonnontilaisen kaltainen arvokas elinympäristö.

Muikkuoajanpuiston rantaluhta (15), edustavuus merkittävä, DD, metsälaki, luontodirektiivin luontotyyppi. Luhtavyöhykkeellä on kapeina

kaistoina tai aloina useita luhtatyyppejä. Sisinnä on pajuluhta-aloja, joiden järven puolella on sara- ja ruoholuhtaa. Eteläisen niityn kohdalla rannassa on rahkasammaleista pintaa, jossa on runsaasti pyöreälehtikihokkia. Uloin vyöhyke on ruokoluhtaa ja vesialueella kelluslehtisten vyöhykkeessä kasvavat isoulpukka ja uistinviita. Ojan suulla vieraslaji isosorsimo on muodostanut erittäin tiheän kasvuston (ks. vieraslajikartoitus).

Paasikivenpuiston koulun lehtomainen kangas (50), edustavuus hyvä-erinomainen, VU, luontodirektiivin luontotyyppi. Kuvion arvon perustana on iäkäs lehtipuuvaltainen puusto, lahopuun kohtalaisen suuri määrä ja monipuolinen kenttäkerros. Alueella on myös linnustollista arvoa.

Puustossa valtalajeina ovat varttuneet ja iäkkäät haapa, koivut ja mänty, nuorta puustoa ovat ennen kaikkea vaahtera ja pihlaja. Kenttäkerroksen valtalajiston muodostavat runsaudeltaan vaihtelevina aloina kasvavat sananjalka, kielo, mustikka ja metsäkastikka. Muuta yleistä lajistoa ovat mm. lillukka, sinivuokko ja ahomansikka. Pohjakerros on lehtikarikkeinen, monin paikoin aukkoisen, valtalajina metsäliekosammal.

Paasikivenpuiston puiston pohjoispään suppalehto (44, 48), edustavuus hyvä-merkittävä, NT, VU, metsälaki, luontodirektiivin luontotyyppi. Kuviot sijoittuvat Paasikivenpuiston pohjoispäähän geologiaaltaan mielenkiintoisen, hyvin pitkään harjajaksoon kuuluvan suppamuodostelman alueelle. Supan pohjaosa on lähinnä epätyypillinen hiirenporras-käenkaalityypin keskiravinteinen lehto, hiukan ylempänä on epätyypillistä vuohenputkityyppiä.

Lehdon yleisilme on varjoisa ja rehevä. Puusto- ja pensasrakenteeltaan suppa on varsin edustava, lahopuuta on melko paljon, ja niissä on runsaasti linnunkoloja. Puulajistossa koivut, harmaaleppä, tuomi, vaahtera ja haapa ovat hallitsevia, lisäksi on mäntyjä ja joitakin nuoria kuusia.

Pensaskerroksen alkuperäisiin valtalajeihin kuuluvat runsas tuomi, puiden vesat, vadelma, punaherukka ja koiranheisi. Kenttä- ja pohjakerroksen osittainen aukkoisuus etenkin supan pohjalla voi johtua varjoisuudesta ja kevään vesiviipymäaloista. Supan pohjalla valtalajeja ovat metsäalvejuuri ja käenkaali, tyyppilajia hiirenporrasta on myös jonkin verran. Ylempänä on vuohenputkivaltaista kasvillisuutta, mikä ilmentää kulttuurivaikutusta. Supan lehtojen edustavuutta luontotyyppinä heikentävät hyvin vahvat jättipalsamin, viitapihlaja-angervon, pensaskanukan, etelänruttojuuren ja

valkokarhunköynnöksen kasvustot, jotka ovat syrjäyttäneet alkuperäistä lehtokasvillisuutta. Kotitalouksissa syntyneiden jätteiden kaato on myös pilannut lehtoa.

4.5.3 Huomionarvoiset putkilokasvit

Muikkupajanpuistossa esiintyvän alueellisesti uhanalaisen (RT) siperiansinivalvatin kasvupaikka kartoitettiin osana selvityksen kasvillisuusosuutta. Tulokset on esitetty erikseen tässä raportissa.

Paasikivenpuiston edustavan lehtomaisen kankaan länsipäässä kasvaa joitakin yksittäisiä metsälehmäksiä, ja Paasikivenpuiston suppalehdossa on muutaman yksilön väljä keskittymä. Kaikki metsälehmukset ovat osittain pensasmaisia vesoja. Vuorijalavasta tehtiin kaksi havaintoa, yksi riukumainen nuori yksilö suppalehdossa ja Paasikivenpuiston kaakkoispäässä rannan lähellä mökin nurkalla ilmeisesti juurivesoista noussut pensasmäinen kasvusto. Jalavat lienevät peräisin piha- tai puistoistutuksista. Luonnonvarainen vuorijalava on uhanalaisuudeltaan vaarantunut ja laji on rauhoitettu.

Valkolehdokki vaikuttaa olevan hyvin niukka selvitysalueella; vain yksi löytyi Muikkupajanpuiston eteläpään lehdon ja lehtomaisen kankaan rajalta. Lisäksi vieraslajikartoituksessa havaittiin yksi kukkiva kasvi Koskensaarentien ja rannan välissä lähellä Penikkasiltaa. Valkolehdokki on rauhoitettu.

Selvitysalueella ei ole perinnebiotoopeiksi luokiteltavia alueita, mutta alueella on joitain tällä luontotyypillä huomionarvoisiksi määriteltyjä kasveja. Kuivahkoilla ja kuivilla niittymäisillä aloilla viihtyvän ja pitkää asutushistoriaa ilmentävän tummatulikukan kasvupaikkoja on selvitysalueella useita. Näyttävää lajia on pidetty pihossa ja puistossa myös varta vasten koristekasvina. Lajin esiintymiä on Paasikivenpuiston pohjoispäässä ja puistoalueella sekä Koskensaarella.

Kuivien perinnebiotooppien ja tienpientareiden ketokaunokin ydinaluetta on Häme. Selvitysalueella laji löytyi Paasikivenpuiston puistoalueen pohjoisreunasta. Koskensaarentien varressa lajia kasvaa niukkana parissa paikassa. Samantyyppisiä tai vähän tuoreempia niittyjä suosiva ketoruusuoroho kasvaa niukkana Penikkasaaren lentopallokentän niittyreunuksella. Samalla aukion kaakkoisreunassa on

hiukan metsänätkelmää, samoin saareen tuovan penkereen reunassa.

Varsinaisesti huomionarvoisten lajien ryhmään kuulumaton, mutta Suomessa melko harvinainen oranssivoikeltano on asettunut Penikkasaaren pengersillan laiteille muutamien neliöiden alalla. Koristeellisen pikkukasvin alkuperä on maassamme epävarma, lajin esiintymät saattavat ainakin osittain olla levinneet puutarhojen koristekasvi-istutuksista.

4.6 Haitalliset vieraslajit

Selvitysalueelta löytyi useita putkilokasvien vieraslajeja, joista moni esiintyy alueella yleisenä, jopa peittävinä ja ympäristön muille kasveille haitallisina kasvustoina. Alueella on kolme selvää keskittymää, joissa esiintyy suppeahkolla alalla useita lajeja. Keskittymät sijaitsevat Paasikivenpuiston pohjoispään suppalehdossa, Muikkuojanpuiston ojan ympäristössä ja Koskensaaren rajauksen keskiosassa. Selvitysalueen merkittävimpien vieraslajien esiintymät on esitetty liitteissä 6–8. Isosorsimokasvustoista on erikseen kuva liitteessä 9.

EU:n vieraslajiluetteloon kuuluvista lajeista alueella tavataan yleisesti jättipalsamia. Kansallisen vieraslajiluettelon putkilokasveista selvitysalueella esiintyy komealupiinia. Lisäksi löytyi useita Suomessa vieraslajeina luonnonympäristöihin levinneitä putkilokasveja.

Työssä on listattu myös selvitysalueelta löytyneitä puutarhakarkulaisia, joista mukaan on otettu selvästi luonnonympäristöön levinneet lajit. Hoidetuissa puisto- tai pihaympäristössä kasvavat puutarhakasvit on jätetty listasta pois.

Kuva 3. Jättipalsamikasvustoa Paasikivenpuiston pohjoispään suppalehdossa.

Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) (EU:ssa haitalliseksi säädetty vieraslaji). Jättipalsami kasvaa useina vaihtelevina esiintyminä selvitysalueella. Selvitysalueen merkittävimmät esiintymät ovat Muikkuapajanpuiston ojan varren sillan ja vanhan polkulinjan ympäristössä, Paasikivenpuiston pohjoispään suppalehdossa ja Koskensaareissa vanhojen, pääosaksi purettujen rakennusten lähiympäristössä. Pääkeskittymissä kasvustot ovat laajalti kokonaan jättipalsamin valtaamia, mutta niissä on usein myös aloja, joissa palsamia kasvaa muiden runsaampien lajien seassa. Näille paikoille jättipalsami saattaa olla levinnyt vasta viime vuosina.

Jättipalsamia kasvaa myös selvitysalueen ulkopuolella. Ainakin Muikkuuojankadun varressa on vahvaa kasvustoa lähellä Muikkuapajanpuiston keskiosan ojan varren esiintymäaluetta.

Komealupiini (*Lupinus polyphyllus*) (kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji). Monin paikoin laajalle levinnyt ja luonnonkasvien kannalta haitallinen lupiini on selvitysalueella vähälukuinen ja esiintymät ovat pienialaisia. Lupiinin kasvustojen yksilömäärät ovat myös melko pieniä, eikä se ole (vielä) muodostanut tuuheita yhden lajin vallitsevia alueita.

Laajimmat esiintymät sijaitsevat Penikkasaassa tien varressa lähellä mantereen puoleista pengertä ja Koskensaaren keskiosassa jättipalsamiesiintymien laiteilla. Lisäksi muutama yksittäinen verso löytyi Penikkasaaren esiintymän kohdalla mantereen rannassa.

Valkokarhunköynnös (*Convolvulus sepium*). Lajilla on erittäin peittäviä, mutta melko suppeita kasvustoja kulttuurivaikutteisimmilla paikoilla. Lajia kasvaa merkittävästi kolmen vieraslajikeskittymän alueen lisäksi Paasikivenpuiston rannan lähellä koulun luoteispuolella ja Muikkuapajanpuiston pohjoisosassa pienen venerannan lähellä sekä Koskensaaren rajauksen pohjoispäässä lähellä siltaa.

Muikkuapajanpuiston eteläisin kasvusto on melko lähellä siperiansinivalvatin esiintymää, jonne sitä ei saisi päästää leviämään.

Etelänruttojuuri (*Petasites hybridus*). Lajilla on laajahkot kasvustot Muikkuapajanpuistossa Tamppilahdenkadun eteläpään ja Muikkuojankadun kulmauksen tuntumassa ja Paasikivenpuiston suppalehdossa, lisäksi pienehkö esiintymä Muikkuapajanpuiston pohjoispäässä selvitysalueen rajalla. Suurin osa kasvustoista on peittäviä. Niissä viihtyy erittäin paljon lehtokotiloita.

Pensaskanukka (*Cornus alba* -ryhmä). Selvitysalueen havainnot keskittyvät Paasikivenpuiston pohjoispään suppalehtoon, jossa on kaksi peittävää ja kookaskasvuista pensaikkoalaa. Pensaskanukka on erotettu nykyisin kahdeksi lajiksi idänkanukka *Cornus alba* ja lännenkanukka *Cornus sericea* (Väre ym. 2021), joista on ainakin kymmenkunta koristekasveina viljeltyä muunnosta.

Kuva 4. Muikkuapajanpuiston etelänruttojuurikasvustoa. Ruttojuuren lehdet maistuvat lehtokotiloille.

Viitapihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*). Paasikivenpuiston suppalehdossa on laajahko peittävä kasvusto, jonka alla ei kasva juuri muita kasvilajeja.

Isosorsimo (*Glyceria maxima*). Alun perin rehu- ja koristekasviksi maahamme tuotu isosorsimo on levinnyt voimakkaasti eteläisen Suomen vesistöissä viime vuosina. Selvitysalueen rannoilla sitä kasvaa yleisesti. Laajimman alan se on vallannut Muikkuoanpuiston ojan suulla, missä erittäin tiheä kasvusto on syrjäyttänyt lähes kokonaan muut rantakasvit. Suurin osa isosorsimoista kasvaa kapeina rantaviivaan keskittyvinä kasvustoina, jotka vaihtelevat harvoista muiden rantakasvien joukossa kasvavista yksilöistä melko tiheisiin, mutta pienialaisiin kohtiin, joissa sorsimo on valtalajina. Rantaviivan tuntumassa on myös muutama 1-3 metrin levyinen melko tiheäkasvuinen sorsimojakso, mutta ne ovat pituudeltaan lyhyitä, korkeintaan 10-15 m.

Rantaviivan lisäksi isosorsimoa löytyi sisempää rannan kosteista painanteista, luhtavyöhykkeiltä, ja pieniä muutaman yksilön ryhmiä kasvoi myös avovedessä (enimmillään jopa 10 m rannasta). Isosorsimon kartoitus tehtiin pääosaksi veneestä, jolloin tiheiden ruovikoiden kohdalla rantaviivan lähellä olevia yksilöitä jää havaitsematta. Isosorsimo saattaa monilla rannoilla olla vasta leviämisvaiheessa, mikä voi muuttaa nykyistä laajempien alueiden rantakasvillisuutta tulevina vuosina.

Isosorsimon esiintyminen selvitysalueella on esitetty liitteessä 9.

Kuva 5. Isosorsimo on vallannut ojansuun rantaluhdan Muikkujanpuistossa.

Muita vieraslajeja

Seuraavassa luetteloon on koottu kartoituksissa löydetyt muut vieraslajit, jotka ovat viljelyjäänteitä, puutarhajätteen mukana tai muuten luontoon levinneitä putkilokasveja. Lajien esiintymät ovat yleensä pieniä,

eikä niitä voi pitää ainakaan tällä hetkellä selvitysalueella kovin haitallisina.

Terttuselja (*Sambucus racemosa*). Lajia esiintyy selvitysalueella yksittäin tai muutaman yksilön ryhminä rehevillä kasvupaikoilla. Paasikivenpuiston suppalehdossa on vajaat kymmenkunta pensasta ja Koskensaaren rajauksessa vanhoilla rakennuspaikoilla muutamia. Terttuselja on luontoomme vakiintunut vieraslaji, jota ei pidetä erityisen haitallisena, mutta joskus hakkuuaukoille kasvaa tiheitä pensastoja, jotka estävät puiden taimien kasvua.

Paimenmatara (*Galium album*). Heinäsiementen mukana aikanaan Suomeen tuotu paimenmatara on täysin vakiintunut monenlaisiin ympäristöihin erilaisista niityistä metsänlaiteisiin ja pientareille. Lajin haitallisuus perustuu risteytymiseen keltamataran kanssa, minkä seurauksena puhtaat keltamataraesintymät ovat lähes kadonneet Manner-Suomesta. Selvitysalueella paimenmataroita kasvaa jonkin verran teiden ja polkujen varsilla, Penikkasaaren lentopallokenttää ympäröivältä niityltä sitä löytyy helposti. (Päijät-Hämeessä harvinaista keltamataraa ei selvitysalueella esiinny, risteymämuotoa piennarmataraa saattaa olla.)

Kiiltotuhkapensas (*Cotoneaster lucidus*). Laji kasvaa Koskensaarentien länsireunassa alueen pohjoisosassa kahdella paikalla ja entisen vanhainkodin koillispuolella rinteessä on neljä kookasta pensasta.

Punalehtiruusu (*Rosa glauca*). Yksi pensas löytyi Koskensaareissa entisen vanhainkodin tilanhoitajan mökin pohjoispuolella, kallioalueen länsirinteessä. Lisäksi yksi mahdollisesti istutettu pensas kasvaa Muikkuapajanpuistossa omakotitalon piha-alueen jatkeena hoidetun alan reunassa. Laji voi joskus levitä yksittäisiä yksilöitä laajemmiksi pensaikoiksi.

Rusopajuangervo (*Spiraea x billardierei*). Muutama pensas kasvaa Koskensaareissa entisen vanhainkodin eteläpuolella, tien länsilaidassa olevan puretun rakennuksen alueen vallanneessa tiheässä ruohokasvillisuudessa. Seuralaislajeina on mm. jättipalsamia ja vähän lupiinia.

Mökinpajuangervo (*Spiraea x rosalba*). Tien varressa Koskensaaren sillan lähellä sekä Koskensaaren että Penikkasaaren puolella on melko

pienialaiset pensaikot.

Isotöyhtöangervo (*Aruncus dioicus*). Paasikivenpuiston kaakkoispäässä rannan läheisen mökin koulun puolella on muutama pensas.

Pimpinellaruusu (*Rosa spinosissima*) (juhannusruusu). Koskensaarella kasvaa rehevä pensas puretun rakennuksen paikalla Koskensaarentien koillispuolella.

Ruusulaji Rosa sp. Samassa paikassa kuin edellinen ruusu löytyi myös määrittämätön koristeruusu.

Vuorikaunokki (*Centaurea montana*). Muutamia kymmeniä yksilöitä Penikkasaaren luoteisosan harvennetussa metsikössä reilun parin aarin alalla.

Varjolilja (*Lilium martagon*). Muikkuapajanpuiston pohjoisosassa lähellä venerantaa tiheän ruohokasvillisuuden seassa on pieni kasvusto.

Tarha-alpi (*Lysimachia punctata*). Laji on levinnyt puutarhoista kolmeen paikkaan Muikkuapajanpuistossa.

Suikeroalpi (*Lysimachia nummularia*). Suikeroalpia kasvaa kahtena pienehkönä kasvustona Muikkuapajanpuiston eteläpään niityllä ja lehdossa lähellä selvitysalueen etelärajaa.

Harmaamalvikki (*Lavatera thuringiaca*). Koskensaaren entisen vanhainkodin eteläpuolella on viljelyjäänteinä näyttävä, joskin pieni kasvusto jättipalsamin ja muiden ruohojen keskellä.

Kirjokuunlilja (*Hosta undulata*). Muikkuapajanpuiston keskiosassa melko lähellä rantaa on puutarhajätteen mukana paikalle tullut pienehkö kasvusto.

Kevätkaihonkukka (*Omphalodes verna*). Laji kasvaa muutaman neliön alalla Muikkuapajanpuistossa lähellä pientä rantakalliota.

Kevätvuohenjuuri (*Doronicum orientale*). Satunnainen yksilö selvitysalueen eteläpäässä lehtomaisella kankaalla.

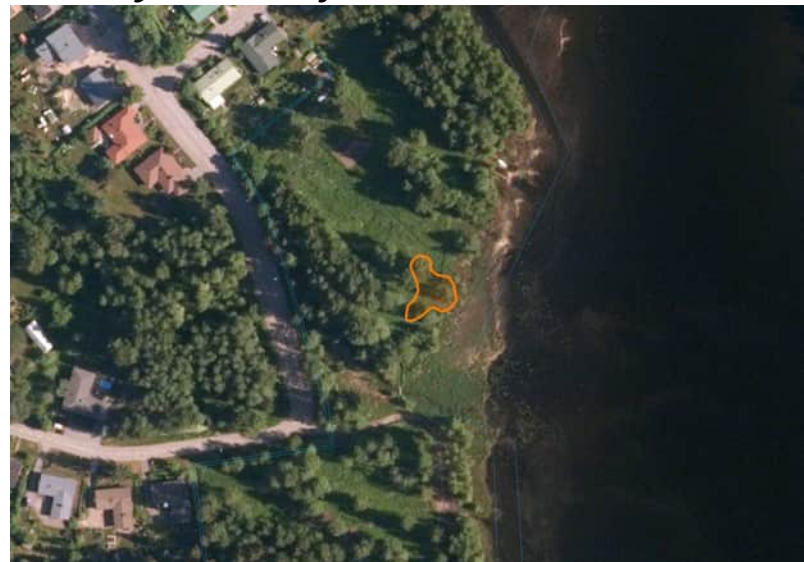
Ukonkello (*Campanula latifolia*). Satunnainen yksilö Penikkasaassa Koskensaarentien varressa.

4.7 Siperiansinivalvatti

Siperiansinivalvatit löytyivät läheltä lahden rantaa Muikkuapajanpuiston puistosuunnitelman rantapolkuvaihtoehdon kohdalla (Kuva 6). Pääosa esiintymästä sijaitsi välittömästi polkulinjan pohjoispuolella, muutama yksilö löytyi myös eteläpuolelta. Kaikkiaan esiintymässä oli noin 40 kukkivaa yksilöä ja ainakin saman verran kukkimattomia yksilöitä.

Esiintymäpaikkaa luonnehtii korkeakasvuisuus, jossa valtalajeina on sekaisin kostean ja tuoreen niityn ruohoja ja heiniä. Tyypillisimpiä lajeja ovat mesiangervo, ranta-alpi, metsäapila ja nurmipuntarpää sekä vuohenputki. Esiintymän alueella on myös pajupensaikkoo. Hyvin lähellä siperiansinivalvatteja länsipuolella kasvaa jättipalsamia ja valkokarhunköynnöstä, jotka esiintymän alueelle levitessään voivat tukahduttaa valvatteja ja muuta kasvillisuutta.

Kuva 6. Siperiansinivalvatin esiintymän rajaus Heinolan Muikkuapajanpuistossa.

Kuva 7. Siperiansinivalvatti Muikkuapajanpuistossa 5.7.2021.

5 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI, JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

5.1 Liito-orava

Vaikka lajia ei keväällä 2021 löytynytäkään alueelta, on suositeltavaa huomioida laji säästämällä alueella olevat kolopuut sekä isot haavat, kuuset, raidat ja lepät. Laajemmassa mittakaavassa ja suunnittelussa on suositeltavaa huomioida lajin potentiaaliset puustoiset yhteydet alueelle.

5.2 Viitasammakko

Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee hävittämis- ja heikentämiskiello. Kutupaikkojen ja kesäajan levähdyspaikkojen lisäksi viitasammakon talvehtimispaikat tulisi jättää maankäytön suunnittelussa toimenpiteiden ulkopuolelle. Vähäinen tieto lajin ekologiasta vaikeuttaa

kuitenkin niiden löytämistä ja suojelua. Viitasammakon oletetaan Suomessa talvehtivan vedessä (Jokinen 2012). Ruotsalaisten tutkimusten mukaan tyypillisimpiä paikkoja ovat hitaasti virtaavat purot ja joet.

Viitasammakon vuodenvieron elinpaikkojen ja siirtymäreittien pääosa voi sijoittua jopa kilometrin säteelle lisääntymispaikasta (Kovar ym. 2009). Tehokkaassa viitasammakon suojelussa tulisi ympäristöön vaikuttavien toimien vaikutusta tarkastella koko sillä alueella, jolla tärkeät elinpaikat potentiaalisesti sijaitsevat. Viitasammakon kutu- ja muita esiintymispaikkoja saattavat hävittää tai heikentää rantarakentaminen, vesi- ja ranta-alueiden ruoppaukset ja vesikasvien niitto. Esiintymään voivat vaikuttaa välillisesti myös erilaiset maataloustoimet, vesistökuormitus, kasvinsuojeluaineet, ojitukset sekä ojien kunnostukset.

Hyvin suunniteltu elinympäristökunnostus voi toisaalta parantaa viitasammakon elinoloja, jos se monipuolistaa rantaluhtien rantarakennetta lisäämällä matalia allikoita ja pohjukoita. Viitasammakon elinympäristön kunnostus voisi toimia kompensationsa, jos esimerkiksi virkistyskäyttöä varten tehtävät toimenpiteet uhkaavat heikentää lisääntymispaikkaa tai niiden vaikutus lajiin on epäselvä. Elinympäristön kunnostustoimet tulisi jaksottaa usealle vuodelle ja niiden vaikutusta viitasammakkoon (ja muuhun eliöstöön) tulisi seurata, koska kokemuksia asiasta on vähän.

Lähtökohtaisesti viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikoilla ei tulisi suorittaa elinympäristöä radikaalisti muuttavia toimia kuten rakentamista, ruoppaamista tai vesikasvien niittoa tai maa-ainesten ja niittojätteen läjitystä.

Pienimuotoisesti voidaan kuitenkin, tarkasti suunnitellen ja työt ajoittaen sekä jaksottaen useammalle kaudelle, todennäköisesti myös ruopata ja niittää vesikasveja, lisääntymispaikan heikentymättä merkittävästi, ja jopa parantaa oloja viitasammakoille.

Aiheesta tarvittaisiin myös lisää tutkimustietoa. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että mahdolliset toimet vesistön puolella tulisi suorittaa lisääntymiskauden (huhti–heinäkuu) ulkopuolella, silloin kun sammakot todennäköisimmin ovat maalla (elo–syyskuu). Talvella tulee kuitenkin varmistua siitä, ettei alueella ole lajin talvehtimispaikkaa. Nykytietojen valossa talvi-inventointi on haastavaa, mutta mikäli horrostamiskaudella esimerkiksi ruoppauksen yhteydessä havaitaan

sammakkoja, on urakoitsijat ohjeistettava keskeyttämään työt, jotta esiintymä voidaan tutkia.

Lajia hyödyttävät todennäköisesti toimet, jotka poistavat kutupaikkoja varjostavia puita (puiden kaataminen tai kaulaaminen). Varjostavaa ja kosteampaa pienilmastoa ylläpitäviä puita ja pensaita ei tulisi kuitenkaan poistaa lajin levähdysalueilta missä ne antavat suojaa viitasammakoille. Myös esimerkiksi monotonisiin järviruokokasvustoihin, joissa ei ole valmiina lajin kutupaikkoja tai -keskittymiä, voidaan kaivaa viitasammakoiden vaatimukset huomioivia allikoita, jotka muokkaavat kasvustoa aukkoisemmaksi. Lajille voi myös pyrkiä tekemään, kompensationsa tai varmistuksena testaamattomille kunnostustoimille, uusia tekolammikoita tai lahdekkeita, jotka vastaavat mahdollisimman hyvin ulkomailta toteutettuja alueita ja/tai ovat ominaisuuksiltaan mahdollisimman samankaltaisia läheisimpien elinvoimaisten viitasammakoiden lisääntymisalueiden kanssa.

5.3 Pesimälinnusto

Muikkuapajanpuistoon on suunniteltu Paasikivenpuiston polun jatkeeksi reittiä, joka kulkisi Penikkasaaren kautta Muikkuapajanpuiston eteläosaan ja yhdistyisi Vuolenkoskelle asti ulottuvaan Juustopolkuun. Penikkasaaren eteläkärjen ja mantereen välille on aiottu rakentaa ponttonisilta. Vuoden 2021 linnustoselvityksen yhtenä tavoitteena oli hankkia tietoa uuden polkureitin luontovaikutusten arviointia varten.

Vesilinnuille mahdollinen kriittinen paikka on ponttonisilta Penikkasaaren ja mantereen välillä. Silta sulkisi ison osan vesilintujen ja niiden poikueiden vapaasta kulusta salmen kautta. Suunnitelmassa esitetty alikulun leveys vaikuttaa kovin kapealta (alle 5 m). Ainakin tiiviisti vesiympäristöön sitoutuneiden lajien (alueella pesivistä ainakin härkälintu, kuikka, mahdollisesti myös telkkä) poikueet kulkevat yksinomaan uimalla vesialueelta toiselle, joten kulkureitin este todennäköisesti haittaisi niitä. Veneiden alituspaikan tulisi olla leveämpi, mikä antaisi paremmat mahdollisuudet lintujen liikkumiseen sillan ali. Riittävän leveä vastaava alitusväylä tulisi tehdä myös mantereen puoleisen rannan lähelle. Koska linnut voivat myös aristella uimista siltojen alta, niiden turvallisuuden tunnetta voisi parantaa sillan riittävän harva laudoitus, jolloin alittajilla olisi näkyvyyttä myös ylöspäin.

Muikkuapajanpuiston uusi polkureitti katselutasanteineen tulee vilkastuttamaan ihmisten liikkumista alueella, mikä sinänsä lisää lintujen kokemaa häiriötä ainakin reitin lähituntumassa. Muikkuapajanpuiston alueella on rantapensaikkoja ja luhtaa vain kapeahkona vyöhykkeenä, jolloin vaikutus tämän elinympäristön lajeihin korostuu, kun linnuilla ei ole sopivaa vaihtoehtoista tilaa siirtyä muualle lähimaastoon. Muikkuapajanpuistossa esiintyy tavallisen lajiston lisäksi huomionarvoisista pensaikkolajeista silmälläpidettävät (NT) punavarpunen ja pensaskerttu lähellä puistosuunnitelmassa (piirustusnumero 101) sijoitettua katselutasannetta. Myös toinen vaarantuneen (VU) pajusirkun reviiereistä sijoittui lähellä tätä paikkaa rantaluhdalla. Mikäli näiden lajien esiintymistä ei haluta vaarantaa, olisi kauempana rantaa kulkeva pohjoinen vaihtoehto parempi ainakin tällä kohdalla. Katselutasanteen sijoittaminen kauemmas rannasta voisi myös ulkoilijoiden kannalta olla parempi, koska paikka on jonkin verran rantavaihtoehtoa korkeammalla, mikä parantaa näkymää järvelle. Tämä vaihtoehto jättäisi myös alueellisesti uhanalaisen siperiansinivalvatin esiintymän koskematta.

Maisemanhoitotyöt linnuston kannalta

Muikkuapajanpuiston uuden ulkoilureitin perustamiseen liittyvät maisemanhoitotyöt voivat myös vaikuttaa osaan lajistosta. Puiden harventaminen sekä pensaiden ja risukoiden raivaaminen ovat lintujen elinympäristön kannalta epäedullisia, koska voimakkaat hoitotoimet vähentävät kasvillisuuden tarjoamaa näkösuojaa sekä sopivia pesäpaikkoja ja ruokailuympäristöjä. Esimerkiksi Penikkasaaren puustoltaan tiheän lounaisen osan kasvillisuutta olisi suositeltavaa käsitellä korkeintaan varovasti, jotta sen luonne suojaisena rantametsänä säilyisi.

Suuri osa metsälinnuista suosii puuston kerroksellisuutta. Tasarakenteinen ja -ikäinen, puistomaiseksi harvennettu metsä on yleensä linnustoltaan yksipuolisempi. Muikkuapajanpuiston ja muun selvitysalueen puuston hoidossa luonnontilaisuutta suosiva hoitotapa on linnuston kannalta suositeltavampi. Muikkuapajanpuiston suunnitelluilla polkulinjooilla mantereen puolella joitakin kookkaimpia koivuja uhkaa kaataminen alueella, jossa suuria puita on muutenkin varsin vähän. Myös puuston monilajisuutta voisi suosia, esimerkiksi tikat koputtelevat mielellään kookkaita raitoja, jotka ovat erittäin tärkeitä myös perhosten ruokailupuina.

Paasikivenpuistossa puuston hoito on luonnontilaisimmilla alueilla ollut hyvin varovaista, mikä on säilyttänyt luontotyyppien laadun hyvänä ja turvannut linnuille suotuisan elinympäristön. Erityisen huomionarvoista on alueelle säästetty runsas lahoppuusto. Alue onkin hyvä tikkojen elinalue niin pesimä- kuin ruokailuympäristönä. Saman hoitolinjan jatkaminen alueella on suositeltavaa. Puun kaadot tulisi rajata vain liikkumisväylien lähellä oleviin selvässä kaatumisvaarassa oleviin yksilöihin, jotka on hyvä jättää maapuina lahoamaan.

5.4 Sudenkorennot

Alueelta ei löydetty tiukasti suojeltuja luontodirektiivin IV a) liitteen lajeja, joten niiden osalta ei ole tarpeen antaa erityisiä suosituksia. Yleisesti sudenkorentoja voidaan huomioida säästämällä rantakasvillisuutta ja pidättäytymällä ruoppauksista.

5.5 Luontotyypit

Muikkuapajanpuiston-Paasikivenpuiston maankäytön ja hoidon suunnittelussa tulisi huomionarvoisten luontotyyppien kohdalla ottaa korostetusti huomioon luontoarvojen turvaaminen. Luonnontilaisimmissa ja lakikohteiden luontotyypeissä erityisiä hoitotoimia ei yleensä tarvita lukuun ottamatta mahdollisia metsäpolkujen ja -reittien lähellä olevien huonokuntoisten puiden kaatoa maalahopuiksi.

Paasikivenpuiston pohjoispään suppalehdon edustavuutta ja luonnontilaisuutta rasittavat laajat vieraslajiesiintymät ja alueen aiempi käyttö kotitalouksien jätteiden kaatopaikkana. Suppalehdon mahdollista hoitoa varten olisi hyvä laatia suunnitelma, jossa toimenpiteiden vaikutuksia alueen luontoarvoihin (esim. linnuston kannalta) arvioidaan huolellisesti. Hoito tulisi ajoittaa pitkälle ajalle ja sen vaikutuksia tulisi myös seurata tarkasti.

Asema kansallisen kaupunkipuiston osana edellyttää myös muissa selvitysalueen luonnonympäristöissä luontoarvojen turvaamista ja edistämistä. Muikkuapajanpuiston metsiköt rannan ja omakotialueen välissä ovat monissa kohdissa kehittyneet ja kehittymässä monimuotoisiksi lehtipuuvalltaisiksi luontotyypeiksi. Puuston

rakenteellista monimuotoisuutta voisi varovaisin hoitotoimin edistää. läkkäiden puiden suosiminen on tärkeää, mikä ajan oloon lisää lahopuuston määrää.

Muikkuapajanpuiston rantakaistan paikoin pensaikkoisen reuna suojaa luhdan linnustoa uudesta polkureitistä aiheutuvalta häiriöltä, minkä vuoksi reunaa ei tulisi kovin paljon harventaa maisemien avaamiseksi. Eteläisen niityn kohdalla rantanäkymää sen sijaan voisi tien vieressä avata enemmänkin nuorta puustoa harventamalla. Myös tien varren niittykaistaa rannan puolella olisi mahdollista syyskesäisin niittää leveätköillä kaistalla rantaniittymäisen biotoopin ylläpitämiseksi. Autojen pysäköinti rannan tuntumassa olisi hyvä estää (tähän tuonee toteutuessaan ratkaisun puistosuunnitelman uusi pysäköintialue Tamppilanhdenkadun ja Muikkuapajankadun kulmauksessa).

Vanhoille pelloille syntyneiden niittyjen hoitoniitto voi ajan oloon monipuolistaa kasvi- ja hyönteislajistoa. Muikkuapajanpuiston eteläistä niittyä on niitettykin, niiton voisi aloittaa myös pohjoisemmalla niityllä. Esimerkiksi uuden polkureitin varressa mahdollisesti niitylle rakennettavan katselupaikan ympäristössä ja länsipuolella laajemminkin niittohito edistäisi luontoarvojen kehittymistä. Lajiston monipuolistumiselle olisi eduksi, jos niittojäte vietäisiin alueelta pois.

Penikkasaaren puistomaiseksi harvennetun tasarakenteisen pohjoisalueen vastapainoksi saaren eteläistä osaa voisi pitää tiheämpänä ja puustorakenteeltaan monipuolisempänä, mikä edistäisi lintujen viihtymistä alueella.

Luontoympäristöjen hoitotoimet tulisi aina ajoittaa eläinten lisääntymiskausien ulkopuolelle, lähinnä loppukesään sekä syys- ja talvikauteen.

5.6 Vieraslajit

Vieraslajien torjunta ja hävittäminen vaativat usein monivuotista ja kesäkauden aikana toistuvaa kasvustojen käsittelyä, ennen kuin tulosta on nähtävissä. Monipuolista vieraslajitietoa ja lajikohtaisia seikkaperäisiä torjuntaohjeita on koottu MMM:n ja tutkimuslaitosten ylläpitämälle sivustolle www.vieraslajit.fi.

Selvitysalueella on ensi sijassa suositeltavaa pyrkiä rajoittamaan ainakin leviämispotentiaaliltaan voimakkaiden jättipalsamin ja komealupiinin lisääntymistä. Alueella on niille edelleen todennäköisesti leviämistilaa ja nykyiset kasvustot voivat toimia keskuksina lajien levittäytymiselle myös laajemmalle ympäristöön. Myös ulkopuolelta voi kohdistua kaukaakin vieraslajien leviämispainetta selvitysalueelle.

Kiireellisintä jättipalsamin torjunta on Muikkuapajanpuistossa, johon suunnitellun uuden polkureitin varressa on runsas esiintymä. Nopeita toimia vaatii myös Muikkuapajanpuiston siperiansinivalvattipaikan turvaaminen jättipalsamilta. Samalla paikalla peittäviä mattomaisia kasvustoja muodostava valkokarhunköynnös voi levitessään olla sekin uhka valvatille. Myös selvitysalueen muiden karhunköynnösesiintymien laajenemista tulisi rajoittaa.

Penikkasaaren komealupiiniesiintymä olisi nykytilassaan vielä melko helppo hävittää. Kasvuston laajeneminen voitaisiin torjua estämällä siementen muodostuminen poistamalla kasvit ennen kukintaa.

Hyvin voimakkaasti rannoilla leviävän isosorsimon torjunta on erittäin vaikeaa ja kallista, jos laji on päässyt leviämään laajalti, kuten selvitysalueella on jo käynyt.

Erikoinen suppalehto Paasikivenpuiston pohjoispäässä on luontotyyppinä kärsinyt peittävästä vieraslajikasvustoista (ja aiemmasta kotitalous- ja puutarhajätteiden kaadosta alueelle). Alkuperäinen lehtolajisto on menettänyt elintilaa vieraslajien peittävyden ja ehkä myös maaperän eliöstöön kohdistuvien kemiallisten vaikutusten takia. Alueella esiintyvän viitapihlaja-angervon on esimerkiksi epäilty sinihappopitoisella lehtikarikkeellaan häiritsevän hajottajaeliöstön toimintaa. Suppalehtoa on suositeltavaa pitää silmällä ja estää vieraslajien leviäminen nykyistä laajemmalle. Luonnonhoitoa varten olisi hyvä laatia suunnitelma, joka ottaisi lehdon eri luontoarvot kokonaisvaltaisesti huomioon.

5.7 Siperiansinivalvatti

Polkuvaihtoehdoista pohjoinen, kauempana rannasta kulkeva linja on siperiansinivalvatin esiintymän kannalta turvallisempi, koska se kiertää kasvupaikan riittävän etäältä. Lähellä rantaa kulkeva vaihtoehtoinen linja peittäisi osittain esiintymän aluetta, ja polun rakentamisen aikana se voisi

kärsiä vielä polkua laajemmalla alueella.

Esiintymän alueella olevia pajupensaita olisi hyvä poistaa. Työ tulisi tehdä syksyllä, jolloin siperiansinivalvatin lenninhaivenellisistä pähkylöistä ainakin osa on ehtinyt irrota kasvusta.

Esiintymän lähellä kasvavien jättipalsamin ja valkokarhunköynnösten kasvustojen torjuminen on suositeltavaa niin yleisen vieraslajitorjunnan kuin siperiansinivalvatinkin kannalta.

LÄHTEET

Hotanen, J-P., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A. & Tonteri, T. 2013: Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäkustannus. 192 s.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2 – luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5 | 2018. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö.

Koskimies, P. & Väisänen, R. A., 1988: Linnuston seurannan havainnointiohjeet, Helsingin yliopiston eläinmuseo. 2. painos 1988.

Laaksonen, T., Lehikoinen, A., Pöysä, H., Sirkiä, P. & Ikonen, K. Sisävesien lintujen kannanvaihtelut 1980-2018. Linnut, vuosikirja 2018. Birdlife Suomi ry.

Laitinen, S. & Torri, K., 2019. Jyrängön eteläpuolisen alueen luontoselvitys. Sähköinen dokumentti.

Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama J. 2019. Linnut. Julk.: Hyvärinen E., Juslén A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 263–312.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Ruotsalainen, P. & Paasivaara, S. 2006. Heinolan kansallinen kaupunkipuisto. Luontokartoitus 2006. Heinolan kaupunki & Hämeen ympäristökeskus. Sähköinen julkaisu.

Vauhkonen, M. (2003). Päijät-Hämeen uhanalaiset ja silmälläpidettävät putkilokasvit. Esiintymät ja niiden suojele. Hämeen ympäristökeskus.

Väisänen, R. A., Lehikoinen, A. & Sirkiä, P. 2017. Suomen pesivän maalinnuston kannanvaihtelut 1975-2017. Linnut, vuosikirja 2017. Birdlife Suomi ry.

Väre, H., Saarinen, J., Kurtto, A. ja Hämet-Ahti, L. (2021). Suomen puu- ja pensaskasvio.

Maaperäkartta 1:20000

Vanhat kartat.fi

LIITTEET

Liite 1. Lintukartoituksen huomionarvoisten lajien havainnot

Liite 2. Taulukko 1. ja 2. lintulajien parimäärät Muikkuapajanlahdella ja Paasikivenpuistossa

Liite 3. Luontotyyppikuviot

Liitteet 4 a, b, c. Muikkuapajanpuiston luontotyyppien kuvaukset

Liitteet 5 a,b. Paasikivenpuiston luontotyyppien kuvaukset

Liite 6. Selvitysalueen pohjoispään merkittävimmät vieraslajiesiintymät

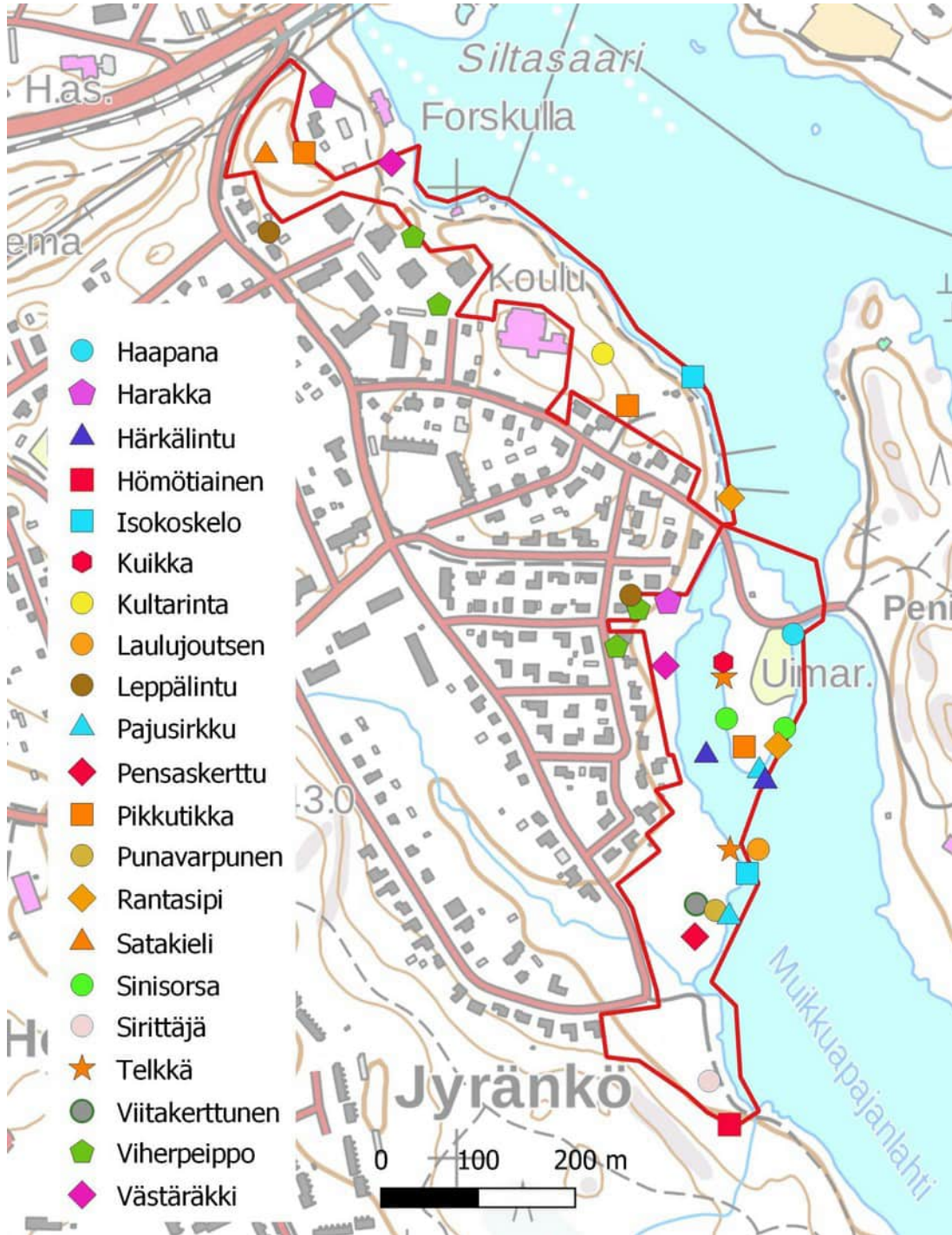
Liite 7. Selvitysalueen keskiosan merkittävimmät vieraslajiesiintymät

Liite 8. Selvitysalueen eteläosan merkittävimmät vieraslajiesiintymät.

Liite 9. Isosorsimon esiintymät selvitysalueella (ks. myös liite 6)

Liite 10. Sähköinen paikkatietoaineisto

Liite 1. Lintukartoituksen huomionarvoisten ja harvalukuisten lajien havainnot

Taulukko 1. Muikkuapajanpuisto

Huomionarvoiset lajit lihavoitu	Uhanalaisuus-luokitus	Llintudirekt. I liite	Suomen erityisvastuu	Parit/reviirit
Laulujoutsen	LC	x	x	*
Kanadanhanhi	LC			*
Haapana	VU		x	1
Sinisorsa	LC			2
Telkkä	LC		x	2
Isokoskelo	NT		x	0-1
Kuikka	LC	x		1
Härkälintu	NT			1-2
Rantasipi	LC		x	1
Lehtokurppa	LC			1
Kalalokki	LC			1
Sepelkyyhky	LC			1
Käki	LC			0-1
Käpytikka	LC			1-2
Pikkutikka	LC			0-1
Västaräkki	NT			0-1
Rautiainen	LC			1
Punarinta	LC			4-6
Leppälintu	LC		x	0-1
Mustarastas	LC			2
Räkättirastas	LC			5
Laulurastas	LC			1-2
Punakylkirastas	LC			2-3
Viitakerkkunen	LC			1
Hernekerttu	LC			0-1
Pensas kerttu	NT			1
Lehtokerttu	LC			2
Mustapäähä kerttu	LC			1
Sirittäjä	LC			1
Pajulintu	LC			4-5
Hippiäinen	LC			0-1
Harmaasiippo	LC			2
Kirjosieppo	LC			5-6
Sinitiainen	LC			3
Talitiainen	LC			5
Hömötiainen	EN			0-1
Harakka	NT			1
Varis	LC			1-2
Pikkuvarpunen	LC			0-1
Peippo	LC			5-6
Viherveikko	EN			1-2
Viherveikko	LC			1

Taulukot 1 ja 2. Muikkuapajanpuiston-Paasikivenpuiston pesimäaikainen linnusto 2021. Taulukoiden selitykset: Uhanalaisuusluokat LC Elinvoimainen laji, NT Silmälläpidettävä, VU Vaarantunut, EN Erittäin uhanalainen (VU ja EN varsinaisesti uhanalaisia)

– Lintudirekt. I liite = EU:n lintudirektiivin I liitteen laji

– Suomen erityisvastuu = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji

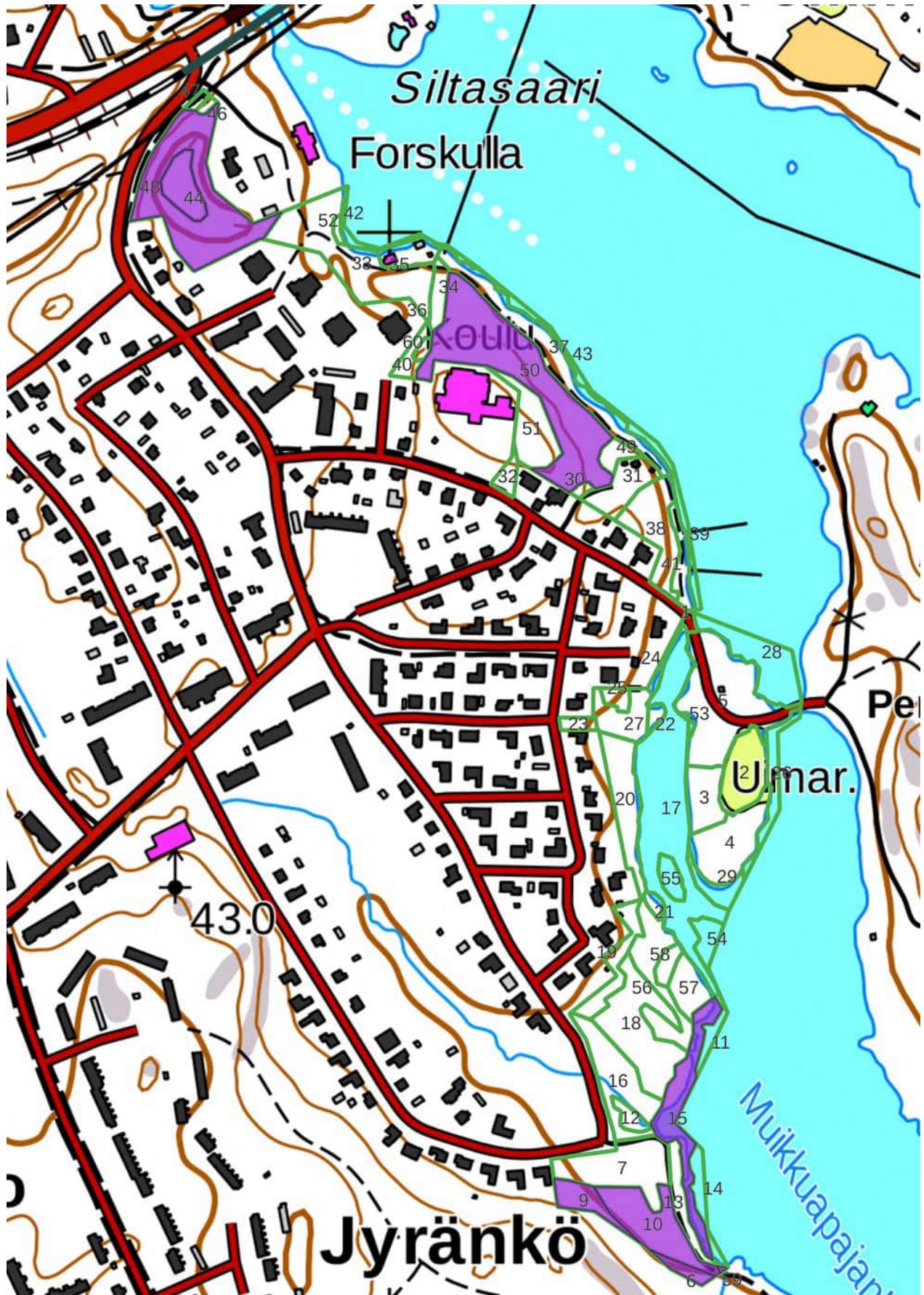
– Parit/reviirit: parimääräarvio, reviirimäärän minimi – maksimi

* = pesimäaikainen toistuva esiintyminen selvitysalueella, pesäpaikka muualla (laulujoutsen, kanadanhanhi)

Taulukko 2. Paasikivenpuisto

Huomionarvoiset lajit lihavoitu	Uhanalaisuus-luokitus	Llintudirekt. I liite	Suomen kv erityisvastuu	Parit/reviirit
Kanadanhanhi	LC			*
Sinisorsa	LC			1-3
Isokoskelo	NT		x	1
Rantasipi	LC		x	0-1
Kalalokki	LC			1
Sepelkyyhky	LC			1
Käpytikka	LC			3
Pikkutikka	LC			1-2
Västaräkki	NT			1-2
Rautiainen	LC			0-1
Punarinta	LC			4
Satakieli	LC			1
Leppälintu	LC		x	0-1
Mustarastas	LC			2
Räkättirastas	LC			6
Laulurastas	LC			1
Punakylkirastas	LC			2
Kultarinta	LC			1
Hernekerttu	LC			1
Lehtokerttu	LC			2
Mustapäähä kerttu	LC			1
Pajulintu	LC			4
Harmaasiippo	LC			1
Kirjosieppo	LC			5
Sinitiainen	LC			4
Talitiainen	LC			4
Harakka	NT			0-1
Varis	LC			1
Pikkuvarpunen	LC			0-1
Peippo	LC			6
Viherveikko	EN			0-2
Viherveikko	LC			0-1

Liite 3. Luontotyytit. Huomionarvoiset luontotyytit on korostettu violetilla.

Liite 4 a.

**Luontotyypit
(Luontotyyppi ja/tai kuvaus, kuvion tyypillisiä putkilokasveja)**

Muikkuapajanpuiston alue a

- 1** Penikkasaaren siltapenger, hiekkapintaa, piennarkasvillisuutta. Kuivan-kuivahkon niityn lajeja, oranssivoikeltano, huopavoikeltano, punanata, nurmirölli, metsänätkelmä.
- 2** Uimaranta ja lentopallokenttä, hiekkaista pintaa. Avoimen alueen reunoilla tuoretta ja kuivahkoa niittyä. Heiniä nurmirölli, niittynurmikka, kylänurmikka, hietakastikka, koiranheinä. Kukkakasveja siankärsämö, valkoapila, niittyhumala, poimulehdet, heinätähtimö, nurmikaunokki, ketoruusuruoho, metsänätkelmä.
- 3** Puustoltaan tiheä kuvio, koivut, välikerros nuorehkoa kuusta, harmaaleppä, pihlaja, rannassa pajut, harmaaleppä. Kenttäkerros vastaa lähinnä käenkaali-oravanmarjatyypin (OMaT) kasvillisuutta, käenkaali, oravanmarja, kielo, vuohenputki. Pikkutalvikki yleinen. Pohjakerros aukkoinen, suikerosammalia, metsäliekosammal. Rannassa isosorsimoa.
- 4** Koivuvaltainen, lisäksi mänty, haapa, kuusi, pihlaja, harmaaleppä, rannassa pajut, tervaleppä. Kenttäkerroksessa lehtomaisen kankaan, osin tuoreen lehdon (ja tuoreen kankaan) piirteitä. Heinäinen, metsäkastikka, koiranheinä, nurmirölli, niittynurmikka, timotei. Käenkaali, oravanmarja, metsälalvejuuri, paimenmatara, ahomansikka, pikkutalvikki yleinen. Pohjakerroksessa metsäliekosammal, suikerosammalia. Rannassa isosorsimoa.
- 5** Koivuvaltainen, sekapuuna mäntyä, haapaa, nuorta kuusta, harmaaleppää, rannassa tervaleppiä. Pääosaksi harvennettu, tasarakenteinen. Pensaskerros niukahko, kehittyy myöhemmin puiden vesosta (mm. haapa, pihlaja, pajut, koivut). Kenttäkerroksessa lehtomaisen ja tuoreen kankaan lajistoa, kangasmaitikka, mustikka, vuohenputki, kielo, sananjalka, pikku-, iso- ja nuokkutalvikki, kevätpiippo, hiirenporras. Heinäinen, mm. metsäkastikka, niittynurmikka, nurmirölli. Kuviolla parin aarin alalla vuorikaunokkia. Rantaviivassa isosorsimoa.
- 6** Ks. luontotyypit teksti.
- 7** Vanha pelto, niitetty. Tuore niitty, osittain kostea niitty etenkin ojien lähellä. Vuohenputki, mesiangervo, koiranputki, nurmitädyke, harakankello, niittyhumala, valkoapila, nurmilauha, nurmirölli, juolavehnä, suo-orvokki, ojakellukka, ranta-alpi, korpikaisla.
- 9** Ks. luontotyypit teksti.
- 10** Ks. luontotyypit teksti.
- 11** Vesialue. Isoulpukka, vesitatar, järviruoko.
- 12** Ruokoluhta. Ojan levennykseen syntynyt liettymä (todennäköisesti aikoinaan kaivettu). Järviruoko valtalaji, seassa harvassa kasvava isosorsimo.

Liite 4 b.

Muikkuapajanpuiston alue b

13 Vaihettuma, osittain tulvavaikutteinen. Pieniä lehto- ja ruohokorpimaisia aloja, puusto nuorta-nuorehkoa, koivut, kuusi, harmaaleppä. Kenttäkerros metsäkorte, käenkaali, kurjenjalka, kielo. Rahkasammallaikkuja.

14 Vesialue, kelluslehtisiä, vesitatar, isoulpukka.

15 Ks. luontotyypit teksti

16 Ainakin osaksi metsittyä peltoa. Koivut pääpuulajeina, jonkin verran nuorehkoja mäntyjä ja kuusia, myös mm. harmaaleppää etenkin ojan varressa. Kasvillisuudeltaan vaihteleva. Pensaskerroksessa puuntaimia (myös vaahtera, tammi), pajut, korpipaatsama, vadelma. Kenttäkerroksessa vuohenputki, metsäkorte, metsäapila, ojakärsämö, maitohorsma, ranta-alpi, pujo. Paikoin heinäisyyttä, metsäkastikka, korpikastikka, timotei, nurmilauha, koiranheinä. Vieraslajeja jättipalsami, valkokarhunköynnös, etelänruttojuuri (ks. vieraslajit).

17 Vesialue. Isoulpukka, vesitatar, uistinviita, rannoilla isosorsimo.

18 Vanha pelto, tuore niitty, rannan lähellä kostea ruohoniitty. Jonkin verran pajuttunut. Selvinä valtalajeina maitohorsma, mesiangervo, vuohenputki, metsäkorte, ranta-alpi yleinen. Heinäisyyttä, korpikastikka, nurmipuntarpää, koiranheinä, nurmilauha. Lähellä rantaa on siperiansinivalvatin esiintymä (ks. erillinen siperiansinivalvatti-luku). Etelärajan tuntumassa jättipalsamikasvustoa.

19 Pihan jatkeena vaihtelevasti hoidettuja puutarhatyyppejä aloja. Osassa ajettua nurmikkoa. Pensaita, osin villiintyneempää.

20 Rantaan asti hoidettua, puustoltaan vaihtelevaa pihapuutarhojen jatketta. Pääosa nurmikkoa. Rantaviivassa kapea kaista kostean niityn kasveja ja rantakasveja. Pullosara, viiltosara, rantayrtti, myrkkyykeiso, ranta-alpi, korpi- ja viitakastikka, vuohenputki, nurmilauha.

21 Lehtomainen kangas (OMT). Puusto mänty, raita, pihlaja, rannassa asuinaluekuvion rajalla mm. kookas tervaleppä. Pensaat pihlaja, kataja, korpipaatsama, vaahtera. Kenttäkerroksessa käenkaali, sananjalka, kielo, mustikka, puolukka.

22 Tuore kangas (MT). Puusto varttunutta, mänty ja koivut. Kenttäkerroksessa metsälauha, kangasmaitikka.

23 Kostea niitty, notkelma tonttien välissä. Mesiangervo, korpi- ja viitakastikka.

24 Tuoretta niittyä, kostea niittyä (kapea rantakaista). Vuohenputki, nokkonen, rantakasveja mm. viiltosara, isosorsimo. Etelänruttojuurikasvusto ulottuu kuviolle.

25 Osittain lyhyeksi ajettu nurmikko. Omenapuu.

27 Puusto varttunutta koivut, mänty (ylärinteessä joitakin kookkaita) pensaskerroksessa tuomi, vaahtera, pajut, punaherukka, kenttäkerros rehevä, vuohenputki valtalajina laajalti, kortteita (lehto-, pelto-, metsäkorte), sananjalka, kangasmaitikka. Laajahko valkokarhunköynnöskasvusto rinteiden alaosassa. Rannassa vähän mm. järviruokoa ja isosorsimoa.

Liite 4 c.

Muikkuapajanpuiston alue c

- 29** Ruokoluhta, edustavuus ei merkittävä, luontodirektiivin luontotyyppi, metsälaki. Järviruoko valtalaji, rantakasveja niukasti.
- 53** Kosteaa niitty, tulvavaikutteinen. Mesiangervo, korpikaisla, ranta-alpi, vuohenputki, korpi- ja viitakastikka, ojakellukka.
- 54** Ruovikko. Järviruoko, isoulpukka.
- 55** Ruovikko. Järviruoko, isoulpukka.
- 56** Ainakin osaksi metsittyntä peltoa. Kuviolla asukkaiden raivaamia ja ylläpitämiä leveitä polkuja. Pohjoispään rannassa pieni kallioketokaista matalan rantakalliojyrkänteen päällä. Paikalla asukkaiden uimapaikka. Koivut pääpuulajeina, jotkin melko kookkaita, varsinkin pohjoispäässä maisemallisesti komeita koivuja ja joitakin mäntyjä, osa erikseen rajatulla kuviolla 19. Pensaskerroksessa harmaaleppävesat, kiiltopaju, pihlaja. Kenttäkerros melko vaihteleva, puuston ja pensaiden tiheyden vuoksi paikoin aukkoinen. Sananjalka, vuohenputki, viitakastikka.
- 57** Lehtomainen kuvio. Käenkaali-oravanmarjatyypin viittaavaa kasvillisuutta pääosaksi. Käenkaali, oravanmarja, metsäalvejuuri, vuohenputki. Rantaviivassa niukasti rantakasvillisuutta.
- 58** Lehto-lehtomainen kuvio. Sekatyyppinen, varsin rehevä paikoin, vuohenputki, sananjalka. Rantaviivassa niukasti rantakasvillisuutta.
- 59** Ks. luontotyypit teksti

LIITE 5 a.

Luontotyypit (Luontotyyppi ja/tai kuvaus, kuvion tyypillisiä putkilokasveja)

Paasikivenpuiston alue a

- 30** Lehto-lehtomainen laikku. Vuohenputki, sinivuokko. Niitetty puiden alta.
- 31** Pääosa hoidettua piha-aluetta, nurmikko, pysäköintitila, puutarhaistutuksia. Reunoilla vähän metsäkasvillisuutta.
- 32** Tie reuna-alueineen. Sisääntulo koululle.
- 33** Puisto. Hoidettua nurmikkoa, pieni uimapaikka. Reunoilla ja rannassa vähän niitty- ja piennarkasveja, vuohenputki, koiranheinä, nurmirölli, pohjoisreunassa muutama ketokaunokki.
- 34** Tiheää sananjalkasvustoa, lisäksi vuohenputki, nokkonen, soreahiirenporras. Kuviolla laajahko valkokarhunköynnöskasvusto.
- 35** Mökin piha-alue. Osittain hoidettu. Rannassa valkokarhunköynnöskasvusto.
- 37** Lehtomainen kangas (OMT) ja vaihettumaa, piennarlajeja ja vähän rantakasvillisuutta. Puustossa haapa, koivut, vaahtera, lisäksi näiden taimia/vesoja. Ulkoilureitti, kunnostettu kesällä 2021, maan pintakerrosta muokattu ja kasvipeite poistettu pientareilta. Niittyleinikki, nurmirölli, niittynätkelmä, metsäapila, soreahiirenporras, vuohenputki, korpikastikka, ranta-alpi, metsäkorte. Vesirajassa isosorsimoa.
- 38** Mustikkatyyppin tuorekangas (MT). Puusto harvennettu, valtalaji mänty, lisäksi rauduskoivu. Pensaskerros niukka, raivattu. Kenttäkerros mustikka, metsälauha, metsäkastikka, kielo. Pohjakerros kerros- ja seinäsammal.
- 39** Vesialue.
- 40** Käenkaali-oravanmarjatyypinen lehto (OmaT) ja vaihettuma lehtomaiseen kankaaseen. Nuorehko puusto (mm. vaahtera, pihlaja, tuomi) tiheä, yksittäisiä varttuneita koivuja. Pensaskerros tuomi, pihlaja, haapavesat, harmaaleppä, koiranheisi. Sinivuokko, metsäimarre, metsäalvejuuri, kielo. Pohjakerros aukkoinen. Lähellä rajaa niittymäinen laikku, metsäapila.
- 41** Venesataman alue, pysäköintilevennyys ja ulkoilureitti. Reunoilla vähän tavanomaisia piennarlajeja, niittyleinikki, nurmirölli, niittynätkelmä, metsäapila. Rantaviivassa isosorsimoa.
- 42** Vesialue.
- 43** Vesialue.
- 44** Ks. luontotyypit teksti.
- 46** Autojen pysäköintilevennyys, hiekkapintaa, heinittynyt reuna. Tummatulikukka (useita kukkivia).
- 47** Jyrkkä piennartörmä. Vuohenputki, pelto-ohdake. Tummatulikukka.
- 48** Ks. luontotyypit teksti
- 49** Lehto. Koivut ja vaahtera. Pensaskerros haapa-, pihlaja-, vaahtera- ja tuomivesoja, myös vadelma ja lehtokuusama. Kenttäkerros metsäimarre, vuohenputki, käenkaali. Sananjalkakasvustoa lounaispuolen vaihettumassa lehtomaiseen kankaaseen.

LIITE 5 b.

Paasikivenpuiston alue b

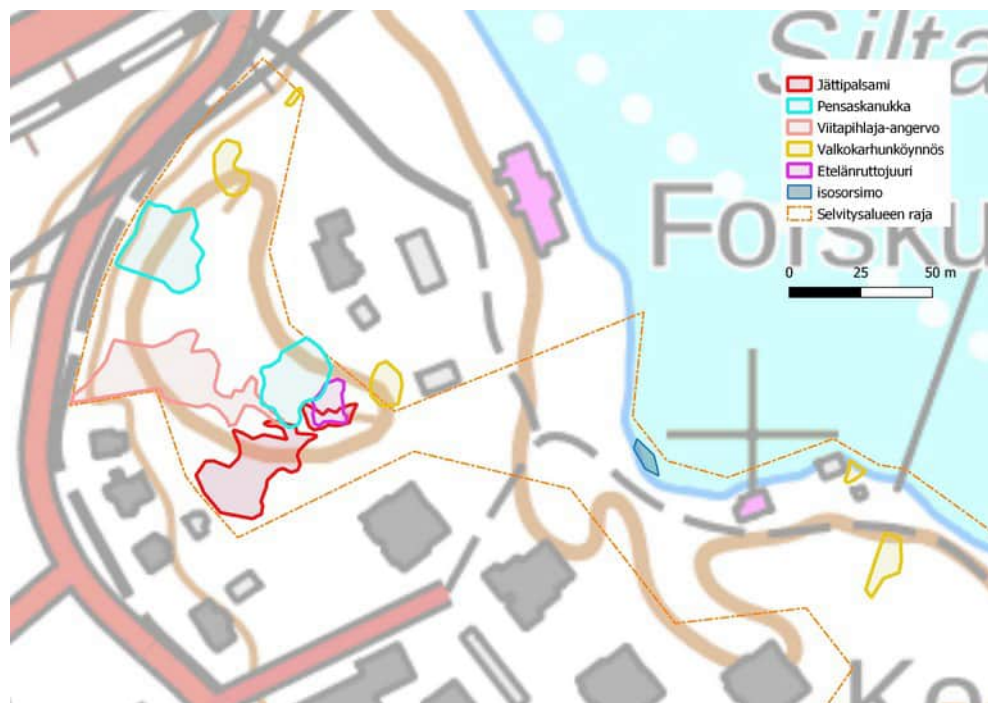
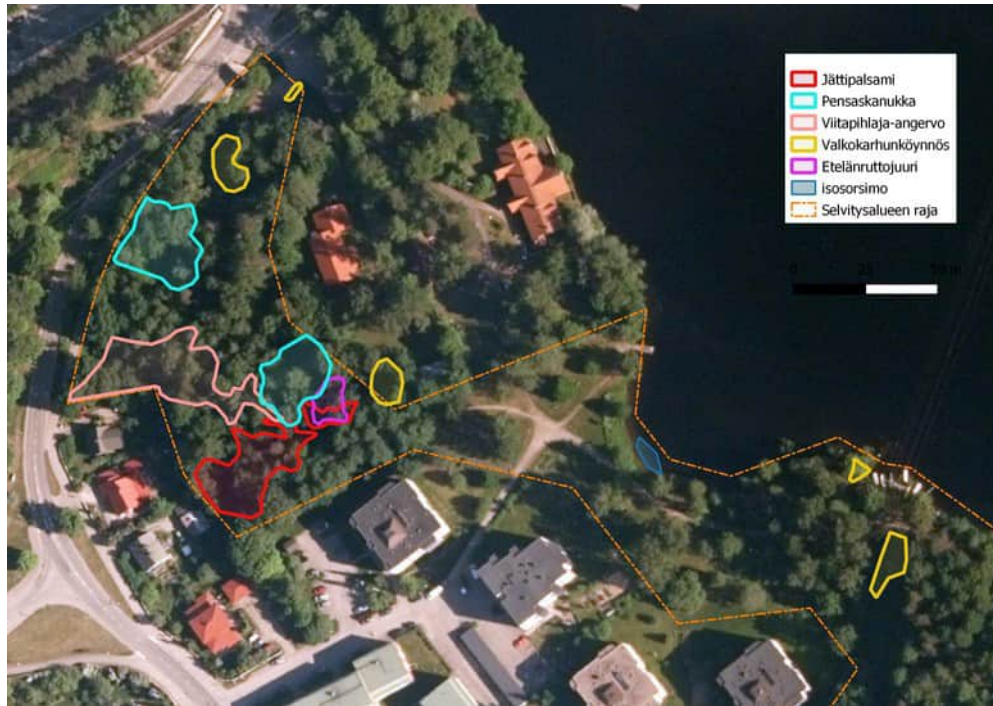
50 Ks. luontotyytit teksti.

51 Lehtomainen kangas (OMT). Vastaa kuviota 50, mutta on hieman kuivempi. Koululaisten käytössä välitunneilla. Kasvillisuus huomattavan kulunut.

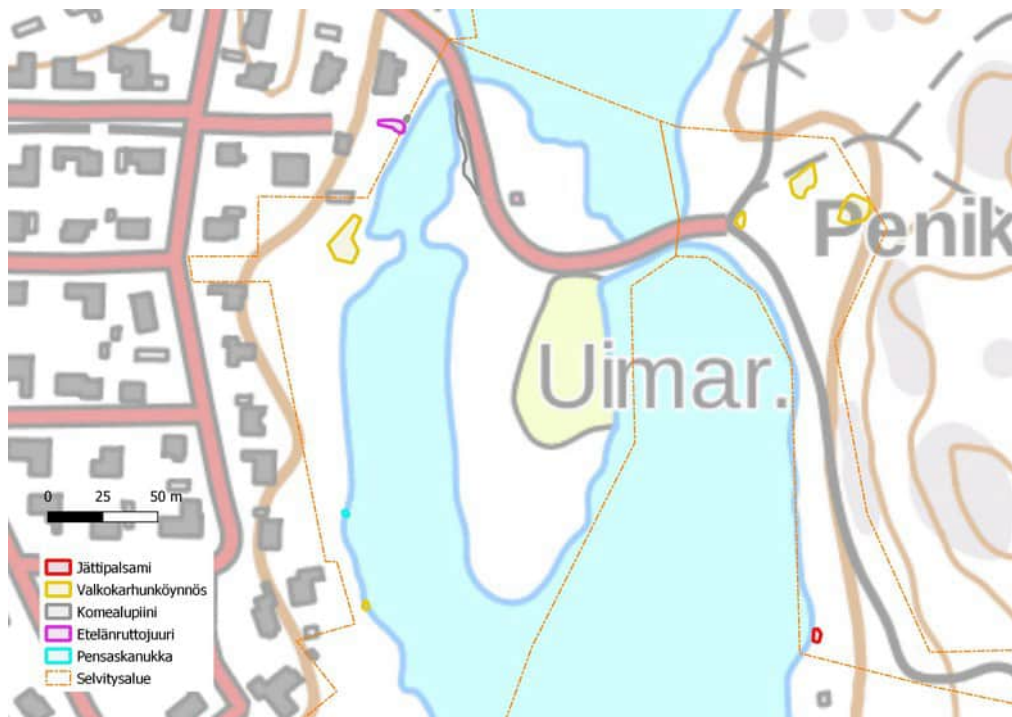
52 Kostean niityn lajeja, rantakasveja. Koiranheinä, vuohenputki, mesiangervo, ranta-alpi, rantaviivassa isosorsimoa.

60 Kosteahko lehtoala, vastaa lähinnä hiirenporras-käenkaalilehtoa (AthOT). Soreahiirenporras.

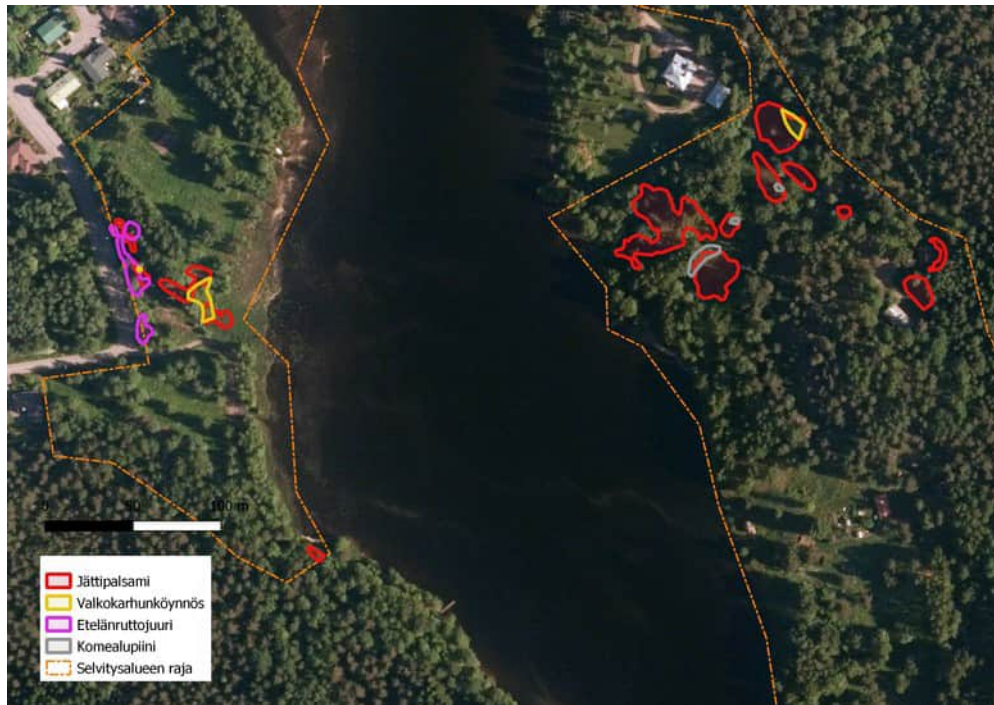
Liite 6. Selvitysalueen pohjoispään merkittävimmät vieraslajiesiintymät. Ilmakuva ja peruskartta.

Liite 7. Selvitysalueen keskiosan merkittävimmät vieraslajiesiintymät. Ilmakuva ja peruskartta.

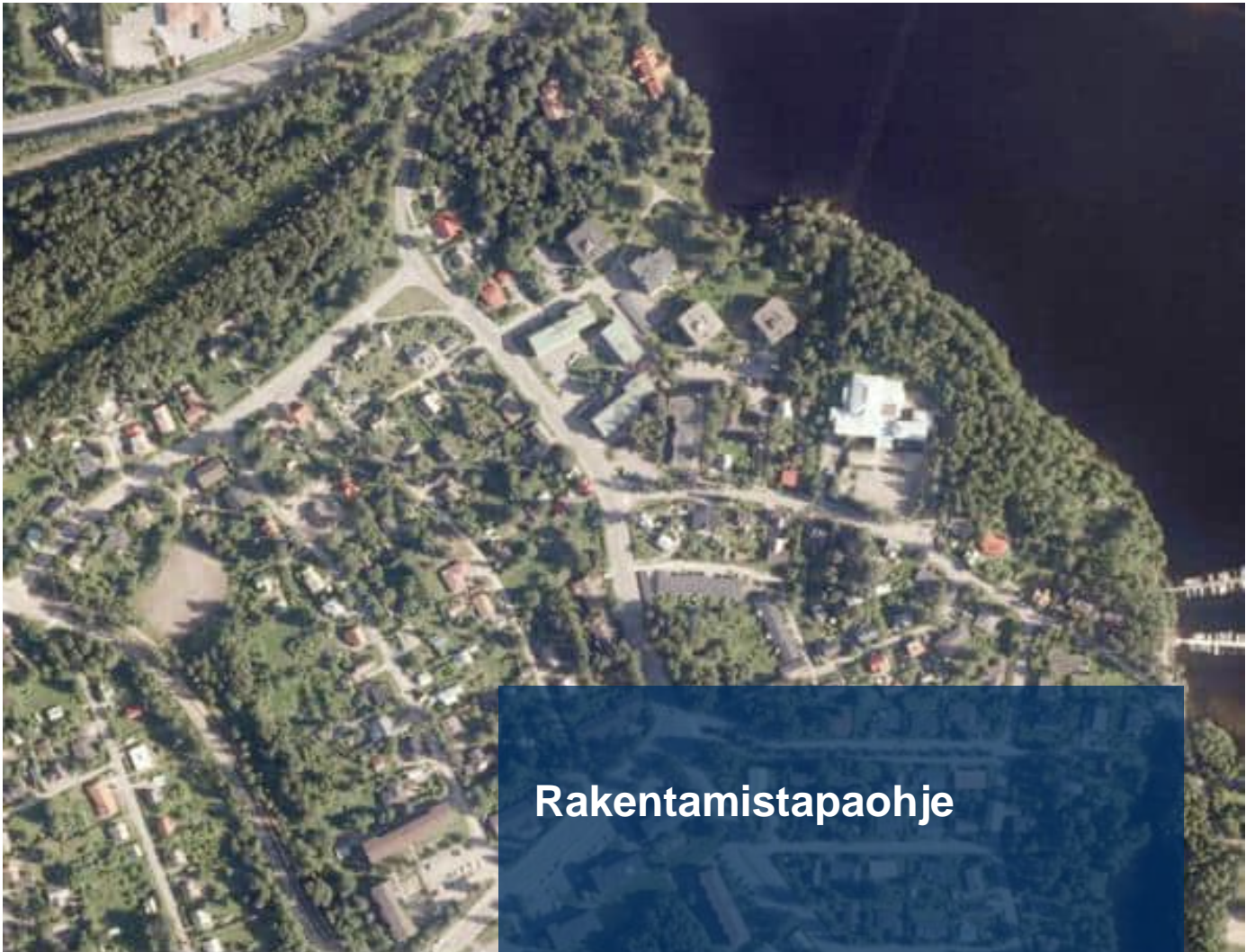

Liite 8. Selvitysalueen eteläosan merkittävimmät vieraslajesiintymät. Ilmakuva ja peruskartta.

Liite 9. Isosorsimon esiintymät selvitysalueella (ks. myös liite 6).

Rakentamistapaohje

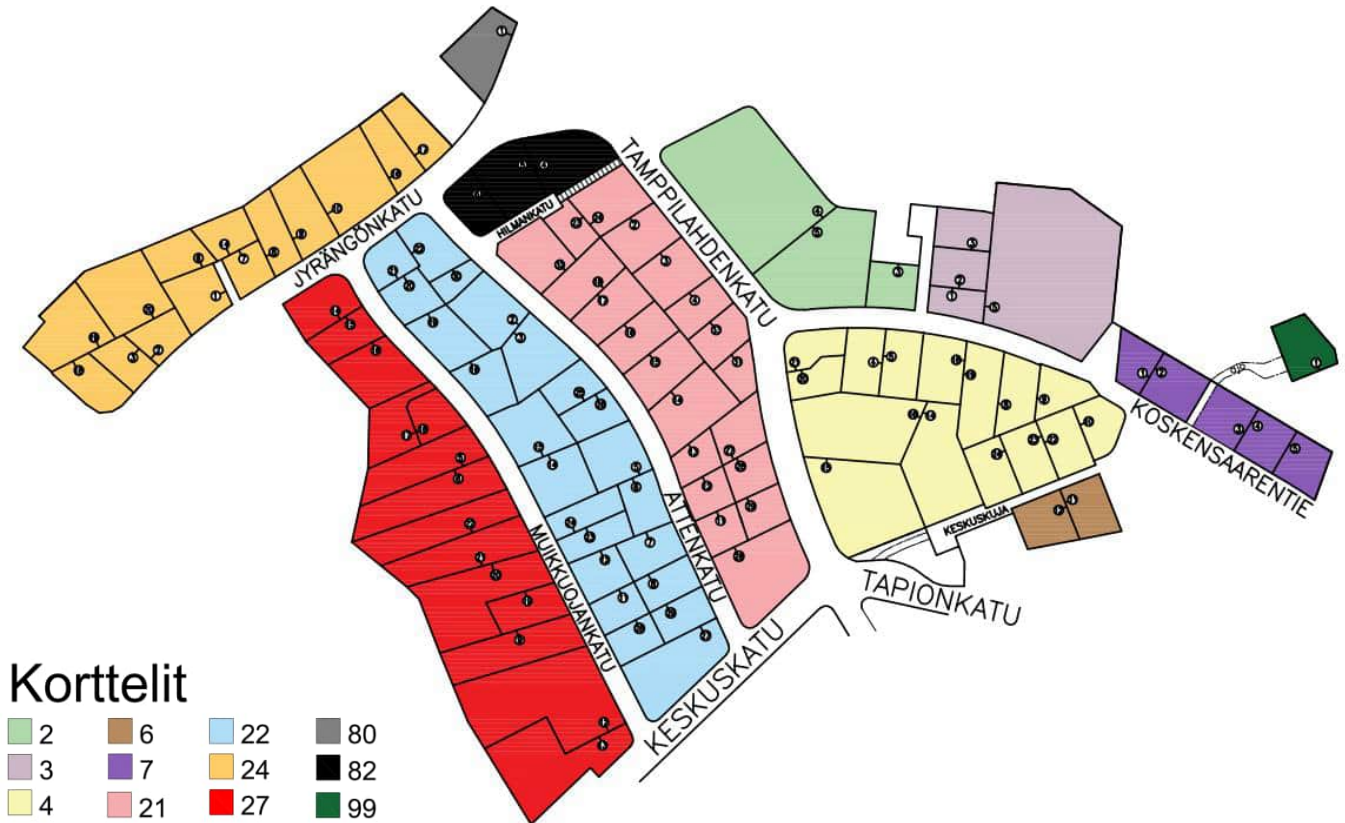
Etu-Jyränkö

Asemakaava 696

Luonnos 15.8.2024

Rakentamistapaohje 696, Etu-Jyränkö

Rakentamistapaohje koskee Jyrängön (20) kaupunginosan kortteleita 3, 4, 7, 21, 22, 24, 27, 80, 82, 99 ja osia kortteleista 2 ja 6.

Etu-Jyrängön rakentamistapaohje täydentää asemakaavan 696 määräyksiä ja merkintöjä. Rakentamistapaohjetta tulee noudattaa rakennusluvan saamiseksi, ohje on sidottu asemakaavaan kaavamääräyksellä. Asemakaavoituksessa ja rakentamistapaohjeessa on kiinnitetty erityisesti huomiota Etu-Jyrängön pitkän ajanjakson aikana osissa rakentuneiden alueiden ja alueen osien tunnistettujen erityispiirteiden vaalimiseen ja paikalliseen yhtenäistämiseen, sekä kulttuurihistoriallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokkaiden kohteiden ja alueiden säilyttämiseen.

Rakentamistapaohjeen tavoitteena on ohjata suunnittelua ja rakentamista niin, että Etu-Jyrängön alueen rakennetun ympäristön olemassa olevat ominaispiirteet sekä tunnistetut kortteli- ja katukuvallisesti merkittävät alueet ja yksittäiset kohteet säilyvät omaleimaisina, arvokkaina osinaan kaupunkikuvassa. Uudisrakentamista ohjataan niin, että rakennukset yhtenäistävät olemassa olevaa kokonaisuutta sekä sulautuvat ilmeeltään harmonisesti ympäristöönsä. Ohjeen on tarkoitus toimia työkaluna rakennusten korjaajille, uudisrakennusten suunnittelijoille, sekä

rakennusvalvonnalle. Tavoitteiden saavuttamiseksi tämä rakentamistapaohje sisältää yksityiskohtaisiakin määräyksiä ja ohjeita liittyen rakennuksiin sekä piha- ja katualueisiin.

Vanhojen rakennusten korjaamisesta

Rakennusten ja ympäristön säännöllisellä huollolla ja ylläpidolla on valtava merkitys rakennusten ja rakennusosien elinkaareen. Ajoissa tehdyt korjaukset ja pienet paikkaukset tulevat halvemmiksi.

Rakennusten korjaus- ja muutostöissä tulee noudattaa lakia, asemakaavaa ja tätä rakentamistapaohjetta. Kaupungin rakennusjärjestyksessä määritellään, tarvitaanko muutokseen tai remontointiin lupa. Julkisivuun kohdistuvissa remonteissa tulee ottaa huomioon muutosten soveltuvuus läheiseen rakennuskantaan.

Jokainen vanha talo on yksilöllinen, ja sen erityispiirteet tekevät siitä aidon ja säilyttämisen arvoisen. Muutokset on tärkeä tehdä harkiten ja ympäristön alkuperäisiin piirteisiin sopien – myös yksityiskohdat huomioiden.

Suojeltujen rakennusten korjauksessa ja kunnossapidossa noudatetaan säilyttävän korjauksen periaatteita. Korjaaminen edellyttää tekijältään rakentamisajankohdalle tyypillisten työtapojen, yksityiskohtien ja materiaalien tuntemista. On tärkeää korjata vain se, mikä vaatii korjaamista. eikä uusia kaikkea varmuuden vuoksi. Vanhan rakennuksen arvo on muodon lisäksi alkuperäisessä materiaalissa.

Suojeltujen rakennusten osalta kaikissa rakennuksen korjaus- ja muutostöissä tulee antaa lausuntomahdollisuus alueelliselle vastuumuseolle. Vastuu kohteen arvojen säilymisestä ja suojelun toteutumisesta on rakennuksen omistajalla. Vanhojen rakennusten perinteitä kunnioittavia restaurointiohjeita on saatavilla esimerkiksi Museoviraston Korjaustaito- sivustolta, jolla keskitytään säilyttävään korjaamiseen ja restaurointiin, sivustolta löytyy korjauskortteja teemoittain.

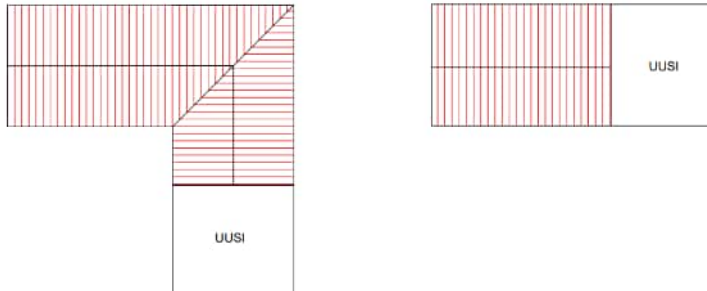
www.korjaustaito.fi/fi/korjauskortit

Sisätilojen tilarakenne sekä vanhat säilyneet rakennusosat, kuten tulisijat suositellaan säilytettävän.

Rakennuksista on löydettävissä osia eri aikakusilta. Tehdyt muutokset ovat osa rakennusta. Eri rakennusvaiheet on arvotettava ja tämän pohjalta päätettävä, mitä jätetään osaksi rakennusta ja mikä on hyväksyttävää poistaa ja muuttaa.

Laajennukset

Laajennettaessa rakennusta tulee noudattaa olemassa olevaa rakennuksen väritystä, kattotyyppiä, kattokaltevuutta ja ikkunajakoa. Julkisivuverhouksen tulee olla samaa materiaalia rakennuksen pinta-alaltaan suurimman osan julkisivumateriaalin kanssa.

Uudisrakentaminen

Uudisrakentamisessa tulee noudattaa kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä, kaupungin rakennusjärjestystä, hyvää rakennustapaa, sekä asemakaavan ohjeita ja määräyksiä ja tätä rakentamistapaohjetta. Omaleimaisen ja tunnistettavan katu- ja kaupunkikuvan saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi alueella rakentamistapaohjeessa ohjataan mm. rakennusten sijoittamista tontilla sekä julkisivun ilmeeseen liittyviä asioita. Rakennusten tulee olla moderneja ja soveltua ympäristöön sekä olla turvallisia, terveellisiä ja huollettavia. Pulpettikattoja eikä räiketä ja tummia julkisivuverhousvärejä sallita. Katon väri tulee olla punainen tai tumma harmaa sekä kattotyyppi harjakatto tai taitekatto (myös mansardikatto) korttelin ohjeistuksen mukaisesti. Talousrakennuksessa tulee käyttää alueelle tyypillistä talousrakennuksen yksinkertaista rakennustapaa ja sen tulee olla selvästi asuinrakennusta pienempi.

Rakennuksen asemointi

Rakennukset tulee asemoida 90 asteen kulmaan tontin kadun puoleiseen reunaan nähden. Mikäli katulinja ei ole järkevä suuntaus korttelin yhtenäisen kokonaisuuteen kannalta, tulee asemointi tehdä naapurirakennusten mukaisesti.

Palon leviämisen estäminen toisiin rakennuksiin tulee huomioida suunnittelussa. Asemakaava-alueella rakennuksen sijoittaminen suhteessa rajaan perustuu asemakaavan rakennusalan rajoihin.

Autosuojan tulee sijaita vähintään 4 m päässä muista saman tontin rakennuksista, kun autosuojan tilojen yhteenlaskettu pinta-ala on korkeintaan 60m². Jos osaston koko on yli 60m², tulee etäisyyden olla vähintään 8 m. Mikäli nämä etäisyydet eivät täyty, tulee rakennukset osastoida toisistaan.

Kerroslukuku

Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun. Kerroslukumerkintä löytyy asemakaavakartalta korttelialuumerkinnän alapuolelta.

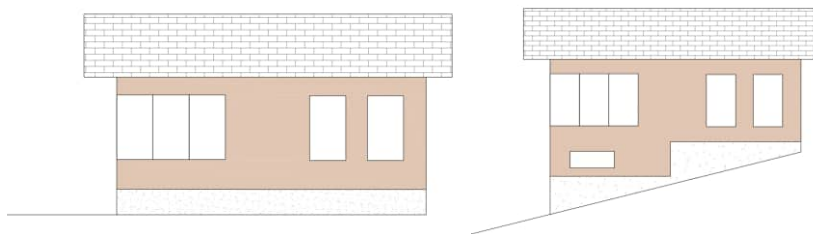
esim. AK \Rightarrow korttelialuumerkintä
 IV \Rightarrow kerroslukuku

Sokkeli

Rakennusten tulee mukailla luonnollisia maaston muotoja, jotta rakennus sulautuu mahdollisimman hyvin ympäristöönsä. Täyttöjen tekemistä tonteilla tulee välttää, eikä maanpintaa saa korottaa yli naapuritonttien maanpinnan koron.

Rakennusten maanpäällinen, näkyvä sokkelin osuus saa olla enintään yhden metrin korkuinen. Korkeammat sokkelit tulee verhota osittain porrastaen maaston muotoja mukaillen seinäverhouksen tyylillä, jotta ulkoverhous pysyy sopusuhtaisena.

Maanpinnalla olevan sokkelin korkeus tulee olla 400–600 mm. Hulevesien poisjohtaminen rakennuksen luota on osoitettava jo suunnitelmissa.

Sokkelin värityksen tulee olla rakennuksen arkkitehtuuriin sopiva.

Julkisivu

Julkisivun tulee sopia ympäröivään rakennuskantaan. Rakennuksen aukotus tulee olla suorakulmaista, 90 asteen kulmassa sokkeliin nähden. Ikkunoiden tulee olla suorakulmaisia nelikulmioita, ruudukkoikkunat ovat sallittu. Erikoisikkuna sallitaan rakennusten päätykolmioihin, 1 per pääty.

Vesikatto

Alueen kattotyypit korttelin mukaan ovat harjakatto ja taitekatto, asuinkerrostalojen osalta myös tasakatto sisäpuolisella vedenpoistolla ovat mahdollisia. Kortteli- ja tonttikohtaiset kattotyypit luetellaan jäljempänä. Kattokaltevuus tavanomaisella harjakatolla tulee olla 1:2,5, eli lappeen on noustava 2,5 m matkalla vähintään yhden metrin. Vesikaton kullekin lappeelle sallitaan korkeintaan yksi uloke, ellei kortteli- tai tonttikohtaisesti määrätä muuta.

Räystäät

Suosittelaa räystäällisiä rakennuksia, räystäät suojaavat rakenteita muun muassa viistosateelta. Räystästyypinä alueella ovat keveät avoräystäät. Suojeltujen rakennusten osalta suositeltava räystäästyppi on rakennuksen alkuperäinen räystäsmalli.

Jätevedet

Jätevedet tulee johtaa kunnan jätevesiviemäriin. Mikäli kiinteistön viemärointi rakennetaan kunnallisen viemärointitason alapuolelle, tulee rakentaa kiinteistökohtainen pumppaamo jätevesien pumppaamiseksi kunnalliseen jätevesiverkostoon.

Radon

Yleismääräys:

Rakentamisessa on otettava radon huomioon. Rakennusten alapohja- ja muita rakenteita suunniteltaessa on varmistuttava siitä, etteivät maaperässä tai tontille tuodussa maaineksessa esiintyvä radon tai muut haihtuvat kaasut pääse huonetiloihin. Korjausrakentamisen osalta tulee asumiseen käytettävissä tiloissa selvittää radonhaitan torjunnan mahdollisuus ja tarpeellisuus.

Radonin torjunta:

Radon on maaperästä nouseva radioaktiivinen kaasu, jolle altistuminen lisää keuhkosityövän riskiä. Uudisrakentamisessa, kellari- ja kivijalkakerrosten rakentamisen sekä olevien kellareiden käyttöönoton ja korjaamisen yhteydessä tulee huomioida, että Jyränkö on korkean radonpitoisuuden aluetta.

Radonturvallisia perustamistapoja ovat:

- tuulettuva alapohja eli ryömintätilainen perustus
- yhtenäinen saumaton laattaperustus
- maanvarainen perustus edellyttäen, että laatan ja sokkelin liitoksen tiiveydestä huolehditaan

Radonkorjausmenetelmiä:

- radonkaivo
- radonimuri
- ryömintätilan tuuletuksen parantaminen
- ilmanvaihtotekniset radonkorjaukset
- tiivistäminen

Hulevesien hallinta

Yleismääräys:

Kiinteistön Hulevedet on ensisijaisesti imeytettävä tontilla. Mikäli imeyttäminen ei ole mahdollista, on hulevesiä viivytettävä tontilla siten, että viivytysrakenteiden mitoitustilavuus on 1 m³/100m² tontin kovaa rakennettua pintaa kohden.

Viivytysrakenteiden on tyhjennettävä 12 tunnin kuluessa täyttymisestään ja niissä on oltava suunniteltu ylivuoto.

Pihojen päällysteiden on oltava pääosin vettä läpäiseviä. Asfaltti sallitaan vain auton säilytyspaikalla, kivituhka vain auton säilytyspaikalla ja kulkureiteillä.

Jyrängön hulevesien hallinnan periaatteet:

1. Estetään kaupunkipurojen tulviminen ja eroosio, maaperän kuivuminen ja painuminen sekä kasvillisuuden kuihtuminen kesän kuivina aikoina.
2. Ehkäistään hulevesien muodostumista minimoimalla vettä läpäisemätön pinta-ala tontilla.
3. Hulevedet käsitellään ja hyödynnetään muodostumispaikallaan.
4. Hulevedet johdetaan pois muodostumispaikaltaan suodattavalla ja hidastavalla järjestelmällä.

Hulevesien käsittelyssä tulee pyrkiä ensisijaisesti paikalliseen imeyttämiseen oman tontin alueella, välttämällä vettä läpäisemättömiä pinnoitteita, istuttamalla hyvin vettä sitovaa kasvillisuutta ja tarvittaessa kaivamalla soratäytteisiä painanteita etäälle rakennuksista. Esim. pysäköintipaikan murskepeti sopii viivytysrakenteeksi, kunhan raekoko on riittävän suuri. Silloin huokostila ei jäädy kokonaan. Mikäli imeyttäminen oman tontin alueella ei onnistu ja ei ole mahdollisuutta liittyä kunnan hulevesiverkostoon, on alueella avo-ojia, joihin hulevesiä voi kaupungin niin salliessa johtaa. Avo-ojiin ei saa pumpata vettä.

Asemapiirroksessa osoitetaan, missä tontin hulevesiä viivytetään ja missä niitä johdetaan kaupungin hulevesijärjestelmään.

Piha-alueen järjestelyt

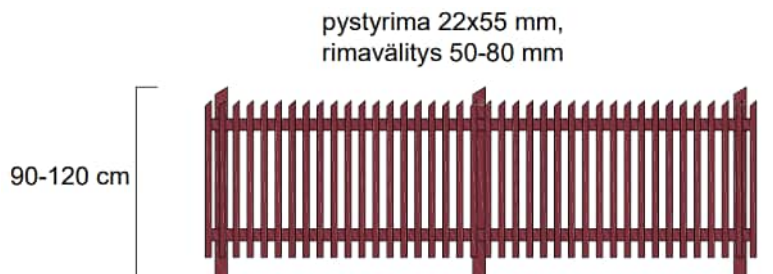
Valaistus

Valaistuksella voidaan luoda piha-alueelle tunnelmaa ja parantaa toiminnallisuutta ja turvallisuutta. Valaistuksen kirkkaus tulee valita niin, ettei naapureille koidu häikäisyhäiriötä, suositeltava lämpöaste pihavalaistukselle on 2700–3000 K, lämmin valkoinen. Valaisintyyppiä suositellaan puutaloissa valittavan perinteisiin puurakennuksiin ja pihapuutarhaan tyyliään soveltuvia yksinkertaisia valaisinmalleja. Talon numero tulee olla valaistu ja näkyvällä paikalla kadulle päin mahdollisen pelastusajon perille löytämisen nopeuttamiseksi.

Tontin rajojen käsittely / aitaaminen

Tontit on mahdollista aidata katua vasten pensasaidalla, rima-aidalla tai lauta-aidalla. Kadun vastaisella rajalla aita saa olla umpinainen vain vilkasliikenteisen Tamppilahdenkadun rajalla. Puuaitaaminen on sallittua esimerkiksi alla olevan kuvan mukaisella pystysuuntaisella keveällä rima-aidalla korttelikohtaisten ohjeiden sallimilla alueilla. Metalliverkkoaidat, uudet muut metalliaidat tai kiviaineiset aidat eivät sovi alueen perinteiseen ilmeeseen.

Aidan tulee seurata maastonmuotoja. Uusien aitojen suositeltu korkeus on 0,8-1,2 m.

Kasvillisuus

Pihojen nykyistä kulttuurikasvillisuutta tulee vaalia

Perinteiset pihapuutarhat hedelmäpuineen, marjapensaineen ja perinneperennoineen muodostavat merkittävän osan Etu-Jyrängön vehreästä ilmeestä.

Puiden istuttaminen on suositeltavaa, kunhan lajike ja etäisyys rakennuksiin ja naapurin rajaan huomioidaan istutusvaiheessa lajikohtaisesti.

Puustoa tulisi harventaa ajoissa, ennen kuin se kasvaa suureksi ja hankalasti kaadettavaksi. Puiden kaatamisen lupamenettely tulee tarkistaa rakennusvalvonnasta.

Pihoille ei tule istuttaa alueen perinteestä poikkeavia ulkomaisia puulajeja, joka kasvaessaan muuttavat maisemakuvaa; esimerkiksi hopeapaju, Terijoen salava, sembramänty, verivaahtera ja tuijat ovat vieraita alueen alkuperäisessä ilmeessä. Kasvivalinnoissa suositellaan käytettävät perinteisiä kasvilajeja. Hedelmäpuut sekä marjapensaat ovat osa alueen pihaperinnettä. Koristekasveista suositeltavia ovat mm. ruusut, jasmikkeet ja angervot. Pensasaidoissa käytettyjä ovat syreeni ja angervot

Mahdolliset pihamaalla ja oman tontin kohdalla katualueen reunassa sijaitsevat haitallisiksi luokitellut vieraslajit tulee poistaa asianmukaisesti, tunnistusapua ja hävitysohjeita saa kansallisesta ja EU:n vieraslajiluettelosta osoitteesta www.vieraslajit.fi.

Katuliittymä

Katuliittymän leveys saa olla korkeintaan 5 metriä ja liittymiä tonttia kohden yksi kappale.

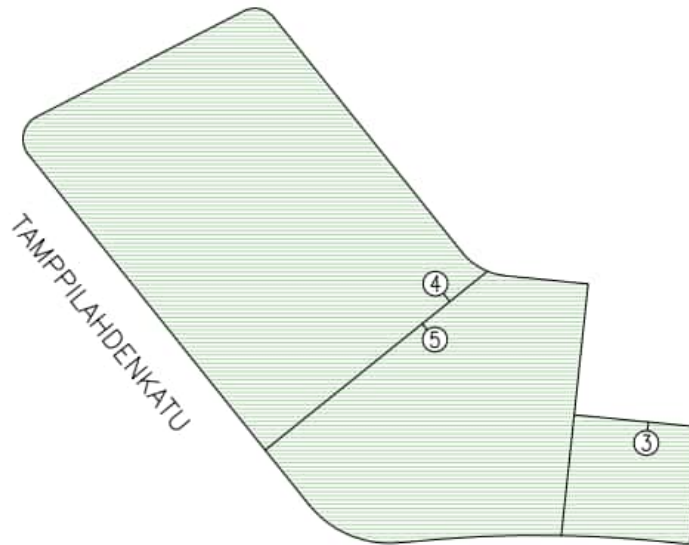
Pihojen pintamateriaalit

Rakentamattomat tontin osat on istutettava. Alueella tulee suosia sitomattomia pinnoitteita, esimerkiksi soraa, hiekkaa ja kivituhkaa ja välttää sidottuja pinnoitteita kuten asfalttia ja laatoitusta. Vettä läpäisevät pinnoitteet myös pehmentävät pihan ilmettä. Kivetystä voi käyttää pienialaisesti kulutuskestävyyttä vaativilla pinnoilla.

Kulkuväylien tulee olla riittäviä, muttei kuitenkaan ylimitoitettuja.

Kortteli 2

Korttelin 2 osalta vain tontit 3, 4 ja 5.

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Ulkoerhous	Katto	Muuta*
3	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto, punainen, tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmaa)	A-3, sk-1
4	asuinkerrostalo	IV	yhdensuuntainen puupaneeliverhous tai rappaus, vaalea luonnonsävy	vihreä, punainen tai tumma harmaa pelti (ei tiilijäljitelmaa)	AK
5	asuinkerrostalo	III	yhdensuuntainen puupaneeliverhous tai rappaus, vaalea luonnonsävy		AK, sk-1

***AK** Asuinkerrostalojen korttelialue

A-3 Asuinrakennusten korttelialue. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 550 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m².

sk-1 Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katuymäristö ja katupuut tulee säilyttää.

Räystäystyyppi:

Avoräystäät.

Aitaaminen:

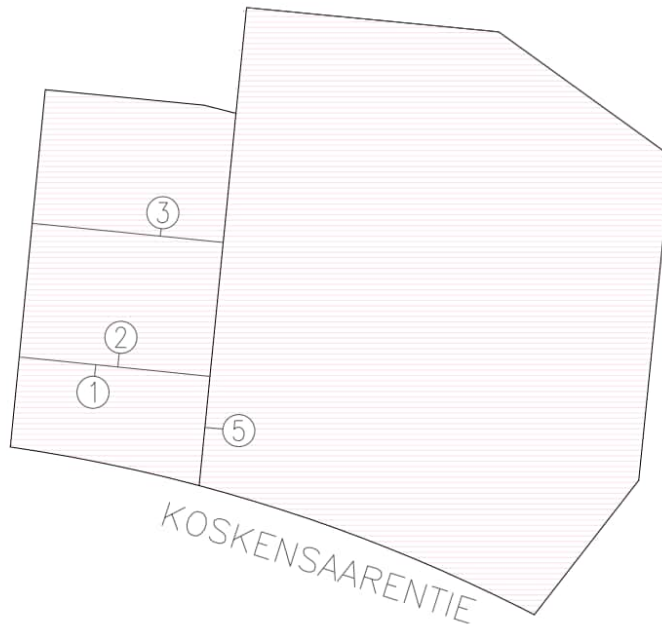
Tontilla 4 pystysuuntainen harva lauta-aita sallittu, korkeus maanpinnasta enintään 120 cm. Väri murrettu värisävy, joka on sovitettu asuinkerrostalon julkisivuväreihin. Puhdas valkoinen ei ole sallittu.

Tonteilla 5 ja 3 katupuut ja katuympäristö tulee säilyttää.

Tontti 5: Avoin näkymä kadulle on säilytettävä, rakenteellista aitaamista ei sallita. Tontin rajalle voi istuttaa kasvillisuutta.

Tontti 3: Tulee pyrkiä ensisijaisesti olemassa olevan rakennuksen säilyttämiseen. Katualueen ilme ja puusto tulee säilyttää entisellään, peittävä aitaamista ei sallita.

Kortteli 3

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Ulkooverhous	Katto	Muuta*
1	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto, punainen, tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3 sk-1
2	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto, punainen, tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3 sk-1
3	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto, punainen, tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3
5	Yleiset rakennukset ja asuinrakennukset	III	koulun vanhin osa säilytetään, mahdollinen uudisrakentaminen sovitetaan vanhaan	harjakatto, punainen	YLA-1/s sr

***A-3** Asuinrakennusten korttelialue. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 550 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m².

- YLA-1/s** Yleisten rakennusten ja asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään.
- sk-1** Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katuympäristö ja katupuut tulee säilyttää.
- sr** Suojeltu rakennus.

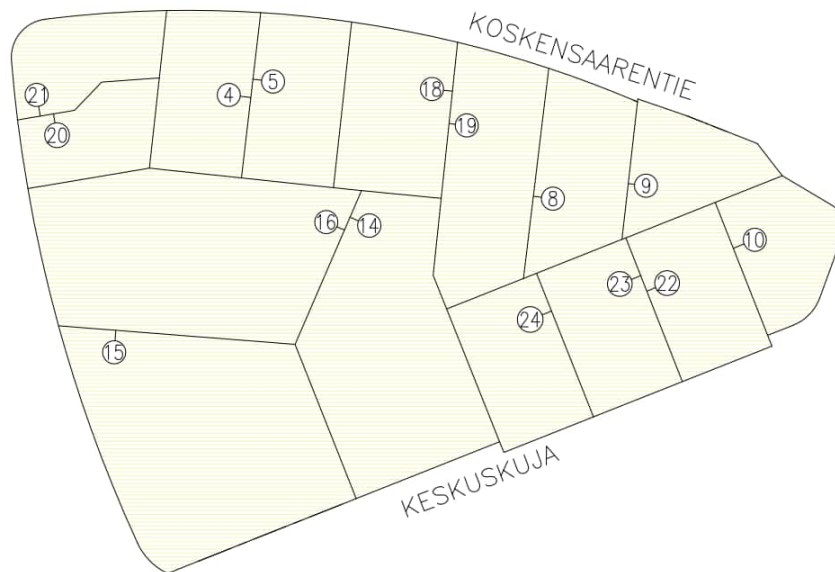
Räystästyypit:

Avoräystäät

Aitaaminen:

Tontit 1-3: katujen puolisilla tontinrajoilla ainoastaan pensasaidat sallittuja. Jos esim. lemmikkieläinten vuoksi halutaan tehdä rakenteellisia aitoja, on niiden yhteyteen istutettava kasvillisuutta.

Tontti 5: Ympäristönkuva säilytetään.

Kortteli 4

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros- luku	Ulkoverhous	Katto	Muuta*
4	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1
5	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1
8	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s,
9	asuinrakennus	II	säilytetään	säilytetään	A-3/s, sr
10	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1

14	Asuinrakennusten korttelialue	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A
15	Asuin- ja liikerakennusten korttelialue	III	vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	AL
16	Asuinrakennusten korttelialue	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A
18	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1
19	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1
20	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1
21	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1
22	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1
23	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili	A-3/s, sk-1

				tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	
24	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3/s, sk-1

***A** Asuinrakennusten korttelialue

A-3/s Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 550 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². tonttijako tulee tehdä tavalla, joka kunnioittaa alueen kulttuurihistoriallisia arvoja.

Uudisrakennusten rungon perusmuodon tulee olla selkeä. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 175 k-m², josta enintään 130 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen.

Piha-alue tulee säilyttää ilmeeltään yhtenäisenä perinteisenä pihapuutarhana. Ympäristökokonaisuuden kannalta merkittävä pihapuutarhojen hedelmäpuusto, lajirikkaat pihaniityt ja tontteja rajaavat pensasaidanteet on säilytettävä ja tarvittaessa uusittava siten, että pihojen ominaisluonne ja kaupunkikuvallinen merkitys säilyvät. Rakennuksen ja kadun välinen etupiha tulee säilyttää puoliavoimena. Käytävillä tulee suosia sorapintaa, betonikiviä ei sallita.

sr Suojeltu rakennus.

sk-1 Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katu ympäristö ja katupuut tulee säilyttää.

Räystästyypit:

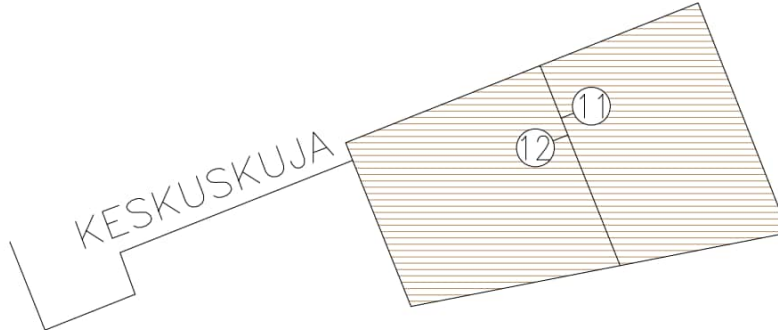
Avoräystäät

Aitaaminen:

Alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla.

Kortteli 6

Korttelin osalta vain tontit 11 ja 12.

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Ulkoverhous	Katto	Muuta*
11	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3, sk-1
12	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-3, sk-1

***A-3** Asuinrakennusten korttelialue. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 550 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m².

sk-1 Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katuympäristö ja katupuut tulee säilyttää.

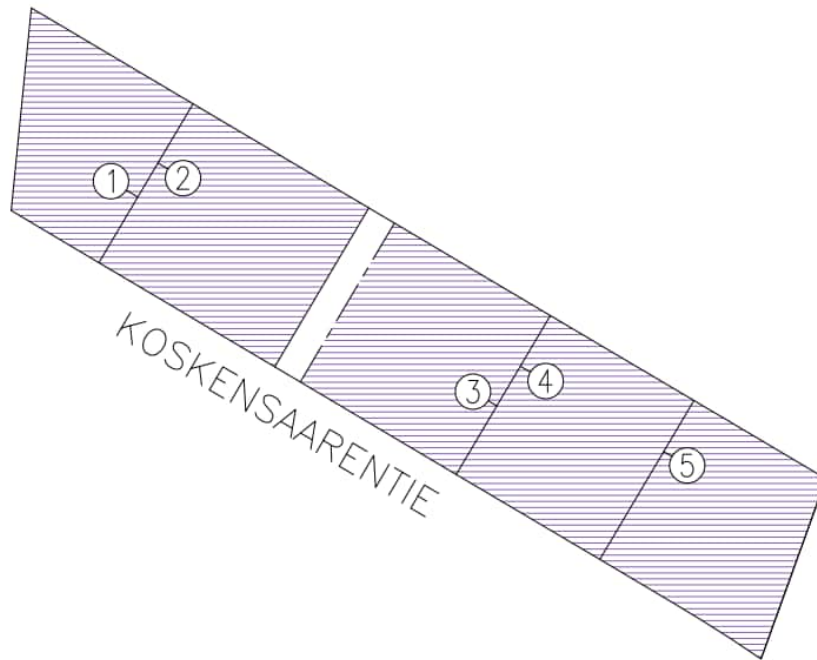
Räystäystyyppi:

Avoräystäät

Aitaaminen:

Alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla.

Kortteli 7

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Ulkooverhous	Katto	Muuta*
1	asuinrakennus	II	tiili + yhdensuuntaiset puupaneeliosiot, punainen	harjakatto, ruskea konesaumattu pelti	A-5/s
2	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmaa)	A-5/s
3	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harjakatto, ruskea pelti, konesauma	A-5/s, sk-1
4	asuinrakennus	II	tiili	tasakatto, bitumikermi	sr, A-5/s, sk-1
5	asuinrakennus	II	tiili	tasakatto, bitumikermi	A-5/s, sk-1

*A-5/s

Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään.

Korttelialueen olemassa oleva rakennuskanta määrittää uudisrakentamisen massoitteluperiaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Tontteja ei saa aidata. Tontit tulee säilyttää puustoisina.

sk-1

Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa.

Etu-Jyrängön asemakaavan muutos 696 akm, luonnos 15.8.2024

Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katuympäristö ja katupuut tulee säilyttää.

SR Suojeltu rakennus

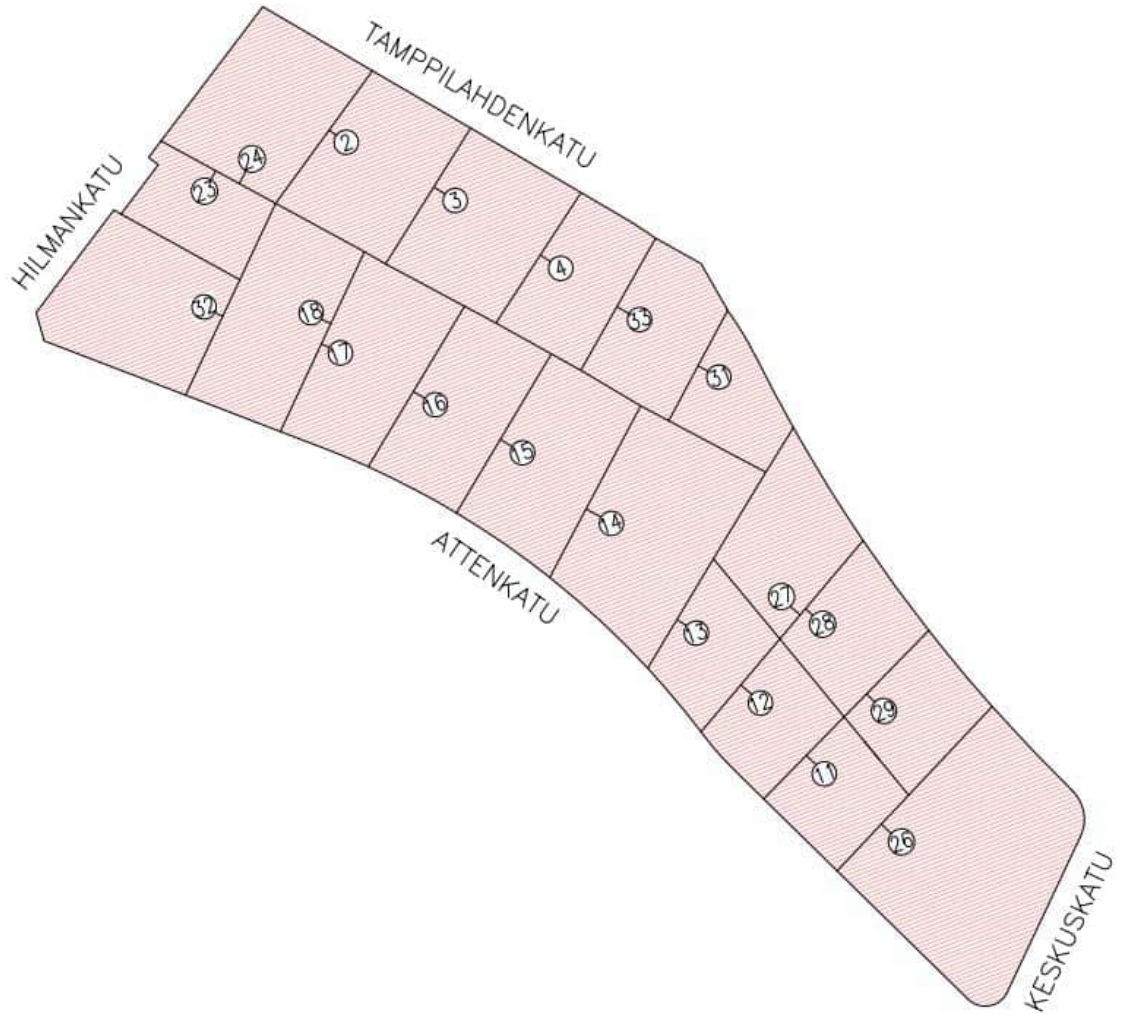
Räystäystyyppi:

Avoräystäät

Aitaaminen:

Tontit 1-3 kadun vastainen raja alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla. Tonteilla 4-5 suositellaan käytettävään olevien rakennusten tyyliin sopivia matalia tiilimuureja.

Tonttien viheralueeseen rajoittuvaa rajaa ei saa aidata muutoin kuin viitteellisellä, matalalla ($h < 0,8$ m) puuaidalla tai kasvillisuudella. Puuaidan värit tumma.

Kortteli 21

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros- luku	Julkisivu- materiaali- ja väri	Katto	Muuta*
2	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmaa)	A-4/s
3	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmaa)	A-4/s
4	asuinrakennus	II	säilytetään	säilytetään	A-4/s, sk- 1, sr

11	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A, sk-1
12	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A, sk-1
13	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A, sk-1
14	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-4/s
15	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-4/s
16	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-4/s
17	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-4/s, sk-1
18	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa	A-4/s, sk-1

				tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	
23	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
24	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
26	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous tai rappaus, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A
27	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A
28	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A, sk-1
29	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A, sk-1
31	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
32 (ent.19)	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tai tumman harmaa tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
33 (ent. 30)	asuinrakennus	II	säilytetään	säilytetään	A-4/s, sk-1, sr

Etu-Jyrängön asemakaavan muutos 696 akm, luonnos 15.8.2024

- *A:** Asuinrakennusten korttelialue
- A-4/s:** Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 400 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². tonttijako tulee tehdä tavalla, joka kunnioittaa alueen kulttuurihistoriallisia arvoja. Korttelialueen olemassa oleva rakennuskanta määrittää uudisrakentamisen massoitteiluperaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin. Uudisrakennusten rungon perusmuodon tulee olla selkeä. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 150 k-m², josta enintään 120 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen. Piha-alue tulee säilyttää ilmeeltään yhtenäisenä perinteisenä pihapuutarhana. Ympäristökokonaisuuden kannalta merkittävä pihapuutarhojen hedelmäpuusto, lajirikkaat pihaniityt ja tontteja rajaavat pensasaidanteet on säilytettävä ja tarvittaessa uusittava siten, että pihojen ominaisluonne ja kaupunkikuvallinen merkitys säilyvät. Rakennuksen ja kadun välinen etupiha tulee säilyttää puoliavoimena. Käytävillä tulee suosia sorapintaa, betonikiviä ei sallita.
- sk-1:** Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katu ympäristö ja katupuut tulee säilyttää.
- sr:** Suojeltu rakennus.

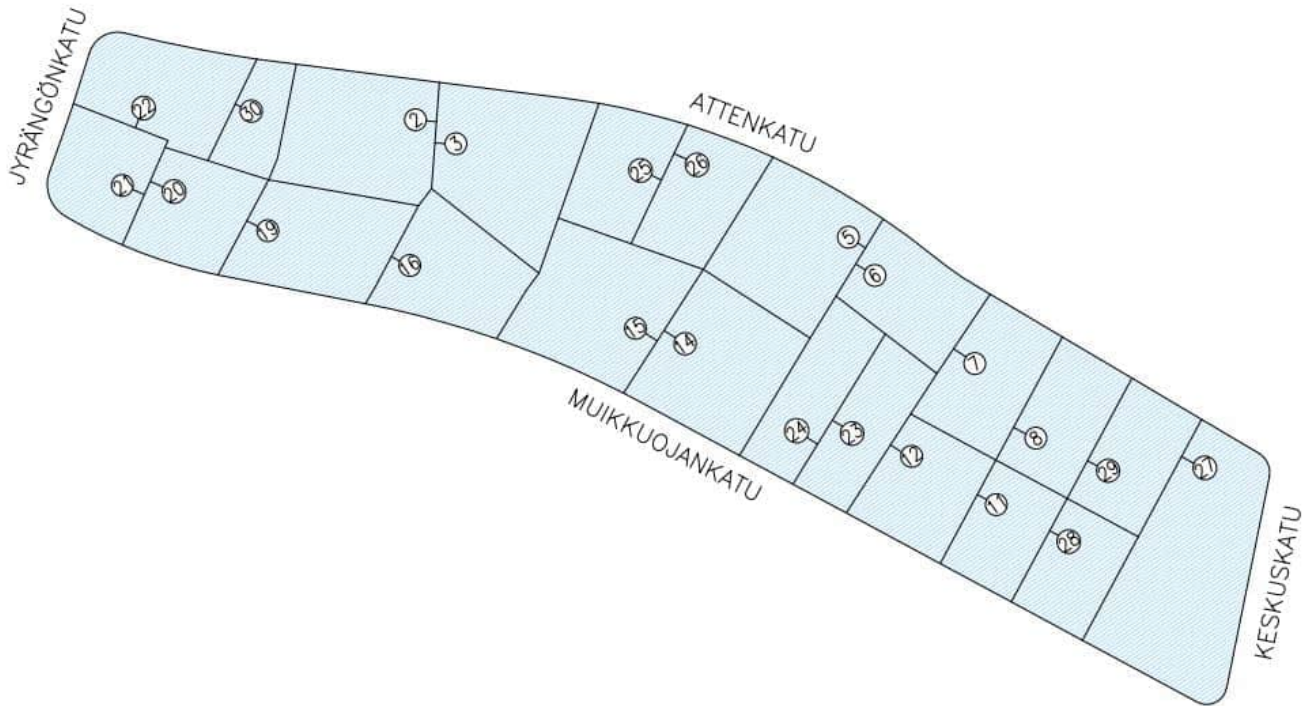
Räystästyypit:

Avoräystäät

Aitaaminen:

Aitaaminen sallittu alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla. Sk-1- alueella katupuut ja ympäristö tulee säilyttää.

Kortteli 22

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Julkisivu- materiaali- ja väri	Katto	Muuta*
2	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmää)	A-4/s, sk-1, sr
3	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmää)	A-4/s, sk-1
5	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmää)	A-4/s, sk-1
6	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai	A-4/s, sk-1, rak-s1

				harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	
7	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
8	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
11	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
12	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
14	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1, rak-s1
15	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
16	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1

19	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
20	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
21	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
22	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
23	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
24	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s, sk-1
25	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmiä)	A-4/s
26	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai	A-4/s

				peltikate (ei tiilijäljitelmaa)	
27	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous tai rappaus, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmaa)	A
28	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmaa)	A
29	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmaa)	A
30	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa tiili- tai peltikate (ei tiilijäljitelmaa)	A-4/s, sk-1

***A:** Asuinrakennusten korttelialue

A-4/s: Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 400 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². tonttijako tulee tehdä tavalla, joka kunnioittaa alueen kulttuurihistoriallisia arvoja. Korttelialueen olemassa oleva rakennuskanta määrittää uudisrakentamisen massoitteuperiaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin. Uudisrakennusten rungon perusmuodon tulee olla selkeä. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 150 k-m², josta enintään 120 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen. Piha-alue tulee säilyttää ilmeeltään yhtenäisenä perinteisenä pihapuutarhana. Ympäristökokonaisuuden kannalta merkittävä pihapuutarhojen hedelmäpuusto, lajirikkaat pihaniityt ja tontteja rajaavat pensasaidanteet on säilytettävä ja tarvittaessa uusittava siten, että pihojen ominaisluonne ja kaupunkikuvallinen merkitys säilyvät. Rakennuksen ja kadun välinen etupiha tulee säilyttää puoliavoimena. Käytävillä tulee suosia sorapintaa, betonikiviä ei sallita.

sk-1: Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katuympäristö ja katupuut tulee säilyttää.

Etu-Jyrängön asemakaavan muutos 696 akm, luonnos 15.8.2024

sr: Suojeltu rakennus.

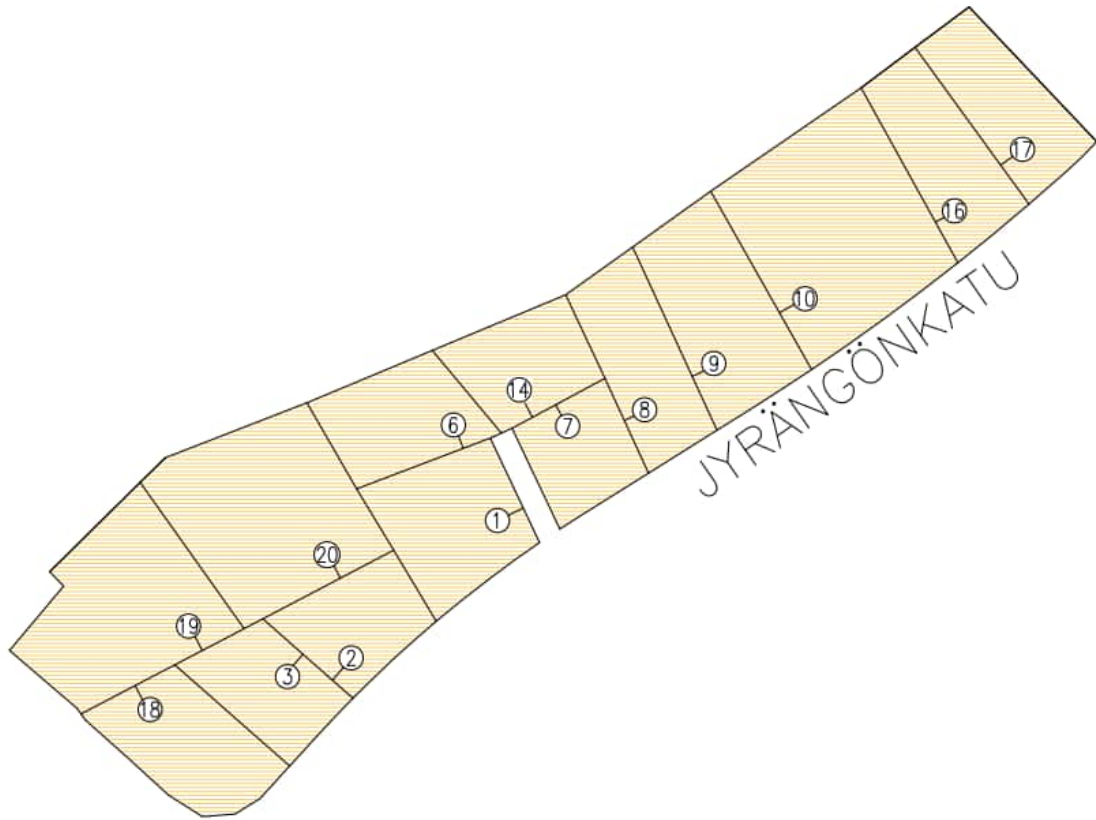
rak-s1: Rakennusala, jolla olevat rakennukset voidaan säilyttää ja kunnostaa. Uudisrakentaminen ja rakennusten laajentaminen on kielletty.

Räystäystyyppi:

Avoräystäät

Aitaaminen:

Aitaaminen sallittu alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla. Sk-1- alueella katupuut ja ympäristö tulee säilyttää.

Kortteli 24

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Julkisivu- materiaali- ja väri	Katto	Muuta*
1	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
2	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
3	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä,	A-2

				tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	
6	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
7	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
8	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
9	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
10	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-4/s, sr
14	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2

16	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
17	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
18	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
19	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2
20	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-2

***A-2:** Asuinrakennusten korttelialue. Alueella voi harjoittaa myös muita toimintoja, jotka eivät merkittävästi häiritse asumista. Alueelle ei saa sijoittaa pohjaveden laatua tai määrää vaarantavia toimintoja. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 500 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². Yksittäisen rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 150 k-m².

A-4/s: Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 400 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². tonttijako tulee tehdä tavalla, joka kunnioittaa alueen kulttuurihistoriallisia arvoja. Korttelialueen olemassa oleva

rakennuskanta määrittää uudisrakentamisen massoitteperiaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin. Uudisrakennusten rungon perusmuodon tulee olla selkeä. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 150 k-m², josta enintään 120 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen. Piha-alue tulee säilyttää ilmeeltään yhtenäisenä perinteisenä pihapuutarhana. Ympäristökokonaisuuden kannalta merkittävä pihapuutarhojen hedelmäpuusto, lajirikkaat pihaniityt ja tontteja rajaavat pensasaidanteet on säilytettävä ja tarvittaessa uusittava siten, että pihojen ominaisluonne ja kaupunkikuvallinen merkitys säilyvät. Rakennuksen ja kadun välinen etupiha tulee säilyttää puoliavoimena. Käytävillä tulee suosia sorapintaa, betonikiviä ei sallita.

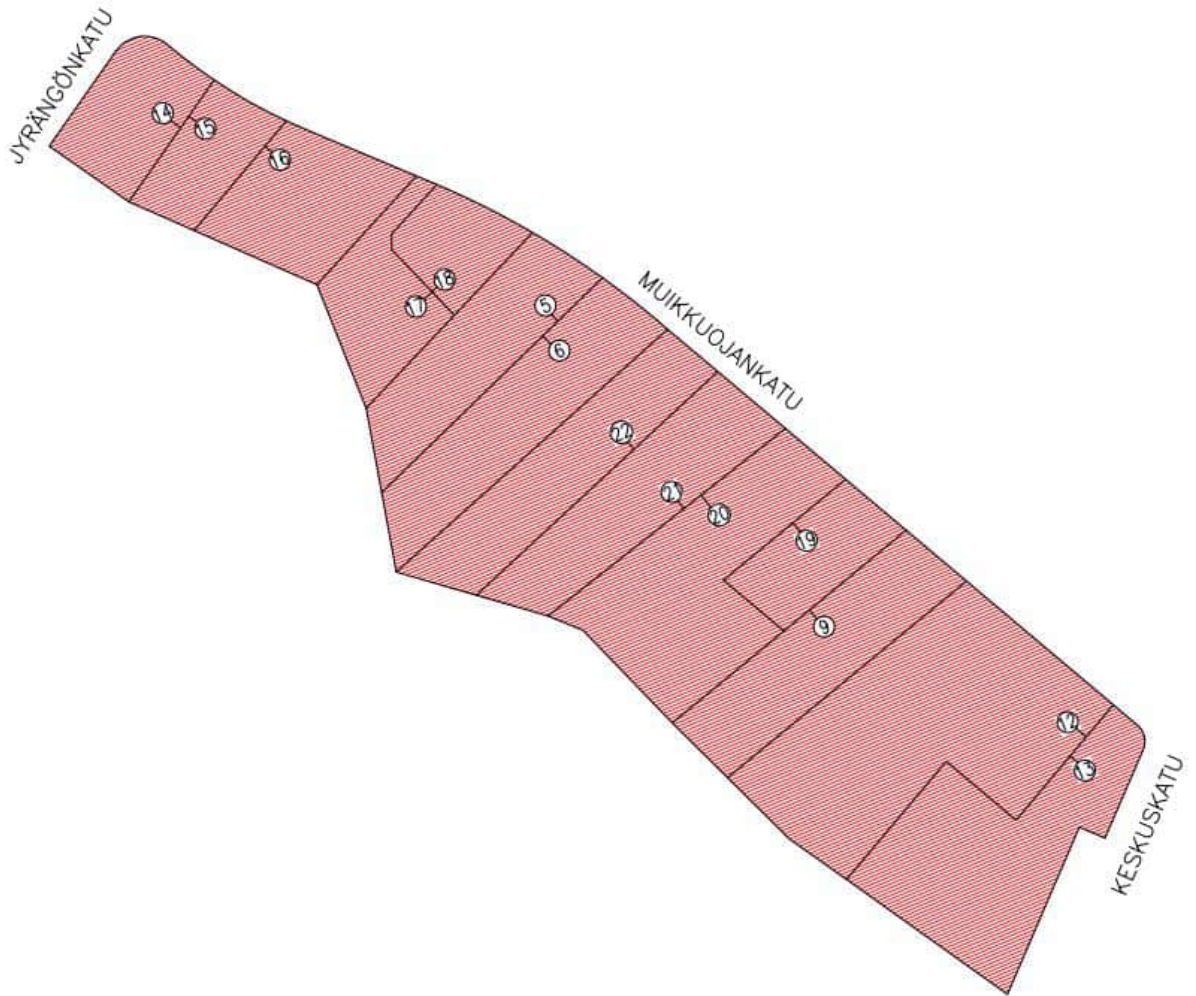
sr: Suojeltu rakennus

Räystästyyppe:

Määräytyy olemassa olevien rakennusten perusteella.

Aitaaminen:

Aitaaminen sallittu alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla. Sk-1 alueella katu ympäristö ja katupuut tulee säilyttää. Tonttien viheralueeseen rajoittuvaa rajaa ei saa aidata muutoin kuin viitteellisellä, matalalla (h<0,8 m) puuaidalla tai kasvillisuudella.

Kortteli 27

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros- luku	Julkisivu- materiaali- ja väri	Katto	Muuta*
5	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s, sk-1
6	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s, sk-1

9	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s
12	asuinkerrostalo	IV	yhdensuuntainen puupaneeliverhous tai rappaus, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	AK
13	asuinkerrostalo	IV	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, tai rappaus, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	AK
14	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s
15	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s
16	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s, sk-1
17	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s, sk-1
18	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei	A-3/s, sk-1

				tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	
19	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhou, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-4/s
20	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhou, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s
21	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhou, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s
22	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhou, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto. Ruskea, musta, punainen, vihreä, tai harmaa pelti (ei tiilijäljitelmiä), tai tiili (ei vihreää)	A-3/s, sk-1

***A-3/s** Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 550 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². tonttijako tulee tehdä tavalla, joka kunnioittaa alueen kulttuurihistoriallisia arvoja.

Uudisrakennusten rungon perusmuodon tulee olla selkeä. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 175 k-m², josta enintään 130 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen.

Piha-alue tulee säilyttää ilmeeltään yhtenäisenä perinteisenä pihapuutarhana. Ympäristökokonaisuuden kannalta merkittävä pihapuutarhojen hedelmäpuusto, lajirikkaat pihaniityt ja tontteja rajaavat pensasaidanteet on säilytettävä ja tarvittaessa uusittava siten, että pihojen ominaisluonne ja kaupunkikuvallinen merkitys säilyvät. Rakennuksen ja kadun välinen etupiha tulee säilyttää puoliavoimena. Käytävillä tulee suosia sorapintaa, betonikiviä ei sallita.

A-4/s: Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 400 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². tonttijako tulee tehdä tavalla, joka kunnioittaa alueen kulttuurihistoriallisia arvoja. Korttelialueen olemassa oleva

rakennuskanta määrittää uudisrakentamisen massoitteperiaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin. Uudisrakennusten rungon perusmuodon tulee olla selkeä. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 150 k-m², josta enintään 120 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen. Piha-alue tulee säilyttää ilmeeltään yhtenäisenä perinteisenä pihapuutarhana. Ympäristökokonaisuuden kannalta merkittävä pihapuutarhojen hedelmäpuusto, lajirikkaat pihaniityt ja tontteja rajaavat pensasaidanteet on säilytettävä ja tarvittaessa uusittava siten, että pihojen ominaisluonne ja kaupunkikuvallinen merkitys säilyvät. Rakennuksen ja kadun välinen etupiha tulee säilyttää puoliavoimena. Käytävillä tulee suosia sorapintaa, betonikiviä ei sallita.

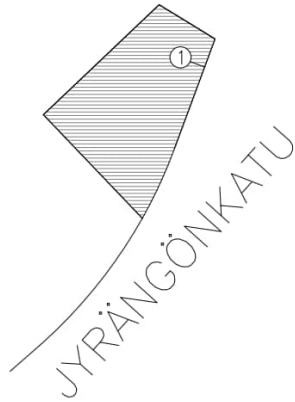
sk-1: Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katuympäristö ja katupuut tulee säilyttää.

Räystästyypit:

Avoräystäät.

Aitaaminen:

Aitaaminen sallittu alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla. Sk-1- alueella katupuut ja ympäristö tulee säilyttää.

Kortteli 30

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Julkisivumateriaali- ja väri	Katto	Muuta*
1	asuinrakennus	II	yhdensuuntainen puupaneeliverhous, vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, punainen tiili tai pelti (ei tiilijäljitelmiä)	A-2

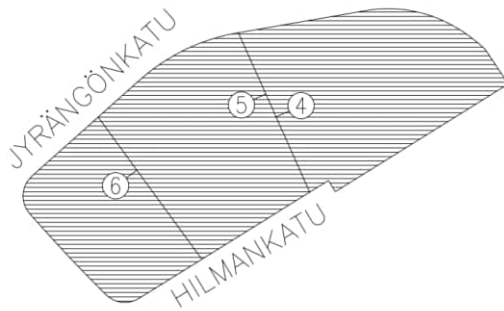
* **A-2:** Asuinrakennusten korttelialue. Alueella voi harjoittaa myös muita toimintoja, jotka eivät merkittävästi häiritse asumista. Alueelle ei saa sijoittaa pohjaveden laatua tai määrää vaarantavia toimintoja. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 500 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². Yksittäisen rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 150 k-m².

Räystästyyppe:

Avoräystäät.

Aitaaminen:

Aitaaminen sallittu alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla.

Kortteli 82

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Julkisivumateriaali- ja väri	Katto	Muuta*
4	asuinrakennus	II	kahdensuuntainen puupaneeliverhous, alakerta vaaka, yläkerta pysty. Ulkoverhouspaneelin korkeus enintään 150 mm. Keltainen, punainen tai vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, tumma harmaa, punainen, musta, tiili- tai peltikate	A-4/s
5	asuinrakennus	II	kahdensuuntainen puupaneeliverhous, alakerta vaaka, yläkerta pysty. Ulkoverhouspaneelin korkeus enintään 150 mm. Keltainen, punainen tai vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, tumma harmaa, punainen, musta, tiili- tai peltikate	A-4/s, sk-1
6	asuinrakennus	II	kahdensuuntainen puupaneeliverhous, alakerta vaaka, yläkerta pysty. Ulkoverhouspaneelin korkeus enintään 150 mm. Keltainen, punainen tai vaalea luonnonsävy	harja- tai taitekatto, tumma harmaa, punainen, musta, tiili- tai peltikate	A-4/s, sk-1

* **A-4/s:** Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Tontille saa rakentaa asunnon kutakin täyttä 400 m² tonttipinta-alaa kohti. Tontin voi jakaa erillisellä tonttijaolla. Tontin vähimmäiskoko on 550 m². tonttijako tulee tehdä tavalla, joka kunnioittaa alueen kulttuurihistoriallisia arvoja. Korttelialueen olemassa oleva

rakennuskanta määrittää uudisrakentamisen massoitteperiaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin. Uudisrakennusten rungon perusmuodon tulee olla selkeä. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 150 k-m², josta enintään 120 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen. Piha-alue tulee säilyttää ilmeeltään yhtenäisenä perinteisenä pihapuutarhana. Ympäristökokonaisuuden kannalta merkittävä pihapuutarhojen hedelmäpuusto, lajirikkaat pihaniityt ja tontteja rajaavat pensasaidanteet on säilytettävä ja tarvittaessa uusittava siten, että pihojen ominaisluonne ja kaupunkikuvallinen merkitys säilyvät. Rakennuksen ja kadun välinen etupiha tulee säilyttää puoliavoimena. Käytävillä tulee suosia sorapintaa, betonikiviä ei sallita.

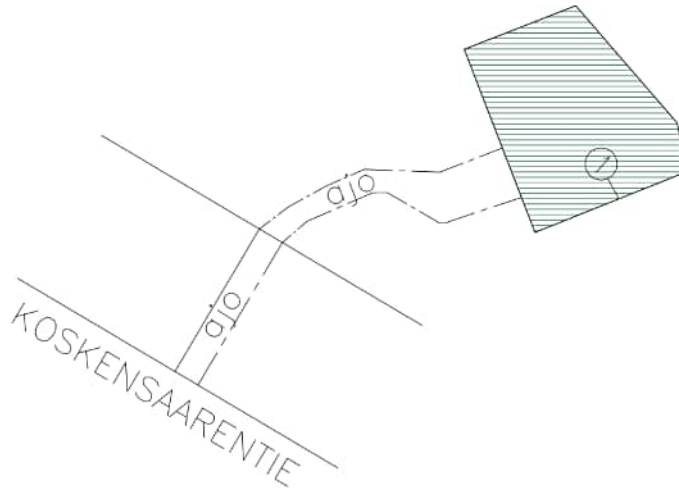
sk-1: Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katuympäristö ja katupuut tulee säilyttää.

Räystästyypit:

Avoräystäät

Aitaaminen:

Aitaaminen sallittu alueen yleisen ohjeistuksen mukaisesti, puu- tai pensasaidalla. Sk-1 alueella katupuut ja katuympäristö tulee säilyttää.

Kortteli 99

Tontti	Käyttötarkoitus	Kerros-luku	Julkisivumateriaali- ja väri	Katto	Muuta*
1	asuinrakennus	1 u½	puupaneeli, vaalea luonnonsävy	harjakatto, tumma harmaa, tiili- tai pelti (ei tiilijäljitelmää)	A-6/s

* **A-6/s:** Asuinrakennusten korttelialue, jolla ympäristökuva säilytetään. Korttelialueen olemassa oleva rakennuskanta määrittää uudisrakentamisen massoitteluperiaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin. Rakennukset tulee sovittaa maastoon muuttamatta tontin korkeussuhteita. Tontteja ei saa aidata. Tontit tulee säilyttää puustoisina. Yksittäisen uuden rakennuksen suurin sallittu kerrosala on 100 k-m², josta enintään 80 k-m² saa rakentaa yhteen kerrokseen.

Räystästyyppe:

Avoräystäät.

Aitaaminen:

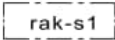
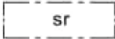
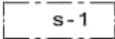

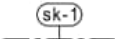
Tonttien viheralueeseen rajoittuvaa rajaa ei saa aidata muutoin kuin viitteellisellä, matalalla (h<0,8 m) puuaidalla tai kasvillisuudella.

Liite 1. Suojeltavat rakennukset

Kiinteistötunnus	Rakennus	Kaava-merkintä	Selite
111-20-3-5	Jyrängön koulu, vanha osa	Sr	Suojeltava rakennus
111-406-1-429	Forskullan kartanon entinen vierasmaja	Sr	Suojeltava rakennus
111-20-21-4	Tamppilahdenkatu 12, puutalo	Sr	Suojeltava rakennus
111-20-21-30	Tamppilahdenkatu 14, puutalo	Sr	Suojeltava rakennus
111-20-24-10	Jyrängönkatu 8, asuintalo	Sr	Suojeltava rakennus
111-20-22-2	Attenkatu 4, asuintalo	Sr	Suojeltava rakennus
111-20-4-9 (ent. 111-406-1-158)	Koskensaarentie 14, asuintalo	Sr	Suojeltava rakennus
111-20-7-4	Koskensaarentie 15, asuintalo	Sr	Suojeltava rakennus

Suojeltujen rakennusten osalta tulee huomioida alueellisen vastuumuseon kuuleminen rakennuksen rakennuslupaa vaativissa muutostöissä.

Suojeluun ja vaalimiseen liittyvät asemakaavassa esiintyvät merkinnät selityksineen:

- Rakennusala, jolla olevat rakennukset voidaan säilyttää ja kunnostaa. Uudisrakentaminen ja rakennusten laajentaminen on kielletty.
- Suojeltava rakennus.
- Muu kulttuuriperintökohde: alueella sijaitseva kellari on säilytettävä. Suuremmista kohteita koskevista suunnitelmista tulee neuvotella alueellisen vastuumuseon kanssa.
- Kansallinen kaupunkipuisto.
- Kaupunki- tai kyläkuvallisesti tärkeä alue tai alueen osa. Alueella tulee pyrkiä ensisijaisesti alkuperäisten rakennusten säilyttämiseen. Alueen katu ympäristö ja katupuut tulee säilyttää.

Asemakaava ja
asemakaavan muutos

696 AKM

Etu-Jyränkö

VASTINEET
KAAVAMUUTOSHAKEMUKSIIN

pvm. 15.8.2024

Sisällysluettelo

1	Kaavahakemukset	3
1.1	Hilmankatu 5, 15.10.2012	3
1.2	Jyrängönkatu 7, 15.10.2012	3
1.3	Jyrängönkatu 5, 15.10.2012	3
1.4	Hilmankatu 4, 15.10.2012	4
1.5	Attenkatu 3, 15.10.2012	4
1.6	Koskensaarantie 13 a, 6.11.2018	4

1 Kaavahakemukset

1.1 Hilmankatu 5, 15.10.2012

1.1.1 Hakemuksen pääkohdat

Haetaan kaavamuutosta tontin eteläreunalla olevan n. 15 m² alueen liittämistä osaksi tonttia.

1.1.2 Vastine

Tontti rajoittuu Hilmankadun katualueeseen sekä sen jatkeena olevaan jalankululle ja polkupyöräilylle varattuun katuun. Katualue on nykyiselläänkin melko kapea eikä siitä voida liittää alueita osaksi tontteja.

1.2 Jyrängönkatu 7, 15.10.2012

1.2.1 Hakemuksen pääkohdat

Pyydämme Heinolan kaupunkia palauttamaan vastikkeettomasti katualueet (Hilmankatu ja Attenkatu) koska muutokset eivät ole toteutuneet.

1.2.2 Vastine

Hilmankadun ja Attenkadun katualueet on lunastettu kaupungille alueen ensimmäisen asemakaavan mukaisina. Jos nykyisiä katualueita kavennettaisiin, olisi katujen kunnossapito erittäin hankalaa. Vielä toteuttamatta jääneen Attenkadun pohjoispään varaus nähdään tarpeellisenä säilyttää kaavassa.

1.3 Jyrängönkatu 5, 15.10.2012

1.3.1 Hakemuksen pääkohdat

Haemme kaavamuutosta toteuttamattoman kadun alle otetun maa-alueen osalta vastikkeetonta palautusta. Palautuksen jälkeen voimme mahdollisesti irrottaa toisen rakennustontin Hilmankadun puolelle.

1.3.2 Vastine

Hilmankadun ja Attenkadun katualueet on lunastettu kaupungille alueen ensimmäisen asemakaavan mukaisina. Katualueita ei voi kaventaa kadunpidon kärsimättä. Kaavaluonnoksessa huomioidaan tonttien jakamisen mahdollistaminen.

1.4 Hilmankatu 4, 15.10.2012

1.4.1 Hakemuksen pääkohdat

Haemme kaavamutosta toteuttamattoman kadun alle otetun maa-alueen osalta vastikkeetonta palautusta. Osa alueesta on luovutettu takaisin.

1.4.2 Vastine

Hilmankadun ja Attenkadun katualueet on lunastettu kaupungille alueen ensimmäisen asemakaavan mukaisina. Katualueita ei voi kaventaa kadunpidon kärsimättä.

1.5 Attenkatu 3, 15.10.2012

1.5.1 Hakemuksen pääkohdat

Haetaan tontin maa-alueen palauttamista, koska osa asuinrakennuksesta on kaavamutoksessa jäänyt kaupungin puolelle. Tämä palautus tulisi tapahtua vastikkeetta, koska Heinolan kaupunki ei ole lunastaessaan maa-aluetta maksanut mitään korvauksia.

1.5.2 Vastine

Hilmankadun ja Attenkadun katualueet on lunastettu kaupungille alueen ensimmäisen asemakaavan mukaisina. Katualueita ei voi kaventaa kadunpidon kärsimättä. Katualueelle osittain jäänyt vanha asuinrakennus huomioidaan kaavaa laadittaessa.

1.6 Koskensaarantie 13 a, 6.11.2018

1.6.1 Hakemuksen pääkohdat

Haetaan tilan osoittamista tontiksi asemakaavassa. Kiinteistöllä sijaitsee kulttuurihistoriallisesti arvokas peruskorjattu asuinrakennus, joka on rakennettu 1930-luvulla työväestön asunnoksi. Tila ei kuulu kansalliseen kaupunkipuistoon. Asemakaavan muuttamisen johdosta tila ja sillä oleva asuinrakennus on mahdollista liittää kansalliseen kaupunkipuistoon. Tila ei rajoitu rantaan.

1.6.2 Vastine

Kansallinen kaupunkipuiston koostuu kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeistä luonnonalueista, kansallisen historiansa tai kaupungin omien kehitysvaiheiden ymmärtämisen kannalta merkittävistä kulttuuriympäristöistä rakennuksineen sekä puistoarkkitehtonisesti tai esteettisesti merkittävistä puistoista ja viheralueista.

Kaava-alueelta tehdyn kulttuuriympäristöinventoinnin rakennusten ikäjakaumaselvityksestä ilmenee, että kaava-alueella on säilynyt 15 1930-luvulla rakennettua asuinrakennusta. Tilan asuinrakennus on yksi näistä.

Asianumero 466/10.02.03/2023

Asemakaavan muutoksen tavoitteena on vanhan asutusalueen kerroksellisen ja viihtyisä luonteen säilyttäminen.

Kansallisen kaupunkipuiston rajausta kiittää ao. tilan. Kyseinen Jyrängön asutushistoriaan osaltaan liittyvä pihapiiri on kuitenkin kaupunkipuiston alueisiin kuuluvien kriteerien mukainen. Tilalla oleva rakennus kertoo työväen asutuksesta ja sillä on siten kulttuurihistoriallista merkitystä, joka on syytä huomioida asemakaavaa laadittaessa. Tilan osoittaminen tontiksi ei myöskään vaikuttaisi haitallisesti kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvien alueiden muihin arvoihin.

Heinolassa 15.8.2024

Katri Kuivalainen
Asemakaava-arkkitehti
044 769 4370

etunimi.sukunimi@heinola.fi

Heinolan kaupunki
Elinvoima / Kaupunkisuunnittelu
PL 1001, 18101 Heinola
Käyntiosoite ajanvarauksella: Rauhankatu 3
Puh. (03) 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9
www.heinola.fi